

XXII. KERÜLETI EGYESÍTETT ÓVODA
1224 BUDAPEST, VII. UTCA 15.
OM azonosító: 034772

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Tartalom

B E V E Z E T É S	5
1. HELYZETKÉP	6
1.1. AZ INTÉZMÉNY ADATAI	6
1.2. AZ EGYESÍTETT ÓVODA BEMUTATÁSA	7
1.3. TAGÓVODÁINK BEMUTATÁSA	8
1.2.1.AZ EGYESÍTETT ÓVODA ERŐFORRÁSAI.....	13
2. AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA	16
2.1. FENNTARTÓI CÉLOK, KIEMELT FELADATOK	16
2.2. GYERMEKKÉPÜNK	17
2.3. PEDAGÓGUSKÉPÜNK	18
2.4. ÓVODAKÉPÜNK	19
2.4.1.AZ ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJA	19
2.4.2.NEVELÉSI ALAPELVEINK.....	20
2.4.3.AZ EGYESÍTETT ÓVODA SAJÁTOS CÉLJAI	20
2.4.4.A SAJÁTOS CÉLOKKAL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK	21
3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI	22
3.1. EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PRORGARM	22
3.2. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS.....	30
3.3. AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA	34
3.4. AZ ANYANYELVI NEVELÉS.....	34
4. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ALAPELVEI	37
4.1 HETIREND, NAPIREND	37
4.2. AZ ÓVODA DOKUMENTÁCIÓI, A NEVELÉS TERVEZÉSE, ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS	40
4.3. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI.....	46
4.3.1.AZ ÓVODA ÉS A CSALÁD EGYÜTTMŰKÖDÉSE.....	46
4.3.2.AZ ÓVODA EGYÉB KAPCSOLATAI	48

5.	AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI.....	51
5.1.	JÁTÉK	51
5.2.	VERSELÉS, MESÉLÉS	56
5.3.	ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC.....	59
5.4.	RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA.....	61
5.5.	MOZGÁS	64
5.6.	A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE	67
5.6.1.	KÖRNYEZETTUDATOS NEVELÉS	71
5.7.	MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	73
5.8.	TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS	76
6.	A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ ÉS EGÉSZSÉGES GYERMEKEK EGYÜTTNEVELÉSE AZ ÓVODÁBAN	79
6.1.	AZ EGYÜTTNEVELÉS INDÍTÉKAI, CÉLJA.....	79
6.2.1.	BEFOGADÓ NEVELÉS.....	81
6.2.3.	A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	82
6.2.4.	TEHETSÉGGONDOZÁS	82
6.2.5.	NEMZETISÉGI FELADATOK.....	82
6.2.6.	A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEK NEVELÉSÉNEK IRÁNYELVE	84
	AZ EGYÜTTNEVELÉS FELTÉTELEI.....	86
	A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK NEVELÉSE.....	88
	AZ EGYÜTTNEVELÉS FELADATAI	89
6.2.5.	A SÉRÜLÉSSPECIFIKUS FEJLESZTÉS LEHETŐSÉGEI, MÓDSZERTANI AJÁNLÁS	90
6.2.6.	GYERMEKVÉDELEM.....	97
7.	AZ ÓVODA ÜNNEPEI, HAGYOMÁNYAI	100
8.	AZ ÓVODÁBA ÉS AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI	101
8.1.	AZ ÓVODÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI.....	101
8.2.	AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI	101
8.3.	A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	101

9.	A PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK, FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE	103
10.	ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK.....	104
	PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK SZABÁLYOZÓI.....	105
	FELHASZNÁLT IRODALOM	106

B E V E Z E T É S

5 A XXII. Kerületi Egyesített Óvoda (a továbbiakban: Egyesített Óvoda) Pedagógiai Programja a magyar óvodapedagógia hagyományain nyugszik. Az elfogadott nevelési elvek és alkalmazott módszerek magukban foglalják a reformpedagógiák eredményeit és figyelembe veszik a mindenkori tudományos kutatások következtetéseit.

Érezzük gyorsan változó világunk kihívásait, amelyek tovább formálják elképzeléseinket, nevelésről alkotott felfogásunkat. **Az intézményi adottságok, a meghatározó használói kör alakította ki azt a nevelési gyakorlatot, amelyet a *humanizmus* és a *gyermekszeretet* jellemez.**

Az Egyesített Óvodában az alapelvek azonosak, mindenütt fontosnak tartjuk a gyermekközpontúságot, a szeretetteljes, családi óvodai légkört, amelyben a gyermekeket egyéni képességeik figyelembevételével differenciáltan, a tevékenységek és a közösség által neveljük.

A családi neveléssel együtt hangsúlyt fektetünk a gyermekek testi-lelki gondozására, az érzelmi biztonság megteremtésére, az értelmi fejlődés elősegítésére és a szocializációra, nemzeti identitástudat megalapozására, a személyiség minél teljesebb kibontakozására.

Elveink megvalósulását jól szervezett tevékenységekkel, nevelői támogatással, a mindennapi élet biztonságos feltételeinek megteremtésével és eszközeivel biztosítjuk.

Pedagógiai Programunkban a közös értékek megfogalmazása egységet teremt pedagógiai szemléletünkben. A gyakorlati megvalósítás a tagóvodák módszertani ajánlásában jelenik meg.

A tagóvodák helyi sajátosságokból adódó egyéni arculat megjelenítése színesebbé, változatosabbá teszi intézményünk egészét.

1. HELYZETKÉP

1.1. AZ INTÉZMÉNY ADATAI

A költségvetési szerv alapító okirat kelte, száma, alapítási ideje: 2008.06.17., 202/2008 (05.15.) önkormányzati határozat, 2008.augusztus 01.

Költségvetési szerv

Hivatalos neve:

XXII. Kerületi Egyesített Óvoda

Székhelye:

„Csemetekert tagóvoda” 1224 Budapest, VII. u. 15.

Telephelyei:

„Árnyas kert Tagóvoda” 1222 Budapest, Kisfaludy u. 15.

„Bartók Tagóvoda” 1225 Budapest, Bartók Béla út 4.

„Csicsergő Tagóvoda” 1222 Budapest, Vöröskereszt u. 13., 1222 Budapest, Magasház u. 4.

„Ficánka Tagóvoda” 1222 Budapest, Árpád u. 61.

„Huncutka Tagóvoda” 1223 Budapest, Rákóczi u. 2.

„Leányka Tagóvoda” 1221 Budapest, Leányka u. 40.

„Maci Tagóvoda” 1222 Budapest, Kereszt u. 2 - 4.

„Napocska Napközi Tagóvoda” 1225 Budapest, Napközi u. 2.

„Rózsakert Tagóvoda” 1223 Budapest, Rózsakert u. 31.

„Szivárvány Tagóvoda” 1222 Budapest, Mező u. 33.

„Tündérkert Tagóvoda” 1221 Budapest, Anna u. 9-11.

„Varázskastély Tagóvoda” 1223 Budapest, Erzsébet királyné út 9.

„Zöldecske Tagóvoda” 1221 Budapest, Ják u. 44-46.

Óvodaközpont, 1225 Budapest, Nagytétényi út 291.

Az alapító neve:

Budafok-Tétény Budapest XXII. Önkormányzat Képviselő-testülete

Székhelye:

1221 Budapest Városház tér 11.

A fenntartó neve:

Budafok-Tétény Budapest XXII. Önkormányzat

Székhelye:

1221 Budapest, Városház tér 11.

Az intézmény OM azonosítója:
034772

Típusa: óvoda

Irányító szerv neve és székhelye:

Budafok-Tétény Budapest XXII. Önkormányzat Képviselő-testülete
1221 Budapest, Városház tér 11.

Államháztartási szakágazati besorolása:
851020 Óvodai nevelés

Közfeladata:

Óvodai nevelés a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény szerint

Alapfeladata:

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvényben foglaltak alapján a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig tartó, óvodai nevelési tevékenységet végez, ennek keretében ellátja a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai ellátásával összefüggő speciális feladatokat is.

1.2. AZ EGYESÍTETT ÓVODA BEMUTATÁSA

Az Egyesített Óvodát 2008. 08. 01-jével 6 önálló intézmény összevonásával hozta létre a Budafok-Tétény XXII. kerület Önkormányzat képviselő-testülete. Az Egyesített Óvoda az óvodaközpontot és a 15 telephelyen működő tagóvodát foglalja magában.

Az Egyesített Óvoda irányítását az óvodavezető és 3 helyettese (szakmai vezetőhelyettes, a gazdasági- és személyügyi vezetőhelyettes és a tanügyigazgatási vezetőhelyettes) látja el. Az Egyesített Óvoda központjában a vezetőség munkáját 5 fő gazdasági, munkaügyi és adminisztratív feladatokat végző munkatárs segíti, akik sok éves tapasztalattal, helyismerettel, és önálló munkavégzési képességekkel rendelkeznek.

A tagóvodák vezetői, nevelőtestületei jól képzett, hivatásukat szerető pedagógusokból állnak. A pedagógiai program megvalósulásáért elsősorban a tagóvoda vezetők felelnek. Az átszervezéssel feladatkörük és jogkörük kiegészült.

Minden tagóvoda, mint szervezeti egység, az optimális működést célozta meg, mindenki a közösen kialakított, ugyanakkor a helyi értékeknek megfelelően végzi tevékenységét.

1.3. TAGÓVODÁINK BEMUTATÁSA

A tagintézmények a XXII. kerület földrajzi területein, Budafokon, Budatétényben, Baross Gábor telepen és Nagytétényben működnek. Az óvodaépületek egy része régi családi házakból, kúriából, illetve téli lakból lettek kialakítva, más részük lakótelepek közvetlen környezetében épültek fel, így ezek is koruk építészeti jegyeit viselik.

8

Óvoda neve/logo	Bemutakozás	Környezet, szociokultúra	Pedagógiai Program
<p>Tündérbert Tagóvoda</p> 	<p>A tagóvoda régen a Törley család tulajdona volt, jelenleg ötcsoportos, integrált intézmény. Pedagógiai programunk a gyermekek együttműködésére épül, tapasztalatot nyújt az ép és SNI gyermekeknek egyaránt. A közösségbe járó minden gyermek egyéni, differenciált fejlesztésben részesül, melyet óvodapedagógusok, dajkák, gyógypedagógusok team-munkában valósítanak meg. Célunk, hogy a szülőkkel közösen alapozzuk meg az esélyegyenlőség feltételeit, és biztosítsuk a gyermekek sikeres társadalmi integrációját.</p>	<p>A tagóvodánk a főváros peremkerületében, a XXII. és a XI. kerület határán, vegyes lakókörnyezetben helyezkedik el. A kertvárosi (családi házas övezet) és a lakótelepi jelleg egyaránt jellemzi vonzáskörzetét.</p>	<p>Differenciált, egyéni bánásmód. Évtizedek óta fogadunk testi, értelmi, érzékszervi sérüléssel, szociális hátránnyal küzdő gyermekeket is. Pedagógiai programunk az egészséges és a sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelésére épül teljes integrációban. A SNI gyermekek számára mintát nyújtanak, segítik a társadalmi beilleszkedést. Célunk, hogy együtt teremtsük meg az esélyegyenlőség feltételeit, hogy megalapozzuk a gyermekek sikeres társadalmi integrációját.</p>
<p>Ficánka Tagóvoda</p> 	<p>Távol a város zajától, csendes nyugodt környezetben fekszik óvodánk. Minden adottságunk kedvez az egészséges életmódnak: a tiszta levegő, úszás, tiszta ivóvíz (vyszűrő). A tagóvoda két csoportos, ezért vegyes életkorú csoportokkal működünk. Ez lehetőséget ad arra, hogy a testvérek együtt játszassanak.</p>	<p>A családi házas, ősfás környezetben lévő épületet 2007-ben teljesen felújították, az udvar is új, EU-s szabványnak megfelelő. Szociokulturális szempontból nézve, csoportonként 2-3 nehéz anyagi körülmények között élő család van.</p>	<p>A tevékenységközpontú pedagógiai program alapján dolgozunk. Ez az a vegyes korcsoportra való tervezés, amely lehetőséget ad a gyermekekkel való differenciált foglalkozásra.</p>

<p>Bartók Tagóvoda</p> 	<p>Tagóvodánk a XXII. kerület peremén, Nagytétényben, lakóteleppel övezve helyezkedik el. 6 homogén, esetenként a gyermekek összetételétől függően részben osztott csoporttal működünk. A gyermekeket a Tevékenységközpontú Óvodai Nevelési Program szerint fejlesztjük, neveljük. Partnerintézményekkel /bölcsőde, iskola/ kapcsolatunk folyamatos, zökkenőmentes.</p>	<p>A hozzánk járó mintegy 164 kisgyermek leginkább a lakótelepről, de egyre több a családi házas övezetből érkezők száma. Szociokulturális helyzetük optimális. A közelben lévő Családok Átmeneti Otthonából hátrányos, halmozottan hátrányos és nagycsaládos gyermekünk is van.</p>	<p>Tevékenységek központú pedagógiai programunk fő alappillére, hogy a gyermekek játékba ágyazva szerezzenek tapasztalatot. Nagy hangsúlyt fektetünk az érzelmi nevelésre, kommunikációra, kooperációra, egészséges életmódra, és az anyanyelv ápolására.</p> <p>A Sajátos Nevelési Igényű gyermekek fejlesztésében az óvodapedagógusok munkáját szakemberek – gyógypedagógus, Szomato pedagógus, pszichológus segítik.</p>
<p>Csemetekert Tagóvoda</p> 	<p>Tagóvodánk családi házas környezetben, kertvárosi területen található. Ez a tagóvoda a kerület legrégebbi óvodája, amely az UNIOS szabványoknak megfelelően új épületszárnnyal bővült, hat csoporttal működik. Az épülethez nagy területű, ősfákkal, virágokkal és tujafenyőkkel tarkított játszóudvar tartozik.</p>	<p>Gyermekeink többsége családi házas övezetből kerül tagóvodánkba, kis számuk érkezik csak lakótelepről. A családok körülményei legtöbbször esetekben átlagosak, de kis számban megtalálhatók az átlagon felüli vagy hátrányos helyzetű családok is.</p>	<p>Tagóvodánk pedagógiai programja Porkolábné dr. Balogh Katalin: <i>Komplex prevenciósi nevelési programjának</i> a helyi adottságokhoz igazított adaptációja.</p> <p>A program lényege a korai szűrés és fejlesztés az iskolai tanulási zavarok megelőzésére, ill. csökkentésére az egyes részképességek mozgásban való fejlesztése által.</p>
<p>Varázskastély Tagóvoda</p> 	<p>Családi házas környezetben található a 67 gyermeket befogadó 3 csoportos óvodánk. Vegyes csoportjainkban olyan óvodai életet biztosítunk, ahol megvalósul a gyermekek képességeihez, fejlődési üteméhez alkalmazkodó komplex személyiségfejlesztés. Mindennapi életünk középpontjában a játék és a mozgás áll, amely tevékenységeket színesíti a mese, a vers, az énekzene, az ábrázolás. A tagóvoda gyermekszertető alkalmazotti közössége elhivatott a pedagógiai programunk iránt, megújulásra készen, a helyi sajátosságokat és a partnerek igényeit figyelembe véve végzi munkáját.</p>	<p>Budatétény szívében, családi házas környezetben található a tagóvoda. A családok szociokulturális helyzete részben átlagos, részben átlagon felüli.</p>	<p>Pedagógiai programunkat saját pedagógiai gyakorlatunkból írtuk meg. Porkolábné Dr. Balogh Katalin: <i>Komplex prevenciósi nevelési programját</i> és Freinet pedagógiai értékeit sajátos módon építettük be munkánkba, amelynek legfőbb elemei: a játék, a mozgás, a képességfejlesztés, a gyermekek szabad önkifejezése.</p>

<p>Zöldecske Tagóvoda</p> 	<p>Részben családi házas, részben lakótelepi környezetben található. Mintegy száz gyermeket befogadó, négy vegyes csoportos tagóvoda. „Zöldecske” Alapítványunk szülői segítségével 2008-ban jött létre.</p>	<p>Tagóvodánk vegyes lakókörnyezetben helyezkedik el. A családok szociális helyzete átlagosnak mondható.</p>	<p>Pedagógiai programunk a „Védjük együtt!” címet viseli, amely a környezet tevékeny megismerésére alapul.</p>
<p>Maci Tagóvoda</p> 	<p>Hatcsoportos óvodánk két, egymással szomszédos épülete csendes, zöldövezeti környezetben, családi házak között helyezkedik el, 144 gyermek befogadására alkalmas. Udvaraink tágasak, rendezettek, korszerű, az EU szabványnak megfelelő játékokkal ellátottak. Munkatársaink szakmailag jól képzettek, innovatív szemléletűek. Óvodánk gazdag eszközkészlettel rendelkezik, melynek bővítését és Programunk színesebbé tételét Micimackó Alapítványunk segíti. Mottónk: „Minden gyermek csodálatos lehetőségek tárháza...”</p>	<p>Óvodánk bővítésének köszönhetően új épületünk modern, tágas terekkel, több kiszolgáló helyiséggel rendelkezik: fejlesztő-, orvosi-, torna-, nevelői szoba stb. Gyermekeink többsége családi házas környezetből érkezik óvodánkba, jó szociokulturális helyzetűek. Fontosnak tartjuk, hogy változatos, szeretetteljes, örömteli óvodás éveket biztosítsunk számukra</p>	<p>Nevelőtestületünk a Tevékenységközpontú Óvodai nevelési programot adaptálva készítette el helyi Módszertani Ajánlását. Ez alapján tevékenységeken keresztül, természetes környezetben, játékos formában nyújtunk ismereteket a gyermekeknek. A tevékenység által történő nevelés jó alapot ad az életre való felkészítéshez</p>
<p>Árnyas Kert Tagóvoda</p> 	<p>Háromcsoportos tagóvodánk Budafok csendes, nyugodt részén található. Pedagógiai Programunk a környező világ tevékeny megismerésére épül, a „Védjük együtt” címet viseli. Természeti környezetünknek, a tagóvodában folyó színvonalas nevelői munkánknek, pedagógusaink elhivatottságának köszönhetően évről – évre maximális gyermeklétszámmal működünk.</p>	<p>Budafok kertvárosi környezetében, a „hegyen” található tagóvodánk. Csendes, nyugodt, a környezeti ártalmaktól mentes helyen élünk.</p>	<p>Pedagógiai programunk a környező világ tevékeny megismerésére épül, és a „Védjük együtt” címet viseli. Nevelésünk alapvető célja az óvodás gyermek élménygazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése, a gyermeki személyiség kibontakoztatása. Programunk környezettudatos életformára nevel, melyet tevékenységeinkkel és személyes mintaadással próbálunk elérni gyermekeinknél.</p>

<p>Leányka Tagóvoda</p> 	<p>Tagóvodánk 150 férőhelyen, 6 gyermekcsoportban neveli a gyermekeket. Pedagógiai programunk alappillére az egyéni differenciálás, hogy az óvodáskor végére saját fejlődési ütemében érje el a kisgyermek az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet, testi, lelki és szociális téren. Nevelőtestületünk a kezdetektől fogva törekedett, a minőségi munkavégzésre, mert meggyőződésünk, hogy a fejlődés alapja a minőség.</p>	<p>Intézményünk lakótelepi és kertvárosi tagóvoda, világos termekkel, ingergazdag felszereltséggel, tágas, gondozott udvarral.</p>	<p>Testületünk saját pedagógiai programot alkotott, melynek címe: „Differenciált egyéni bánásmód az óvodában.”</p>
<p>Szivárvány Tagóvoda</p> 	<p>Tagóvodánk 60 gyermek számára 3 csoportban biztosítja a boldog, szabad, élményekben és tevékenységekben gazdag óvodás életet. A gyermek egyedi, személyiségének adottságainak, képességeinek, környezetének megismerése és fejlesztése a családokkal együttműködve válik eredményessé. Óvodapedagógusaink gondoskodnak az érzelmi biztonságot nyújtó, otthonos, derűs, szeretetteljes légkör kialakításáról és fenntartásáról. Szakmailag elhivatottak, közösségünk iránt elkötelezettek.</p>	<p>Tagóvodánk Budafok kertés, családi házas övezetében található. A családokra a többgenerációs együttélés jellemző, biztonságot nyújtó szociokulturális háttérrel, ebből adódóan kevesebb a hátrányos helyzetű gyermek. A folyamatos parkosításból, és az épület elhelyezkedéséből adódóan tiszta, egészséges, zajmentes környezetet biztosít gyermekeink számára.</p>	<p>A tevékenységközpontú pedagógiai programot adaptáltuk és egészítettük ki helyi sajátosságokkal. Nevelésünk alapvető célja a gyermekek egyéni fejlettségének, érdeklődésének megfelelően játékos motiválás, sokoldalú tevékenységeken, tapasztalatszerzéseken. A gyermeket a valóság megismerésére, a problémák megértésére és megoldására neveljük. Mindennapjainkban megjelenik a környezettudatos magatartás, az értékmegőrzés-és közvetítés. A sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, szociális, értelmi képességeket a teljes személyiségfejlesztés bevonásával alakítjuk.</p>
<p>Napocska Napközi Tagóvoda</p> 	<p>Öt csoportos tagóvodánk Nagytétény csendes, nyugodt családi házas környezetében, mintegy száz gyermek befogadására alkalmas. Pedagógusaink minőségi munkája és a változatos tevékenységeken keresztüli nevelésünk elősegítik a gyermekek személyiségének komplex fejlesztését. A szülői támogatások által működő alapítványunk hozzájárul a gyermekek óvodai környezetének javításához.</p>	<p>A különböző szociokulturális háttérből hozzánk járó gyermekek egyéni képességeit figyelembe véve differenciáltan végezzük a napi nevelő, fejlesztő munkánkat. A szabványoknak megfelelő játékokkal felszerelt, árnyas és füvesített udvarunk alkalmas a különböző életkorú gyermekek, testvérpárok együtt játszására mozgásigényük kielégítésére</p>	<p>Tagóvodánk <i>Fábián Katalin: Tevékenységközpontú óvodai nevelés</i> programját adaptálta, az óvoda helyi adottságainak és sajátos arculatának megfelelően. Fokozott hangsúlyt fektetünk a gyermek szabad játékára, a tevékenységekben megvalósuló tanulásra, mozgásra és az egészséges életmódra.</p>

<p>Huncutka Tagóvoda</p> 	<p>Tagóvodánk a kerület legszebb részén, a csendes, jó levegőjű Budatétényben található. A tagóvoda épülete műemlék jellegű, korábban kúria volt. Tagóvodánk épületében négy csoport működik, osztott és részben osztott csoportszervezésben.</p>	<p>Gyönyörű, parkos kertünk nagymértékben meghatározója óvodai életünknek. Változatos terepviszonyokkal rendelkezünk, udvarunkat őshonos fák, bokrok, gyógynövények, virágoskertek tarkítják. Tagóvodánk vonzáskörzetét elsősorban családi házak alkotják, de érkeznek hozzánk gyermekek a közeli lakótelepről is. A családok szociális helyzete, kulturáltsága nagyon eltérő. Egyre több a gyermekét egyedül nevelő szülő.</p>	<p>Pedagógiai programunkat a <i>Tevékenységeközpontú program</i> szellemében dolgoztuk ki, amit kiegészítettünk nevelési/szokás-szabályrendszer kódexünkkel, melyben a gyermekek fejlettségi mutatóit figyelembe véve terveztük meg feladatainkat. Pedagógiai programunkban a következő értékeknek adtunk prioritást: - egészséges életmódra nevelés mozgásfejlesztéssel, - anyanyelvi nevelés, kooperációra és kommunikációra nevelés.</p>
<p>Rózsakert Tagóvoda</p> 	<p>Tagóvodánk 1980-ban épült, kerületünk legfiatalabb óvodája. Jelenleg hat gyermekcsoporttal működünk, 150 kisgyermeket látunk el. Nevelésünk célja a gyermekek harmonikus és sokoldalú személyiségfejlesztése, testi, szociális és értelmi érettségük kialakítása a sikeres iskolakezdéshez, valamint a rászoruló gyermekek felzárkóztatása, és a tehetséggondozás. Óvodai életünket hagyományaink teszik még színesebbé: az ünnepvárások/ Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét, gyermeknapok, kirándulások/ pl.: Nagykaraksony, Anyák napi kirándulás, Állatok Világnapja, Víz-, Föld-, Madarak és fák napja.</p>	<p>Tagóvodánk a Rózsakert lakótelep négyemeletes panelháza között helyezkedik el. Az épület korának modern építészeti stílusjegyeit viseli magán. Jelenleg hat foglalkoztatóval és az ehhez kapcsolódó kiszolgáló helyiségekkel működünk. Az épülethez nagyméretű fedett teraszok, valamint fás, bokros, virágos udvar tartozik, két pancsolóval.</p>	<p>Pedagógiai Programunk: <i>Porkolábné dr. Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában – Komplex prevenciók óvodai programjának adaptációja.</i> Csoportjainkba eltérő fejlődési ütemű, azonos életkorú gyermekek járnak. Feladatunk a gyermekek „mozgásban történő fejlesztése”, melynek fontos része a nagycsoportosok úszásoktatásban való részvétele.</p>
<p>Csicsergő Tagóvoda</p> 	<p>Sok mozgással, helyes táplálkozással olyan óvodai életet kívánunk megvalósítani, amely magában foglalja az egészséges életvitel megvalósítását, az életre való testi-, lelki-, szociális felkészítést, a boldog gyermekkor megélését. A tagóvodában zajló élet középpontjában a játék, a mozgás, a családi légkör áll. A tagóvoda alkalmazotti közössége elhivatott munkájával szeretne megfelelni a mai kor, a helyi sajátosságok, a közvetlen környezet, a partnerek igényeinek.</p>	<p>Lakótelepi és családi házas környezet, eltérő szociokulturális hatás. Tagóvodánk adottsága, hogy a lakásóvoda kétszempontos, a Vöröskereszt utcai kertés óvodában is két csoport működik.</p>	<p>Pedagógiai programunkat a <i>Tevékenységeközpontú program</i> szellemében dolgoztuk ki. A tagóvodában zajló élet középpontjában a játék, a mozgás, a családi légkör áll. A gyermekek az egyéni fejlődési tempójukhoz igazodó, folyamatos napirendi keretek között, vegyes életkorú csoportokban nevelődnek. Biztosítjuk a sajátos nevelést igénylő gyermekek számára az esélyegyenlőséget, társadalmi integrációt.</p>

2.1. AZ EGYESÍTETT ÓVODA ERŐFORRÁSAI

Tárgyi feltételek

Az Egyesített Óvoda 14 tagóvodájában a működési feltételek biztosítottak, az épületek felújítása, karbantartása, állagmegóvása folyamatos.

Az Önkormányzattal történt egyeztetés alapján a programhoz szükséges eszközök biztosítottak, illetve a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról 2. sz.(1) mellékletében meghatározott eszközök és felszerelések folyamatos beszerzése megtörtént, az időközben elhasználódott bútorok, eszközök pótlása folyamatos.

A tagóvodák épületei, udvarai, a kertek berendezései a gyermekek nevelését, fejlesztését szolgálják. Megfelelő munkakörnyezetet biztosítanak a munkatársaknak. A helyi adottságok függvényében lehetőséget teremtenek a szülők fogadására.

Ügyelünk arra, hogy területei tiszták, gondozottak, esztétikusak, biztonságosak legyenek. A berendezési tárgyak beszerzése, cseréje esetén törekszünk a természetes anyagokból készült termékek vásárlására.

Fontosnak tartjuk, hogy a tárgyak, bútorok illeszkedjenek a környezethez; méreteikben alkalmazkodjanak a gyermekek testméreteihez, szemmagasságához.

A csoportszobák berendezésénél figyelembe vesszük:

- a gyermekek fejlettségét és életkorát,
- az épület építészeti adottságait, stílusát, a helyiségek funkcióját,
- a szobák méreteit, elrendezését,
- manuális tevékenységekhez a természetes fény biztosítását,
- megteremtjük a jól elhatárolható tevékenységi helyeket, játszóhelyeket, a mozgásra, az elkülönülésre, a pihenésre alkalmas körülményeket;
- berendezzük a természetsarkokat,
- az irodalmi – és zenesarkokat,
- szem előtt tartjuk, hogy a játékeszközök között legyenek olyan anyagok, eszközök, amelyek sokféle módon felhasználva a gyermeki fantáziát, a kreativitást fejlesztik.

A csoportszobák egyéni arculatát az óvodapedagógusok, a közös megállapodások figyelembevételével, kollégájukkal együtt alakítják ki.

A mozgásra alkalmas helyiségek a csoportszobák, illetve a mozgásfejlesztésre kialakított tornaszobák vagy tornatermek. Az iskolákkal történt megállapodások alapján az iskolai tornatermeket is használják mozgásfejlesztésre az óvodák.

A kerületi források, pályázatok, alapítványok nagymértékben elősegítették a tagóvodák esztétikusabb megjelenését.

A fenntartó nagyszabású fejlesztésekkel az EU biztonsági előírásoknak megfelelően korszerűsítette a játszóudvarokat. A minimális eszközjegyzéknek megfelelően pótoljuk és bővítjük az óvodai udvarok felszereléseit intézményi költségvetésből, önkormányzati és más pályázati lehetőségekből, alapítványi támogatásokból.

Intézményeink rendelkeznek a kötelező eszközjegyzékben jelölt bútorokkal, felszerelési tárgyakkal, a mindennapi tevékenységhez szükséges játékokkal és egyéb fejlesztőeszközökkel. A tagóvodák kollektívái fontosnak tartják, hogy a gyermekek számára mindig elérhetően és megfelelő mennyiségben, minőségben álljon rendelkezésre eszköz a különböző tevékenységekhez. A beszerzéseknél olyan esztétikus és balesetmentes eszközöket választanak, amelyek biztosítják a sikerélményt és a változatos tevékenységet.

Az internetes hálózatot a fenntartó kiépítette tagóvodáinkban. Elkészült az Egyesített Óvoda weblapja, amely az információáramlás új perspektíváit nyitotta meg az intézmények és partnereik között. Az Egyesített Óvodánk vezetőségének és a tagóvodáinknak saját logója és a levelezéshez szükséges fejléces levélpapírja készült.

Személyi feltételek

Az Egyesített Óvoda az engedélyezett álláshelyek száma szerint működik. Az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő munkatársak rendelkeznek a munkakörük ellátásához szükséges végzettséggel. Több óvodapedagógus szakvizsgával, fejlesztőpedagógusi végzettséggel rendelkezik.

Mivel a sajátos nevelési igényű gyermekek integrálása a Tündérvárosi Tagóvodában éveken keresztül megkezdődött, egy teljes és egy félállású gyógypedagógus már segíti a gyermekek fejlesztését. A 2008-as nevelési év kezdetétől a többi 13 tagóvodában is megtörtént a sajátos nevelési igényű gyermekek integrálása. 2009 szeptemberétől kezdődően, sikerült 1 fő utazó-fejlesztő gyógypedagógus munkatársat is alkalmaznunk. Jelenleg 5 és fél gyógypedagógus álláshelyünk van.

A tagóvodákban a pedagógiai munkát csoportonként 1 dajka segíti. A gyermekvédelmi tevékenységet, a különleges bánásmódot igénylő (továbbiakban: KBI) gyermekek ellátását pedagógiai asszisztensek segítik. 13 pedagógiai asszisztens álláshelyünkön 14 (12 teljes és 2 félállású) kolléga dolgozik.

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia, hogy óvodánk eredményesen működjön.

A tagóvodák óvodatitkárai adminisztratív, tanügy-igazgatási és gazdálkodási feladatokat látnak el, segítik a tagóvoda-vezetők munkáját.

A tagóvodák rendjét, tisztaságát, balesetmentes környezetét a takarítók, és a kertészek biztosítják.

A HACCP-rendszer bevezetése óta a konyhai dolgozók folyamatos továbbképzését is szem előtt tartjuk, fenntartói segítséggel.

A technikai dolgozókkal szemben is fontos elvárás, hogy munkájukat az Egyesített Óvoda, illetve az adott tagóvoda céljainak figyelembevételével végezzék.

Elvárás az Óvoda minden alkalmazottjától a gyermekek iránti pozitív attitűd, amely megnyilvánul minden fajta kommunikációban.

Férőhely, gyermekcsoportok összetétele

A tagóvodák férőhelyeinek számát az Alapító okirat határozza meg, az intézményekben a gyermeklétszám ennek megfelelően alakul.

- A csoportok összetétele: vegyes életkorú és közel azonos korú gyermekek.
- Az Egyesített Óvodában szakértői véleménnyel rendelkező gyermekek integrált nevelését is ellátjuk.

2. AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA

2.1. FENNTARTÓI CÉLOK, KIEMELT FELADATOK

A Budafok-Tétény Budapest XXII. kerületi Önkormányzat alapelvei:

16

Az óvoda hatékony működtetése érdekében a köznevelési törvény ajánlásának megfelelően a következő alapértékeket tartja kiemelt fontosságúnak:

- művelődéshez való jognak az esélyegyenlőség és az egyenlő bánásmód alapján való gyakorlását,
- a lelkiismereti meggyőződés szabadságának és a vallásszabadságnak érvényesítését,
- a hazaszeretetre nevelést, az egészséges nemzettudat kialakítását,
- az alapvető erkölcsi értékek elsajátítását,
- a tanszabadság és a tanítás szabadságának érvényesítését,
- a sajátos nemzeti kultúránknak, mint az európai, illetve az egyetemes kultúra részének megőrzését, hagyományainak ápolását.

Az óvodai hálózat infrastruktúrájának és a humán erőforrás jobb kihasználtsága, illetve a lakossági igények színvonalasabb kielégítése érdekében az óvodák irányítását nagyobb szervezeti egység létrehozásával oldotta meg. 2008. augusztus 1. napjával a Budafok-Tétény XXII. Kerület Önkormányzat Képviselő-testülete létrehozta a XXII. Kerületi Egyesített Óvodát.

Cél:

- A létrejött Egyesített Óvoda tartalmi és szervezeti egységességének megteremtése az intézményi dokumentumokban, és a gyakorlatban (is) az egységes szemlélet kialakítása.
- A tagintézmények szakmai színvonalának megtartása, emelése.

Feladat:

- A szakmai munka területeire:
  - a tagóvodákban az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságainak figyelembevételével, játékos tevékenységgel fejleszteni személyiségét, felkészíteni az iskolai életmódra.
- Az óvoda szervezeti rendszerének kialakítása, a szervezet irányítása, működtetése.
- Az Egyesített Óvoda működéséhez szükséges alapidokumentumok törvényi előírásoknak megfelelő aktualizálása, módosítása koherenciájának megteremtése.
- Az SNI gyermekek integrálása a tagóvodákba.
- Az egyenlő bánásmód megvalósítása,
- hátránykompenzálás és
- tehetséggondozás.
- A HHH gyermekek ellátása.
- Az új szervezeti struktúrának megfelelő módon a közvetlen és közvetett partnerekkel való kapcsolati rendszer új alapokra helyezése, működtetése.

2.2. GYERMEKKÉPÜNK

„Milyen embert is akarunk nevelni?

A válasz egyszerű: egészséges testű, akarat erős, jó ítéletű, értelmes, tettekéssz, szép célokért hevülő és áldozó embereket, akik meg tudják érteni és élni a szépet és nagyot minden téren.”
Szent-Györgyi Albert

Az *Alapprogram*, amellyel alapelveink összhangban vannak, az emberi személyiségből indul ki, abból, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

A gyermek, fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyéneenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

Általános célunk:

a gyermekek teljes személyiségfejlesztése, nevelésük illeszkedjen a magyar értékrendhez.

A személyi és tárgyi feltételek megfelelő biztosításával, a tevékenységek gyakorlásával olyan gyermekeket szeretnénk nevelni,

- akik önállóan önkiszolgálásukban (étkezés, tisztálkodás, öltözködés) és a közösségért végzett feladatok elvégzésében és a feladatok teljesítésében jó megoldásokra törekcsenek.

Olyan óvodai élet szervezésére töreksznünk, amely segíti, hogy

- gyermekeink aktívak, kreatívak, kíváncsiak, folyamatosan cselekvők, érdeklődők, kitartóak, őszinték, segítőkészek, udvariasak, előzékenyek, engedelmesek, figyelmesek, önzetlenek, együttérzők, tisztelttudóak legyenek, tudjanak egymásra figyelni, egymáshoz alkalmazkodni, becsülnék egymást,
- képesek legyenek a kritikus gondolkodásra, rendelkeznek döntésképeséssel,
- nyitottak legyenek a változásokra, fejlődésre, rugalmasan alkalmazkodjanak ezekhez,
- ismerjék szülőföldünket, nemzeti kultúránkat, hagyományainkat,
- emberi kapcsolataikban toleránsak, konfliktusaikat képesek erőszakmentesen, együttműködő szemlélettel megoldani,
- rendelkeznek önfegyelmel, nyitottsággal, önbizalommal, feladattudattal, szabálytudattal, megfelelő türelemmel, felelősségtudattal, rendszeretel. Vállalják, ha hibáztak, próbálják kijavítani, jóvátenni azokat,
- képesek legyenek a kapott szeretet továbbadására, a különbözőség elfogadására, együttműködésre, döntésre, erőfeszítésre, összpontosításra, önkifejezésre, véleményük kinyilvánítására. Jókedvűek, kedvesek, igényük van az egészséges életvitelre,
- tudjanak rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó szépre és jóra, tiszteljék, becsülnék és védjék azt,
- szeressék a mozgást, a zenét, a könyveket, a meséket, a verseket, az alkotásokat, érdeklődjenek a technikai és tudományos fejlődés iránt.

2.3. PEDAGÓGUSKÉPÜNK

*“Azért vagyok pedagógus,
hogy a természetnek nyers gyémántját
szép vigyázattal csiszoljam kristályba.”*
Németh László

Pedagógiai Programunkban megfogalmazott alapelveinket, céljainkat és feladatainkat csak akkor valósíthatjuk meg maradéktalanul, ha a nevelőközösség minden tagja személyes kötelességének érzi azok felvállalását. Az óvodában, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

A nevelőmunka szükségszerű és elengedhetetlen feltétele a Pedagógiai Program céljait felvállaló, annak szellemével azonosulni tudó, benne önmaga feladatait meghatározni képes, óvodapedagógusi személyiség. Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, aki feltétlen jelenlétével segíti a gyermekek fejlődését.

A XXII. Kerületi Egyesített Óvodába olyan óvodapedagógusokat várunk:

- Akik elfogadják alapelveinket, nevelőmunkájuk során figyelembe veszik a gyermekek készségeit, egyéni képességeit, tehetségét, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét, sajátos nevelési igényét.
- Akik modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára, személyiségük az elfogadó és segítő, támogató attitűdön alapszik. Más kultúra megismerésére, elfogadására és közvetítésére képes.
- Akik elkötelezettek az egészségfejlesztés és a környezettudatos nevelés mellett.
- Akik tisztában vannak azzal, hogy óvodapedagógusként teljes személyiségükkel hatnak a gyermekek személyiségére.
- Akik rendelkeznek a következő személyiségjegyekkel: gyermekszeretet, lelkiismeretesség, türelem, empátia, másság elfogadása, áldozatkészség, önismeret, önkontroll, **felelősségvállalás**, optimizmus, türelem, önzetlenség, jó emberismeret, kifinomult igazságérzet, tiszta lelkiismeret, nyíltság.
- Önmagukat a gyermekcsoport vezetőjének tekintik, jellemző rájuk a döntésképeség, a kreativitás, a határozottság, a rugalmasság, a nyíltság, a tudatosság, a szervezőkészség, az igazságérzet, felelősségvállalás, vezetői készség, együttműködés, konfliktuskezelés, jó kommunikációs képesség.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott, toleráns óvodapedagógusi magatartásunk, biztosítéka gyermekeink optimális fejlődésének.
- Pályájuk során harcolnak az elszürkülés, az üres rutinból végzett munka ellen. Állandó önképzéssel gyarapítják, fejlesztik a hivatásuk gyakorlásához szükséges tudást. Aktívan részt vesznek a szervezett továbbképzéseken, helyi munkaközösségi foglalkozásokon.
- Nevelőmunkájuk során gondoskodnak az óvodába lépéstől az iskolába lépésig a gyermekek fejlesztéséről, tehetségének kibontakoztatásáról, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátásáról.
- Az ismeretek közvetítése során megőrzik vallási és világnézeti semlegességüket.

- A közösségi együttműködés magatartási szabályait elsajátítják és betartják.
- Összehangolják tevékenységüket az óvoda működését segítő nem pedagógus munkakörben dolgozó alkalmazottakkal.
- Az önképzést, a szakmai tudás gyarapítását alapvető kötelességüknek érzik.
- A szülőkhöz fűződő kapcsolatukban az együttműködés, a kölcsönös tisztelet és megbecsülés, segítségnyújtás, együttgondolkodás jellemző.
- Szakmai kapcsolataikban az értékek tisztelete, a fejlődés iránti fogékonyság, elkötelezettség dominál.

2.4. ÓVODAKÉPÜNK

Az Alapprogrammal egyezően:

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a gyermek két és fél illetve harmadik életévétől az iskolába lépésig, biztosítja az óvodáskorú gyermekek fejlődésének optimális feltételeit.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. **Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.**

2.4.1. AZ ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJA

- A harmonikus és sokoldalú, az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlesztése.
- Prevenció, korrekció, kompenzáló tevékenység, hogy a részképesség zavarokkal küzdő gyermekeknek külön segítsége legyen.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, (lassabban fejlődő, lemaradó, halmozottan hátrányos helyzetű, beilleszkedési, magatartási, és tanulási zavarral küzdő, sajátos nevelési igényű, tehetségígéretes gyermekek fejlesztése), integrált nevelése.
- Gyermekünk nemzeti öntudatának örökségeinken, hagyományainkon alapuló ápolása, a nemzetiségi kisebbséghez tartozó gyermekek számára az önazonosság megőrzésének biztosítása.
- **Boldog, szabad, élményekben és tevékenységekben gazdag óvodás élet biztosítása, amely az óvodát “óvodának” őrzi meg.**

A cél megvalósításának alapja: az életkori sajátosságok, az egyéni fejlődési ütem figyelembevétele.

A cél elérése érdekében kitűzött legfontosabb feladataink igazodnak a nevelés általános feladatrendszeréhez, amelyek biztosítják a gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítését, így:

- az egészséges és környezeti nevelés
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

2.4.2. NEVELÉSI ALAPELVEINK

- nevelőmunkánk legfontosabb alapelve a gyermekek mindenk felett álló érdekének érvényesítése,
- hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben,
- a gyermek jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása, védelemnyújtás a fizikai és lelki erőszakkal szemben, a hátrányos megkülönböztetés mellőzése,
- a gyermekek szükségleteinek kielégítése,
- a gyermek személyiségének elfogadása, tisztelete, feltétel nélküli szeretete, megbecsülése, bizalom iránta,
- az egyéni bánásmód érvényesítése a képességek kibontakoztatásához, fejlesztéséhez,
- megfelelő személyi és tárgyi környezet biztosítása,
- meleg, elfogadó, befogadó, szeretetteljes, érzelemgazdag, pozitív tulajdonságokat megerősítő óvodai légkör kialakítása; olyan pedagógiai intézkedések alkalmazása, melyek igazodnak a gyermek személyiségéhez,
- a kommunikációs képességek folyamatos fejlesztése gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt, felnőtt-felnőtt kapcsolatában, elsősorban az óvodapedagógus modell hatása révén,
- az óvodai élet szervezése során a fő gyermeki tevékenységformák: a játék, a mozgás biztosítása,
- stabil, életkorhoz és az egyéni sajátosságokhoz igazodó óvodai szokás – szabályrendszer;
- gyermekközösség kialakítása, fejlesztése,
- gyermekcentrikus, egységes szemléletmód az óvoda dolgozói részéről;
- hátrányos helyzetű gyermekek problémájának enyhítése,
- nyitottság a gyermek megismerő, tapasztalatszerző tevékenysége érdekében,
- a gyermek személyiségének fejlesztésében, képességeinek kibontakoztatásában a szülőkkel való együttműködés,
- a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelésének felvállalása,
- a Szakértői bizottságok javaslata alapján a 7. életévüket betöltött gyermekek felvállalása, akiknek fejlődési üteme az átlagtól eltérő, és nevelésük-felzárkóztatásuk megoldható.

2.4.3. AZ EGYESÍTETT ÓVODA SAJÁTOS CÉLJAI

- Az Egyesített Óvoda tagóvodáiban a Pedagógiai Programban és a tagóvodák módszertani ajánlásában foglaltak megvalósulása, a nevelés hatékonyságának növekedése.
- A tagóvodák sokszínű pedagógiai gyakorlatának megtartása és továbbfejlesztése.
- A szakmai kultúra és a pedagógus kompetenciák folyamatos fejlődése, különös tekintettel a fejlesztőpedagógia területén.
- A kerületi tagóvodák közötti együttműködés erősítése, a „jó gyakorlat” terjesztése.
- A működéshez szükséges személyi és tárgyi feltételrendszer és erőforrások optimalizálása a munkakörülmények javításával.

2.4.4. A SAJÁTOS CÉLOKKAL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK

- A társadalmi elvárások és az esélyegyenlőség biztosítása érdekében a gyermeki kompetenciák erősítése.
- A sajátos arculatok megjelenésének elősegítése, amely összhangban van a pedagógusok etikai kódexével.
- A befogadó (inkluzív) nevelés előtérbe helyezése, az alkalmazotti közösség (nemcsak a pedagógusok) szerepvállalása az erkölcsi nevelésben.
- A nemzeti és keresztény kulturális értékek átadása az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek nevelésében az önazonosság megőrzése, ápolása.
- A pedagógiai kultúra fejlesztése érdekében szakmai munkaközösségek működtetése, belső szakmai innováció ösztönzése
- A pedagógus kompetenciát fejlesztő, a pedagógusok igényéből fakadó továbbképzések és tanfolyamok központi szervezése. A tagintézmények továbbképzési igényeinek támogatása.
- Tanköteles korú, az óvodában maradt gyermekek számára fejlesztőprogram biztosítása.
- A fenntarthatóság, a környezettudatos nevelés alkalmazása a tagóvodákban.

3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés általános feladata az óvodáskorú gyermekek testi, lelki szükségleteinek kielégítése.

Fő feladatok:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, erkölcs és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

3.1. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM

*„Szent kincs a gyermek teste, lelke
Szeretni kell azt nagyon,
s felnevelni féltő gonddal,
hogy tiszta, jó, erős legyen!”
Szemplér Ferenc*

Nevelésfilozófiánk:

Az egészség: az ember testi, lelki állapotának és szociális helyzetének egyensúlya. Örök emberi érték, az életminőség fontos összetevője. Az egészséget az ember teremti meg és éli át a mindennapi élet során. Pedagógiai szemléletünkben az egészségnevelés az egészség megőrzésére, megvédésére, óvására, edzésére irányuló tervszerű személyiségfejlesztést jelent, amely a nevelés folyamatában állandóan jelen van.

Óvodai nevelőmunkánk során holisztikus szemléletben vizsgáljuk és kezeljük a gyermekeket a környezetükkel, annak hatásrendszerével. Minden óvodapedagógus azonosult az egészségnevelő, betegségmegelőző célkitűzésekkel. Hangsúlyozzuk, hogy az ember egyedi lény, minden kisgyermek egészségi állapota, edzettsége, teherbíró képessége, szervezeti állapota egyedi. Az egészségfejlesztés az élet első éveiben a leghatékonyabb.

Valljuk, hogy a személyiségfejlesztésben (értelmi, érzelmi, szociális és pszichomotoros fejlesztésben), az egészség, a mozgás és tevékenykedés komplexen tölti be a szerepét. Hatása van a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás kialakulására.

Célunk:

A teljes körű egészségnevelés, egészségfejlesztés, mely folyamatban a pedagógusok tevékenységével, a gyermekek és a szülők részvételével eléri a gyermekek egészségi állapotának kedvező irányú változását.

A gyermekek testi – lelki – szociális egészségének megőrzése, védelmének biztosítása, az egészséges életvitelre való igényük kialakítása, az egészséges életmódra nevelés, a gyermek testi-lelki, mozgás- fejlődésének elősegítése.

Az egészségfejlesztési, egészségnevelési program:

- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet megteremtése
- **testi egészség** (gondozás, személyi higiéné, ápolás, edzés, mozgásfejlesztés)
- rendszeres mozgás, mozgásigény alakítása
- **egészséges táplálkozásra nevelés** (zöldség-, gyümölcsfogyasztás, teljes kiőrlésű gabonák fogyasztása, megfelelő folyadékbevitelre figyelés), együttműködés az ételszállító céggel,
- **lelki egészség (értelmi fejlesztés, érzelmi biztonság nyújtása)**
- egészségmegőrző, védő szokások alakítása.
- egészségvédő képesség fejlesztése
- egészséges életmód
- baleset-megelőzés
- **viselkedési függőségek megelőzése**
- **bántalmazás megelőzése**
- a szülők otthoni egészségnevelő feladatai (higiénés szokások alakítása, egészségvédő példamutatás, meleg, engedékeny nevelési módszer)
- egészségügyi szolgálattal való együttműködés

Az egészséges életmódra nevelés hangsúlyozott feladatai:

- Kiemelt figyelmet fordítunk a mindennapokban az egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, olyan komplex egészségfejlesztési szemlélettel végezzük feladatainkat, amely a gyermekeknél kedvező változásokat idéz elő.
- A testi egészség: gondozás-, ápolás-, edzés-, mozgás fejlesztése.
- A lelki egészség megteremtése /értelmi fejlesztés, érzelmi biztonság nyújtása /.
- Szociális kapcsolatok harmóniájának megteremtése /közösségi élet segítése, különbözőség, elfogadása /.
- A gyermekek egészségmegőrző, egészségvédő, betegségmegelőző képességének, szokásainak kialakítása.
- Az óvoda minden dolgozója tevékenységével, példamutató viselkedésével szolgálja a gyermekek szükségleteinek kielégítését, egészségi, testi, lelki, mentálhigiéniai, szociális fejlődését.

- A gyermekek érett személyiséggé válásának elősegítése **személyközpontú pedagógiai módszerekkel** és a művészetek személyiségfejlesztő hatékonyságú alkalmazásával (éneke, tánc, rajz, mesemondás, népi játékok és népi rítusjátékok stb).
- A szülők otthoni egészségnevelő szokásainak megismerése, alakítása, segítése. (intervenció-beavatkozás, közvetítés).
- Az óvoda egészségügyi szolgálattal, gyermekvédelmi felelősökkel, óvoda pszichológussal való együttműködés megteremtése.
- A gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében jó kapcsolatot ápolunk a Gyermekegészségügyi Központtal, családsegítővel, illetve a családdal.
- Egészséges, biztonságos környezet, külső és belső higiénia biztosítása, testi épség védelme.
- A helyes táplálkozási szokások kialakítása. Törekszünk a mindennapos gyümölcs-és zöldségfogyasztásra.
- Modellnyújtás a családoknak a korszerű táplálkozás kialakításához, a mozgás megszerettetéséhez
- A gyermekek egyéni szükségleteihez igazodó gondozás, komfortérzetük kielégítése.
- Optimális feltételek biztosítása a nyugodt pihenéshez (szellőztetés, csend, nyugalom, mese, folyamatos ébredés).
- A mozgás megszerettetése, a testi képességek fejlesztése (a gyermekek igényeinek megfelelő szabad mozgáslehetőség biztosítása csoportszobában és az udvaron).
- Időjárásnak, tevékenységnek megfelelő öltözködési szokások kialakítása.
- Környezetvédelmi-, megóvási szokások kialakítása, környezettudatos magatartás megalapozása.

A feladatok megvalósítását segíti az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát közvetlenül segítő alkalmazottak mintaértékű viselkedése.

A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet megteremtése

- Gondoskodunk az esztétikus tárgyi környezetről, az izléses berendezésről, eszközökről, az elégséges világításról, hőmérsékletről, szellőztetésről.
- Az izléses és otthonos folyosók, helyiségek, csoportszobák kialakításával biztosítjuk a szülők és gyermekek jó közérzetét.
- A bútorzat a gyermekek méretéhez igazodik.
- A tagóvodák udvarán sokféle mozgásos tevékenység áll a gyermekek rendelkezésére. A felszerelések, udvari játékeszközök balesetmentességét folyamatosan ellenőrizzük, a meghibásodást a fenntartónak azonnal jelezzük.

A gyermekek testi nevelésére vonatkozó feladataink:

A gyermekek edzésének, mozgásigényeinek kielégítése

- A gyermekek szükségleteinek megfelelő mozgáslehetőségek biztosítása
- A nevelési év során az időjárástól függően, rendszeresen a szabad levegőn tartózkodunk.
- Nyáron a gyermekeknek az óvodák lehetőségeitől függően zuhanyozási, pancsolási lehetőséget biztosítunk, valamint párapu használatával tesszük kellemesebbé a nyári forróságot.
- Sétáink célja az ismeretek gyarapítása mellett a levegőzés, mozgásfejlesztés, a helyes, biztonságos közlekedés szabályainak elsajátítása, a közvetlen környezetünk megismerése, a kötődés kialakítása.

- Az egészséges életmód iránti igény megalapozása érdekében, naponta szervezett mozgást biztosítunk.
- A gyermekek szervezetének edzése során a rendszeresség és fokozatosság elvét érvényesítjük.

Az egyéni szükségletekhez igazodó gondozás, komfortérzet kielégítése

- Az alapvető higiéniai tennivalókra való szoktatás.
- A felnőtt bensőséges kapcsolata a gyermekkel a gondozási feladatok alapvető feltétele.
- Arra törekszünk, hogy összehangoljuk a családi és az óvodai szokásokat.
- A rendszeres gyakorlás és a jelzés módszere segíti a gyermekek én-képét, a szokások alakítását, önállóbbá válását.
- A dajkák az óvodapedagógusok segítőitársai a gondozási folyamatban.

A gyermekek öltözködésének az időjáráshoz való igazítása

- A nap folyamán figyelemmel kísérjük a gyermekek egyéni szükségleteit az öltözködésben.
- Figyelünk arra, hogy a gyerekek kényelmes, a hőmérsékletnek megfelelő ruhában tevékenykedjenek.
- Gondoskodunk a gyermekek ruháinak megfelelő tárolásáról.
- Az öltözködés helyes sorrendjének elsajátításához a jelzés módszerét alkalmazzuk.
- Kialakítjuk a rend iránti igényét az öltözködéssel kapcsolatban.

A pihenés feltételeinek megteremtése

- Megfelelő méretű ágyak, ágynemű, mesehallgatás, altatózene biztosítják a pihenés körülményeit.
- A nem alvó gyermekek előbb kelhetnek fel, nézegethetnek könyvet, rajzolhatnak. Kérésünk, hogy alvó társaikra legyenek tekintettel. (ld. Módszertani javaslatgyűjtemény a pihenés megszerettetésére)

Az egészséges táplálkozásról való gondoskodás

- Elsősorban a táplálékot biztosító konyha feladata, amelyet a szülők segítségével naponta kiegészítünk gyümölcsök, zöldségek fogyasztásával. A heti étlap közzététele lehetővé teszi, hogy a családi étrend kiegészítője lehessen az óvodai étkezésnek.
- Táplálékallergiás gyermekek szükségletük szerinti ellátása a szállító konyha és a fenntartó segítségével (eljárásrend szerinti!)
- Folyadékot az egész nap folyamán biztosítjuk a gyermekeknek.
- Ügyelünk arra, hogy az ételek fogyasztása mindig jó hangulatban történjen.
- A kulturált étkezési szokásokat az óvodába lépés kezdetétől alakítjuk, ennek alapja a terítés és a tálalás esztétikája a csoportban.
- Az étvágytalan vagy falánk természetű gyermekekre külön figyelmet fordítunk. Új ízek, ételek megismertetését különösen fontosnak tekintjük.
- A korszerű táplálkozás népszerűsítésére egészségnapok szervezése során recepteket ajánlunk otthoni elkészítésre. (a zöldség-, gyümölcs-, tejtermékek fogyasztására, illetve a magas cukortartalmú ételek, italok, magas sótartalmú, telített zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentésére ösztönözzük a szülőket). Mintaadás az óvoda részéről.

A konyha vezetőjével folyamatosan tartjuk a kapcsolatot az ételek minőségével kapcsolatban, a fenntartó az ételek minőségét rendszeresen ellenőrizteti.

Betegségek, balesetek megelőzése

- A feladat megvalósításában arra törekszünk, hogy a szülők csak egészségesen hozzák gyermekeiket óvodába.
- Az óvodában történő megbetegedés esetén, telefonon értesítjük a szülőket.
- Nagy figyelmet fordítunk az óvodában előforduló balesetek megelőzésére:
  - ép, jó minőségű és anyagú eszközöket használunk,
  - a gyermekek állandó felügyeletét biztosítjuk,
  - az eszközök minőségét folyamatosan ellenőrizzük,
  - a közlekedő utakat, járdákat, udvart tisztán tartjuk,
  - nagyméretű eszközöket rögzítjük,
  - betartjuk, betartatjuk a baleset megelőzés szabályait.
- A közlekedés szabályait játékos módon és a közlekedések alkalmával gyakoroltatjuk.

A fertőző betegségek megelőzése

- A megelőzés érdekében a személyi higiénia szabályainak betartására neveljük a gyermekeket.
- Folyamatosan biztosítjuk a környezet tisztaságát, a játékszerek, fertőtlenítését, a légtisztító eszközök alkalmazását.

A kisebb egészségi rendellenességek korrekciója

- Elsősorban a testtartási rendellenességek megelőzésére vonatkozik, amelyekre lehetőség a mindennapos testneveléseken adódik.
- Lelki rendellenességek vagy viselkedésformák, gyermekbántalmazás vagy deviáns viselkedés okait feltárjuk.
- Esetmegbeszéléseken a gyermek nevelésében közreműködő szakemberekkel közösen a megoldás keresésével kiemelten foglalkozunk.

Lelki egészségfejlesztésre, nevelésre vonatkozó feladataink

- Az óvoda pszichés klímájának megteremtése, amelynek feltétele a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő napirend összeállítása.
- Az anyás beszoktatás, befogadás lehetőségét biztosítjuk, amely segíti az óvodai élet első napjaiban a gyermekek biztonságérzetének kialakulását. A befogadási idő hosszát a gyermekek szükségleteinek megfelelően alakítjuk.
- A pszichés sérülések megelőzése, kivédése érdekében minden óvodai dolgozó pozitív attitűddel viszonyul a gyermekhez. Nevelőmunkánk folyamatában nagy figyelmet fordítunk a félelem – szorongás feloldására, az agresszió kivédésére.
- A gyermekek érzelmi, akaratni életének alakítása érdekében játékos módon segítjük az egészséges viselkedés képességeinek fejlesztését, társkapcsolataik alakulását. Személyiségük szabad kibontakoztatásához biztosítjuk a feltételeket.

- A gyermekek fizikai, lelkiállapotát figyelemmel kísérjük, és ha kedvezőtlenül változik, megkeressük a legmegfelelőbb eljárást annak javítására. Éreztetjük velük elfogadásunkat, szeretetünket, bizalmunkat és hogy mindig mindenben segítünk nekik.
- Játékos módok alkalmazásával az egészségre káros szokások kialakulásának megelőzésére nevelünk.

Szociohigiénés nevelésre vonatkozó feladataink

- Biztosítjuk a gyermeki személyiség önkibontakozásának lehetőségét, konfliktushelyzetek megoldására szolgáló technikákkal ismertetjük meg a gyerekeket (erőszakmentes kommunikáció)
- Segítőkézségre, együttérzésre, a „másság” elfogadására nevelünk.

Az egészségügyi szolgálatokkal való folyamatos kapcsolattartás

- A gyermekek rendszeres egészségügyi felügyeletét biztosító Egészségügyi Szolgálattal folyamatos kapcsolatot tartunk.
- A védőnő látja el a gondozó munkát, ő a legközvetlenebb munkatársunk a gyermekek egészségvédelmének biztosításában.

Az Óvodapedagógusi feladataink az egészséges életmódra nevelés területén:

- Megismerjük a gyermekek igényeit, a családból vagy a bölcsődéből hozott szokásait, amelyek nevelésünk alapját képezik.
- A feltételekhez alakított napi- és hetirend, a biztonságot és rendszert nyújtó életritmus kereteinek alakításával szolgáljuk a gyermekek egészséges fejlődését.
- Megismertetjük és gyakoroltatjuk az egészségvédő szokásokat, különös tekintettel a személyi higiénés szokásokra, ennek eredményeként képessé válnak szükségleteik önálló kielégítésére. Az önállóságot a fokozatosság és az egyéni bánásmód elvének megfelelően a bemutatás, gyakoroltatás, segítségnyújtás, ellenőrzés és értékelés módszereivel alakítjuk.
- Az időjárásnak megfelelő réteges öltözködés, a kényelmes ruházat, a csoportszobában váltócipő a gyermekek egészségét védi, ehhez a szülők együttműködését igényeljük.
- Az ételek elfogyasztását nem kényszerítjük, de tapintatosan ösztönözzük a gyermekeket az ételek megköstölésére. A gyermekek étvágyára pozitív hatása van a kellemes hangulatnak, az esztétikus környezetnek.
- Segítjük az egészséges étkezés iránti igény kialakulását (zöldség-, gyümölcs-, tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a magas cukor tartalmú ételek, italok fogyasztásának csökkentése)
- Megismertetjük és gyakoroltatjuk a kulturált étkezés szokásait: a tiszta étkezést, a kívánt mennyiség önálló megítélését, az evőeszközök helyes használatát, az udvarias viselkedést.
- Figyelünk arra, hogy a gyermekek a nap folyamán megfelelő mennyiségű folyadékot fogyasszanak.
- Gondoskodunk az életkorra jellemző nagyfokú mozgásigényhez a megfelelő feltételekről, fejlesztjük szép mozgásukat, testi képességeiket. A mozgás fejlesztését segíti elő a mindennapos testnevelés is. A gyermekek mozgásszükségletének kielégítéséről kedvezőtlen időjárás esetében is gondoskodunk. A tartásjavító gyakorlatokat beépítjük a testnevelésbe.
- Ügyelünk arra, hogy a gyermekek lehetőleg friss levegőn, kedvezőtlen időjárás esetén zárt térben folyamatos levegőcsere biztosításával végezzék a mozgásos tevékenységeket.

- A szabad levegőn való tartózkodásra minden évszakban biztosítunk elegendő időt. A sokféle udvari eszköz és az óvónők által kezdeményezett szervezett mozgásos játékok motiválnak az aktív mozgásra. Az úszás lehetősége minden óvoda számára biztosított a kerületi uszodában.
- Az ebéd utáni pihenő a szervezet egészséges fejlődéséhez elengedhetetlen feltétel. A kiszellőztetett csoportszobában a gyermekeknek altatómesét mesélünk, vagy éneket dúdolunk. Ha igénylik, személyes tárgyaikkal pihennek le. Általában egy órai nyugodt pihenés után a nem alvó gyermekek csendes tevékenységet folytathatnak, lehetőség szerint felkelhetnek. **(ld. Módszertani javaslatgyűjtemény a pihenés megszerettetésére)**
- A cseppfertőzés megelőzése érdekében gyakran szellőztetünk, és odafigyelünk a személyi és környezeti higiéniára. A betegségből visszatérő gyermekekre kiemelt figyelmet fordítunk.
- Fűtési idényben a száraz levegő enyhítésére párologtatót használunk.
- Nyáron a gyermekek fejét sapkával, bőrét naptejjel védjük az erős napsugárzástól.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges környezetet folyamatosan karbantartjuk és ellenőrizzük.
- Az egészségfejlesztéshez elegendő helyet, időt és megfelelő eszközt biztosítunk.
- **Magatartásunkkal helyes és követésre méltó modellt nyújtunk a gyermekeknek.**

Képességfejlesztési lehetőségek az egészséges életmódra nevelés területén

- Megismerik az egészségvédő szokásokat, az edzési lehetőségeket.
- Fejlődik feladattudatuk, feladatértésük.
- A tevékenységek végzése közben fejlődik verbalitásuk – eszközök, ételek megnevezése, zöldségek, gyümölcsök neve, megismernek fogalmakat a testükkel, cselekvésekkel kapcsolatban.

Fejlődik önbizalmuk, erejük, állóképességük, kitartásuk,

- természeti- társadalmi környezethez való pozitív viszonyuk,
- emlékezetük, képzeletük, ítélőképességük alakul,
- akarati tulajdonságaik, szokásokhoz, szabályokhoz alkalmazkodnak, alakul szabálytudatuk,
- együttműködő képességük, egymáshoz való pozitív viszonyuk.
- figyelmük, pontos észlelésük,
- finommotoros koordinációjuk,
- téri tájékozódásuk, térészlelésük, felismernek téri irányokat,
- testsémájuk, testük koordinálódik, személyi zóna észlelése; megismerik a testrészeket, azok funkcióját, működését,
- vizuális memóriájuk,
- tisztaság, rend iránti igényük,
- a kulturált étkezés, öltözködés iránti igényük,
- önállósodásuk, önbizalmuk, önfegyelmük,
- erőnlétük, állóképességük, kitartásuk,
- elsajátítanak udvariassági szabályokat.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Az óvodáskor végére megtörténik az első alakváltozás és megkezdődik a fogváltás.
- Kialakul az egészséges életmód iránti igényük, szabályrendszerük.
- A gyermekek mozgása összerendeződik.
- Fejlődnek a kondicionális és koordinációs képességeik.
- Önállóan végzik személyes tisztálkodásukat.
- Testi szükségleteik kielégítését szükség esetén késleltetni tudják.
- Megfelelő sorrendben önállóan öltöznek, vetkőznek, koruknak megfelelő tempóban. Saját ruhájukat elteszik a helyére.
- Mozgásuk adottságuknak megfelelően harmonikus, összerendezett, igénylik a rendszeres testmozgást.
- Ismerik és betartják a balesetvédelmi magatartásformákat.
- Életkoruknak megfelelően edzettek.
- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, tisztán a helyére teszik. Zsebkendőjüket használják. A kulturált étkezés szokásait gyakorolják.
- Esztétikusan terítenek, elkészítik tízórajukat, uzsonnájukat, higiénikusan étkeznek, elfogadják az „egészséges” ételeket. Egyéni igényüknek megfelelően kiszolgálják magukat.
- A gyermekek szervezetük működéséről, az egészséges ételekről, szokásokról elemi ismeretekkel rendelkeznek.
- Kialakul a kisgyermek igénye a személyi és környezeti higiéniére,
  - a mozgásos életmódra,
  - az egészséges táplálkozásra és kulturált étkezésre,
  - az egészséget károsító magatartásformák elkerülésére,
  - egy adott élethelyzetben az egészségesebb megoldás választására, a másokon való segítségre.
- Mindez az egészség megvédésére történő beállítódást (attitűdöt), az egészség megvédésére vonatkozó érdeklődést, szándékot, "érzékenységet" jelent.

3.2. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

*„A gyermek fejlődésére nézve legkisebb korától
Fogva döntő fontosságú, hogy érezze, nemcsak
Szeretik, hanem olyannak szeretik, amilyen.”
Hermann Alice*

Nevelésfilozófiánk:

Ebben az életkorban a gyermekek jellemző sajátossága a magatartás érzelem vezéreltsége, érzelmei határozzák meg viselkedését, cselekvéseit. Az érzelmek labilisak, gyorsan keletkeznek, elmúlnak, ellentétes végletbe mehetnek át, ezért is tartjuk fontosnak, hogy az óvodában állandó értékrendben nevelődjenek a gyerekek.

A gyermekek közösségi magatartásának megalapozása az óvodai nevelés egészét átszövő feladat. Az óvodai élet a gyermek szocializációjának második színtere, támaszkodik a családi nevelésre és szoros együttműködésre törekszik.

A XXI. században különösen fontossá vált, hogy megbízható, állandó értékeket közvetítsünk a gyermekek felé. A gyermekeknek szükségük van korlátokra, szabályokra személyiségük megtartása mellett. Nevelőtestületünk fontosnak tartja közös értékek megfogalmazását, ennek alapja az 5 emberi érték:

1. Erkölcs/Becsület
2. Igazság
3. Béke
4. Szeretet
5. Erőszakmentesség

Célunk:

- az érzelmi biztonságot nyújtó, kiegyensúlyozott, otthonos, derűs, szeretetteljes légkör megteremtésével szívesen kommunikáló, érzelmekben gazdag, segítőkész gyermekek nevelése, akik képesek a konfliktusok kezelésére, a különbözőségek elfogadására,
- a családi nevelés kiegészítéseként (megismerve a gyermek korai, óvodáskort megelőző testi-lelki fejlődését) a gyermekek szocializációjának elősegítése,
- az alapvető erkölcsi normák és tulajdonságok kialakítása, amelyek a társadalmi együttéléshez szükségesek,
- nemzeti értékeink közvetítése.

Az érzelmi, erkölcsi és az érték közvetítő közösségi nevelés hangsúlyozott feladatai:

- az óvodába lépés előtt (családlátogatás során) ismerjük meg a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítsük az intervenció gyakorlatot,
- az óvodába járás ideje alatt (fogadóórákon, szülői értekezleten) tájékoztassuk a szülőket a gyermek fejlődéséről,

- már az óvodába lépéskor ériük kedvező érzelmi hatások a gyermeket,
- a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezza,
- **az óvoda egyszerre segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését és éntudatának alakulását, engedjen teret önkifejező törekvéseinek,**
- **annak elfogadására, megértésére, neveljük a gyermekeket, hogy az emberek különbözőnek egymástól.**

Óvodapedagógusi feladataink az érzelmi, erkölcsi és az érték közvetítő közösségi nevelés területén:

- **Az óvoda minden dolgozójának kommunikációja, bánásmódja, viselkedése követendő minta a gyermekek számára.**
- Az óvodai élet komplex szervezésével biztosítjuk, hogy a gyermekek erkölcsi és akarati tulajdonságai sokoldalúan fejlődjenek.
- Spontán szociális tanulásban a komplex viselkedési és magatartásformákat beépítjük a gyermekek viselkedésébe.
- Megteremtjük az érzelmekre épülő, szeretetteljes, biztonságos légkört, a közös élmények sokoldalú, együttes feldolgozásának lehetőségét. A közös élmények együttes feldolgozását ismertetjük a családokkal, segítve ezzel az intervenciók gyakorlatot, pozitív hatást gyakorolva a családi szokásokra.
- Közös élményeken alapuló pozitív érzelmi kapcsolatot alakítunk ki gyermek-gyermek és gyermek-felnőtt között az óvodába lépés első napjától az óvodáskor végéig.
- Biztosítjuk az anyás befogadást, elfogadjuk az otthonról hozott kedvenc játékaikat, tárgyaikat, a régi óvodásokkal ajándékot készítünk az új gyermekek fogadására. A befogadási folyamatban részt vesz mindkét óvodapedagógus, a dajka, a szülő. Ez idő alatt a gyermekek az óvodai szokásoknak megfelelően végzik a mindennapi tevékenységeket.
- Ismétlődő, közös, örömteli tevékenységeket, ünnepeket szervezünk, amelyek beépülnek nevelésünk hagyomány-rendszerébe, és mélyítik az összetartozás élményét.
- Stabil szokás- és szabályrendszert alakítunk ki, amely a gyermekek fejlettségéhez alkalmazkodik.
- Együttjátszás, együttműködés, együttdolgozás során folyamatosan alakítjuk, gyakoroltatjuk a különböző szituációkban megjelenő viselkedési szokásokat.
- Segítjük megtanulni a kritika mások számára elfogadható formában történő kifejezésének módját a kritikát elfogadni.
- Megtapasztaltatjuk, hogy a közös tevékenységekben együttműködő társak sokféle egyéniségek.
- Fontosnak tartjuk nevelőmunkánk tartalmának megvalósításán keresztül a szociális érzelmek (együttérzés, segítőkészség, szeretet, örömszerzés, kötődés, őszinteség, türelem, tolerancia, tisztelet, önzetlenség, igazmondás) kialakítását. Elfogadó, támaszt nyújtó magatartásunkkal ösztönözzük a gyermeket az utánzásra, a mintakövetésre.
- **A gyermekek viselkedéskultúrájának fejlesztésében hangsúlyozzuk a felnőttek modellszerepét: a gyermekek érezzék, majd tudják, a felnőttek milyen értékeket tartanak helyesnek, mit várnak el tőlük. A gyermekek elé olyan óvónői modellt állítunk, aki példaképpül szolgál, és közvetíti azon erkölcsi tulajdonságokat, amelyek az együttérzés, a segítőkészség,**

az önzetlenség, a figyelmesség, a különbözőség iránti megértés kialakulását segíti a gyermekben.

- Figyelemmel kísérjük a különböző szociokulturális helyzetű családokból érkező gyermekek fejlődését, változását.
- Segítjük az átlagostól eltérő képességű (kiemelt figyelmet igénylő), illetve eltérő személyiségvonásokkal rendelkező gyermekeket. Fontosnak tartjuk, hogy a szocializációs folyamat során érezzék magatartásunkban az elfogadást.
- Erősítjük a felnőttekkel, társakkal való kapcsolatfelvétel igényét, a pozitív felnőtt- és társas kapcsolatok alakulását. A gyermekcsoportokban kialakulnak a közösségi együttélés szabályai, amelyekhez igazodik az egyén.
- Kialakítjuk, erősítjük a társakért, a csoportért érzett felelősségtudatot. A mindennapok során alkalmat adunk arra, hogy a gyermekek különböző helyzetekben más csoportokkal együttműködhessenek az egész év folyamán.
- Segítjük a barátságok alakulását, az érzelmileg átélt, közös tevékenységek megvalósulását, amelynek során a gyermekek megtanulják felmérni saját helyzetüket a csoportban, képessé válnak önálló helyzetmegoldásra felnőtt segítsége nélkül.
- Mintaadással, tapasztalatok nyújtásával megalapozzuk a gyermekek környezettudatos viselkedését.
- Óvodánk a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segítjük a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
- Biztosítjuk, hogy felnőtt és gyermek aktív és kölcsönös kapcsolatában a lehetőségekhez mérten a gyermekek is beleszólhassanak az óvodai élet szervezésébe.
- Kiemeljük szakképzett dajkáink tapintatos, segítő, támogató, együttműködő szerepét.
- A tevékenységek során építünk a gyermekek belső motivációira, öntevékenységére.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében együttműködünk óvodapszichológusunkkal, gyógypedagógusainkkal, a pedagógiai szakszolgálattal.

Képességfejlesztési lehetőségeink az érzelmi, az erkölcsi és közösségi nevelés során

- Fejlődik közösségi magatartásuk, együttműködő képességük, egymás iránti figyelmük, türelmük, segítőkészségük, önállóságuk, önfegyelmük, fegyelmezettségük, feladattudatuk, feladattartásuk, tűrő- és konfliktusmegoldó képességük, felelősségérzetük, céltudatosságuk, közösségi érzésük, önbizalmuk, érdeklődésük, nyitottságuk.
- Megtanulnak egymáshoz alkalmazkodni, alakulnak kapcsolataik, barátságok szövődnek.
- Különböző tapasztalatokkal gazdagodik érzelmi életük, gyakorolják a helyes magatartási szokásokat, a kommunikáció, metakommunikáció módjait.
- Hozzászoknak a reális értékeléshez, önértékeléshez, a közös élményekben megtanulnak együttműködni, összedolgozni.
- Kialakul kapcsolatletteremtő -, alkalmazkodó-, együttműködő-, együtt érző képességük.
- Alakul az érzelmek kifejező képessége (öröm, harag, szomorúság).

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Ragaszkodnak az őket nevelő felnőttekhez, egymáshoz. Kialakul bennük a közösség iránti igény. Képesek kapcsolatokat kialakítására, együttműködésre társaikkal. Nyitottak, érdeklődőek a közös tevékenységek iránt, viselkedésükre az egymásra figyelés, együttérzés, egymás elfogadása, önállóság, önfegyelem, udvariasság, feladat – szabálytudat, kitartás jellemző. Elfogadják az átlagtól eltérő gyermekek viselkedését.
- Képesek felmérni saját helyzetüket a társaik közt, elfogadják mások kezdeményezését (esetenként a saját akaratukat is képesek alárendelni, késleltetni igényeik teljesítését).
- Ismerik és alkalmazzák a csoport szokás- és szabályrendszerét, ezért képesek az önálló helyzetmegoldásra, a konfliktusos helyzet kivédésére felnőtt segítsége nélkül.
- Igénylik a közös tevékenységekben való részvételt. A közös élményekkel, tevékenységekkel kialakul a gyermekek szociális érzékenysége, kapcsolatteremtő képessége (együttműködés, megfelelő önkifejezés, önértékelés).
- Értik és alkalmazzák az egyszerű metakommunikatív jelzéseket.
- Elfogadják és megértik a sajátjuktól eltérő tulajdonságokkal bíró társak jelenlétét.
- Észreveszik és segítik rászoruló társaikat.
- Megtanulnak egymáshoz alkalmazkodni, érintkezni, együttműködni, alakulnak kapcsolataik, barátságok szövődnek.
- Gyakorolják a helyes magatartási szokásokat, a kommunikáció módjait.
- Igényükké válik a helyes cselekvés és viselkedés szabályainak betartása. A szabályok megszegése esetén egymást figyelmeztetik.
- A környezet tevékeny – cselekvő megismerése és alakítása során kialakul a gyermekekben a környezettudatos magatartás, a gondoskodás, a felelősségvállalás, az óvás, a védés igénye.

3.3. AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

*„Tegyük szomjassá a gyermeket, amennyire csak lehet.
Teremtsünk hozzá megfelelő körülményeket!
Szülessen meg benne a belső hívó hang a kívánatos táplálékhoz.
Akkor fel fognak csillanni a szemek, ki fognak nyílni a szájak,
meg fognak mozdulni az izmok.”
Celestin Freinet*

A kisgyermekkor a „nagy” felfedezések korszaka, hiszen szeretnének mindent megismerni. A megismeréshez érzékszerveiket használják pl.: tapintanak, hallanak, látnak, szagolnak és ízlelnek.

Célunk:

- **Legyenek képesek rendet teremteni a tapasztalatokban, akarjanak és tudjanak ezekről beszélgetni.**
- **Szívesen hallgassák meg óvónőik és társaik gondolatait, boldogan beszéljenek, egészítsenek ki gondolatokat, ezáltal fejlődnek kognitív képességeik (észlelés, érzékelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás).**

Az értelmi nevelés hangsúlyozott feladatai:

- Az anyanyelvi fejlesztés és a kommunikáció különböző formáinak alakítása az óvodai nevelő tevékenység egészében kiemelt jelentőségű.
- A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak ismereteinek rendszerezése, bővítése.
- Érzékszervi funkciók finomítása.
- Pszichikus funkciók fejlesztése.
- Az értelmi képességek (gondolkodás, figyelem, emlékezet) és kreativitás fejlesztése.

3.4. AZ ANYANYELVI NEVELÉS

A magyar nemzet összetartozását szellemi kulturális örökségünk, nemzeti nyelvünk fejezi ki legjobban (66/2011. (IX. 29.) OGY határozat), ezért kiemelt feladatunk, amely valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó és megvalósítható, az óvodai nevelő tevékenység egészében jelen van.

Célja:

A gyermekek tanulják, gyakorolják, ismerjék meg, tudják használni anyanyelvüket.

Óvodapedagógusi feladataink az anyanyelvi nevelés területén:

- A beszédkedv fokozása érdekében derűs, családias légkört alakítunk ki - ennek alapja a jó érzelmi kapcsolat felnőtt – gyermek, gyermek – gyermek között. A nap minden percében biztosítjuk a gyermekek meghallgatását. Lehetőséget adunk érzelmeik, élményeik elmondására, a természetes beszéd és kommunikációs kedvük fenntartására, fokozására.
- Megfigyeljük a gyermekek beszédállapotát, rögzítjük a fejlődési naplójukban az óvodába lépés idején. Tevékenységeik közben folyamatosan megfigyeljük beszédfejlődésüket.
- Kerüljük a direkt javítgatást, követhető modellt nyújtunk a gyermekeknek.
- Hibátlan, gazdag, árnyalt szép beszédre, jó kérdések feltevésére, a magyar nyelvnek megfelelő lendületre és hangsúlyra, tiszta artikulációra törekszünk.
- Tudatosan csiszoljuk, formáljuk beszédképességüket, gazdagítjuk szókincsüket, ehhez biztosítjuk a tárgyi feltételeket: meghitt kuckó, könyvek, különböző tárgyakat, eseményeket ábrázoló képek, bábok, dramatikus kellékek.
- Szükség esetén logopédus segítségével korrigáljuk beszédhibáikat.

Az anyanyelvi fejlesztés tartalma:

- a beszédprodukciónak fejlesztése - beszéd és kommunikáció, szókincs, fogalomértés, mondatalkotás, - beszéd és gondolkodás,
- a beszédészlelés fejlesztése,
- a hangképző és egyéb beszédszervek ügyesítése,
- a hangzási analízis- és szintézis fejlesztése - keresztcsatornák, auditív zártság, auditív ritmus, auditív emlékezet, hangtani kódolás,
- a beszéd észlelést, értést, produkciót, a beszédszervek ügyesítését, a hangzók tiszta ejtését és elkülönítését célzó anyanyelvi játékok tervezése és alkalmazása,
- kommunikációt és önkifejezést fejlesztő játékok szervezése, tervezése és alkalmazása, irányítása.

Az óvodapedagógusi feladataink az értelmi nevelés területén:

- Igyekszünk megismerni a gyermekek érdeklődését, az előzetes élményeiket, tapasztalataikat, tudásukat, és ezekre építjük az ismereteket is tartalmazó tevékenységrendszert.
- Megismerjük a ránk bízott gyermekek egyéni sajátosságait, és kíváncsiságát.
- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatait, ismereteit rendszerezzük, célirányosan bővítjük és biztosítjuk élethelyzetekben való gyakorlásukat oly módon, hogy fejlődjenek megismerő, kognitív képességeik és kreativitásuk,
- A gyermekeknek változatos tevékenységeket kínálunk, amelyeken keresztül tapasztalatokat szerezhetnek a természeti és társadalmi környezetről, építve érdeklődésükre, kíváncsiságukra, mint életkori sajátosságra.
- Fenntartjuk a gyermeki aktivitást, alkotókedvet, kielégítjük kíváncsiságukat. A gyermekek a játékon, saját tevékenységeiken keresztül szerzik az élményeket, amelyek ébren tartják bennük a vágyat a környező világ megismerésére, a tanulás örömeinek átélésére.
- Törekszünk a gyermekek beszédkedvének fenntartására.
- A sajátos nevelési igényű gyermek számára is biztosítjuk a fejlesztő környezetet. Olyan pedagógiai környezetet alakítunk ki, ahol természetes az elfogadás.

- Szakemberek segítségét kérjük munkánkhoz (fejlesztőpedagógus, logopédus, gyógypedagógus stb.)
- Lehetőséget teremtünk olyan helyzetekre, ahol a gyermekek vizsgálódhatnak, megbeszélhetik a jelenségeket.
- A világ felfedezése közben ösztönözzük őket magyarázat keresésre.
- Olyan légkört, helyzetet teremtünk, melyben a gyermekek minél többször átélhetik a felfedezés örömét.
- A fejlődés nyomon követésének érdekében a fejlődési naplókban az egyéni fejlesztéseket tervezzük, az eljárásokat rögzítjük.
- Az értelmi képességek (érezkelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotó képesség) fejlesztését szem előtt tartjuk.
- Digitális eszközök kritikus (figyelembe véve a gyermekek életkorát, fejlettségét, érdeklődését, megfelelő mennyiségben, megfelelő minőségű ismeretek) alkalmazása a gyakorlatban.

Képességfejlesztési lehetőségeink az értelmi nevelés megvalósítása során

Fejlődik:

- nagymozgásuk, szem- és kézkoordinációjuk, finommozgásuk, érzékszerveik működése tökéletesedik,
- észlelésük: látási, hallási, tapintási, differenciálódnak,
- értelmi képességeik: emlékezetük, figyelmük, koncentrációképességük, gondolkodásuk, megfigyelőképességük,
- fejlődnek: verbális képességeik, gazdagodik szókincsük, nyelvtanilag helyesen beszélnek, nő a beszédkedvük, megértenek idegen szöveget,
- érzelmi életük, önbizalmuk, önfegyelmük, kudarctűrő képességük, önértékelésük,
- képzeletük, kreativitásuk, alkotóképességük,
- ritmusérzékük, hallásuk,
- igényességük, esztétikai érzékük,
- tájékozódó képességük: térben, időben,
- beszédfigyelmük.

Megismerkednek:

- matematikai fogalmakkal, összehasonlítanak, elemeznek, ok – okozati összefüggéseket fedeznek fel,
- hangszerekkel, használatukkal, a néphagyományokkal, szokásokkal, alakulnak a szülőföld, az emberek iránti pozitív érzelmek, megszeretik a meséket, verseket, mondókákat, igénylik azokat,
- megtanulnak figyelni a természetre, védeni környezetüket.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- a gyermekek figyelnek, értik a beszédet, képesek a feltett kérdésre értelemszerűen válaszolni,
- szókincsük megfelelő ahhoz, hogy saját gondolataikat, érzelmeiket kifejezzék,

- bátran és szívesen beszélnek, beszédük érthető, folyamatos, szófajokat, különböző mondatfajtaikat, mondatszerkezeteket használnak, képesek önálló mesemondásra, összefüggő beszédre,
- képesek összefüggően, összetett mondatokban, a magyar nyelvnek megfelelő ritmusban, lendülettel és hangsúllyal beszélni,
- jó a légzéstechnikájuk, tisztán ejtik a hangzókat,
- kialakul a beszédfigyeljük,
- kialakult az auditív zártság, az auditív ritmus, képesek hangzókat kiemelni, elkülöníteni,
- folyamatosan fejlődnek a gyermekek tanuláshoz szükséges kognitív képességei,
- ismereteik vannak környezetükről,
- képesek megérteni a felnőttek és társaik beszédét, azokra értelmes válasszal reagálni, újabb gondolatokat elindítani, viselkedésük tükrözi az egymás figyelmes meghallgatásának illemszabályát,
- a kapott feladatokat megértik, önállóan teljesítik,
- kialakul a szándékos figyeljük, képesek a figyelemmegosztásra, összpontosításra, megbízhatóvá válik az emlékezetük,
- felismerik az elemi ok-okozati összefüggéseket, rész-egész viszonyát, tevékenységeikben gyakorolják,
- gondolkodásuk fejlettségi szintje eljut az elvont, fogalmi gondolkodásig, kialakul problémamegoldó és kreatív gondolkodásuk,
- kialakul a szabálytudatuk, felelősségtudatuk,
- a tevékenységekben eszközhasználatuk kreatív, önálló,
- megjelenik a siker, mint motiváló erő.

4. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ALAPELVEI

4.1 HETIREND, NAPIREND

Az Egyesített Óvoda PP-ja megvalósítható osztott és osztatlan csoportszervezéssel. A tagóvodák hagyományaira, eddigi bevált gyakorlatokra építve választják ki a számukra megfelelő szervezeti és időkeretet.

Hetirend

A hetirend a napi tevékenységek és a megvalósítandó feladatok kerete. Tervezésénél figyelembe vesszük az óvodai körülményeket, a gyermekcsoport összetételét, a gyermekek egyéni fejlettségét, érdeklődését. Összeállításánál arra figyelünk, hogy jusson elegendő idő, a gyermekek által végzett párhuzamos tevékenységekre, valamint az óvodapedagógusok által felkínált növekvő időtartamú irányított tevékenységekre, a gyermeki tevékenységekre, kezdeményezésekre, az ötletek meghallgatására stb. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a gyermekek életének észrevétlen szabályozója legyen.

Elveink:

- A hetirend elsősorban az óvodapedagógusok munkáját segíti abban, hogy nevelőmunkájukat a folyamatosság, a rendszeresség, a tudatosság és a fokozatosság elve szerint végezhessék.
- A ciklusokban a tartalmi egység elvei alapján, komplex módon jelennek meg a tevékenységi formák.
- Naponta lehetőséget biztosítunk párhuzamosan végezhető tevékenységekre: étkezésre, gondozási tevékenységekre, mozgásra, éneklésre, vizuális tevékenységekre, verselésre, mesélésre a választhatóság elve szerint.
- A gyermekeknek naponta szükségük van szervezett játékos mozgásra, mindennapos mozgásra. H
- A gyermekeknek megadjuk a lehetőséget, hogy a megkezdett témát, tevékenységet kedvük szerint folytathassák a hét folyamán.

Napirend

A napirend kialakításánál figyelembe vesszük a következőket:

- a helyi sajátosságokat, szokásokat, igényeket,
- a gyermekek egyéni szükségleteit, mozgásigényét, alvásigényét,
- elegendő időt biztosítunk az étkezésekre és a gondozási feladatokra.

Elveink

- A napirendet úgy szervezzük, hogy kellően rugalmas és folyamatos legyen.
- A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja.
- Óvodai életünk szervezésében a gondozási feladatoknak kiemelt szerepük van, az óvodapedagógusok ezekben a feladatokban is nevelnek, együttműködve a dajkával.
- A napirenden belül rugalmasan figyelembe vesszük az egyes tevékenységek időigényét, az évszakok változását, a gyermeki tevékenységek fejlődését.
- Fontosnak tartjuk, hogy gyermekeink minél többet játszhassanak, sürgetés nélkül minden tevékenységüket befejezhessék, megfelelő mennyiségű időt tölthessenek szabad levegőn. A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.
- Napirendünkkel biztosítjuk a fejlődéshez szükséges biológiai és pszichológiai feltételeket, az aktív és passzív pihenés életkornak és egyéni szükségletnek megfelelő váltakozását.
- Főbb kereteit mindig megtartjuk a gyermekek tájékozódása, a szokások alakulása érdekében.

Napirend szeptember 1-jétől augusztus 31-ig

39

A tevékenység kezdete és vége	A tevékenység megnevezése
Érkezéstől- 11 ⁵⁰ -ig	Párhuzamosan végezhető tevékenységek: szabad játék, egyéb szabadon választott tevékenység, testápolási teendők elvégzése, folyamatos tízórai, az óvodapedagógus által irányított tevékenységekben megvalósuló tanulás, mindennapi mozgás, testápolási teendők elvégzése, öltözködés, udvari játék - élményszerzés a szabadban.
11 ⁵⁰ -13 ^h -ig	Öltözködés, testápolási teendők elvégzése, étkezés előkészítése, ebéd, testápolási teendők elvégzése, pihenés előkészítés.
13 ^h - hazamenetelig	Mindennapi mese, pihenés, egyéni szükséglethez igazított folyamatos felkelés, testápolási teendők elvégzése, uzsonna, párhuzamosan végezhető tevékenységek: szabadjáték, egyéb szabadon választott tevékenység, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenység

4.2. AZ ÓVODA DOKUMENTÁCIÓI, A NEVELÉS TERVEZÉSE, ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS

Az óvodai nevelés tervezéséhez szükséges dokumentumok:

- Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
  - ↓
- A XXII. Kerületi Egyesített Óvoda Pedagógiai Programja
  - ↓
- Tagóvodák módszertani ajánlása
  - ↓
- Az óvodavezető és tagóvoda-vezető éves munkaterve.
  - ↓
- Az Egyesített Óvoda és tagóvodák munkaközösségeinek terve.
  - ↓
- Az irányított tevékenységekben megvalósuló tanulás terve.
  - ↓
- A tagóvodák csoportonkénti nevelési, gondozási, tanulási terve (csoportnapló)
  - ↓
- A tagóvodákban a gyermekek fejlődésének nyomon követő dokumentációja.

Célunk:

- A gyermekek egészséges testi és szellemi fejlődését, egyéni fejlődési ütemét szem előtt tartva a feladatrendszerből kiindulva tervezzük meg a tevékenységi köröket.

Óvodapedagógusi feladataink a nevelés tervezése területén:

- A tervezés kiindulópontjának a gyermekcsoportot, az abba járó gyermekeket tekintjük.
- A nevelés egészét a helyi lehetőségek alapos ismeretében gondoljuk át.
- A nevelés a gyermek óvodába lépése pillanatától a hazamenetelig zajlik, ezért mindegyik időszak ugyanolyan fontos.
- A tervezést mindig megelőzi az anyaggyűjtés, amelyhez ötlettárat állítunk össze.
- A teljes nevelési folyamat átgondolása számunkra alapvetően fontos, ugyanakkor jelentős mértékben kívánunk építeni a spontán gyermeki ötletekre, a gyermek meglévő tapasztalataira.
- A tervezés során a sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezük a hangsúlyt.
- A befogadási-, vissza szoktatási tervet mindenkori nevelési év szeptember 1-ig készítjük el. Értékelés: mindenkori nevelési év október vége, év végi értékelés június eleje.
- A csoport nevelési tervét szeptemberben készítjük el, értékelését a nevelési év végén, végezzük el.

- A tagóvodák csoportonkénti csoportnaplójának tartalma, a XXII. Kerületi Egyesített Óvoda óvodai csoportnapló vezetésével kapcsolatos eljárásrendjében van rögzítve.¹
- A tervezésnél a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezük a hangsúlyt.
- Az óvodapedagógusok módszertani önállósága érvényesül a tervezés kivitelezése során.
- A napirend biztonságot, támpontot ad, és állandóságot jelent a gyerekek számára.

A pedagógiai dokumentumok elkészítése a csoportban dolgozó két óvodapedagógus közös feladata. Az óvoda gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követjük és írásban rögzítjük, mely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét.

A gyermekek érzelmi-szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődésének eredményét is, az óvodai tevékenységekben való részvételét– szükség szerint, de legalább félévenként rögzítjük. Rögzítjük a gyermek fejlődését szolgáló megállapításokat, intézkedéseket, javaslatokat is.

A csoport fejlődési naplójának tartalma:

- A gyermekcsoport névsora, fejlesztést végzők neve és munkaköre (logopédus, pszichológus vagy gyógypedagógus stb.).
- A gyermekcsoport különböző területen történt mérése, és annak összesítő lapja.
- „Gyermekek fejlődéséről a szülők tájékoztatásának nyilvántartása” című lapon január-február, május-június hónapokban dokumentálni kell a szülők tájékoztatását.
- A „Nyilvántartó lap a szülők tájékoztatásáról” c. dokumentumban nyilvántartjuk a tájékoztatás idejét./szülői értekezlet, fogadó óra, családlátogatás, stb./

A gyermekek egyéni nyilvántartásának tartalma:

- Gyermekek neve, jele, gyermek oktatási azonosító száma, óvodába lépésének időpontja/év, hó, nap/
- A gyermek anamnézislapja
- Környezettanulmányt /a családlátogatás tapasztalatai/, beszoktatás napjai/egy lapon rögzítjük szeptember végén/.
- A gyermek fejlődésének nyomon követése, a gyermek összes mérési eredményei az óvodába lépéstől az iskolába lépésig.
- „Fejlesztési tervet”, fejlesztési javaslat alapján. A gyermek fejlesztendő területeit, fejlesztési módszereit és eszközeit jelöljük meg. Év végén a fejlesztés eredményeit, és az esetleges további fejlesztést igénylő területeket határozzuk meg.
- „Tájékoztató a gyermek óvodai fejlődéséről, fejlesztési javaslat”, melyet az óvodapedagógusok a nevelési évben két alkalommal írásban rögzítenek és fogadóórán minden szülővel megbeszélnek a leírtakat.
- A gyermek embert ábrázoló rajzai, melyek minden nevelési év novemberében, illetve áprilisában készültek.

¹ Részletesen kidolgozva lásd: Az óvoda működését és a pedagógiai program megvalósulását segítő szabályzatok és eljárásrendek kézikönyvében VII., VIII. fejezet, bizonylati albumban, az értékelési feladatok az intézményen belül fejezet, csoportnapló vezetésével kapcsolatos eljárásrend címen)

- A Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat XXII. Kerületi Tagintézményének felülvizsgálatának megállapításait, javaslatait.

Az ellenőrzés – értékelés – mérés

- A gyermek személyiségfejlődését alapvetően meghatározzák azok a visszajelzések, melyek a környezetétől /társak, szülők, nevelők, / érkezik hozzá.

A következő elvek szem előtt tartása alapfeltétele értékelésünk sikerességének

- Magatartásunkkal közvetlenül alakítjuk a gyermekek értékrendjét.
- Az értékelés során is érvényesítjük a személyes bánásmód elvét.
- Feladatunk minden gyermekben megtalálni a pozitívumokat, ezeket erősíteni, kialakítani a gyermek reális önértékelését,
- Figyelünk arra, hogy értékelésünk rendszeres, következetes, ösztönző hatású legyen.
- Pozitív értékeléssel erősítjük a helyes magatartást, megtanítjuk a gyerekeknek a problémamegoldást, konfliktuskezelést.
- A gyermekkel való kapcsolatunk alapja az elfogadás, kölcsönös tisztelet, együttműködés.
- Az elvárásokat a gyermekek életkorához, egyéni képességeihez igazítjuk

A gyermekek fejlődésének nyomonkövetése, rögzítése a fejlettségmérő lapok alkalmazásával történik. Az Egyesített Óvodában számítógépes program segíti az adatok gyűjtését és feldolgozását. A program megfigyelési szempontjai abban segítik az óvodapedagógust, hogy az óvoda mindennapi életében, a szabad és szervezett foglalkozások alkalmával felfigyeljen a gyermek jellegzetes viselkedésmódjaira. A megfigyelési szempontok segítségével könnyen kiszűrhetők a Különleges bánásmódot igénylő gyermekek, és a szükséges támogató nevelés egészen korán elkezdhető.

Ezek a fejlettségmérő lapok a gyermeki fejlődés folyamatának magragadását teszik lehetővé az óvodába lépéstől, az óvodáskor végéig.

A gyermekek megfigyelésének fő területei:

- Gyermekek testi fejlettsége, mozgásfejlettsége
- Érzelmi, erkölcsi magatartásuk, tulajdonságaik, szociális érettségük
- A nyelvi kifejezőkészségük, kommunikáció fejlettsége
- Értelmi képességeik (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás)

A program 10 tevékenységi területen méri a gyermekek fejlődését.

Mindegyik tevékenységi terület 5-5 kritériumból áll.

Tevékenységi területek:

- Egészséges életmód alakítása
- Anyanyelv fejlesztése, verselés-mesélés
- Ének-zene, énekes játékok, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- Külső világ tevékeny megismerése
- Tanulás
- Érzelmi-, erkölcsi-, és közösségi nevelés,

- Munka jellegű tevékenységek
- Játék
- Mozgás
- A fejlettségmérő lapok olyan szempontokat és feladatsorokat tartalmaznak, amelyek idegéletteni, fejlődéslelektani megalapozottságúak, de a gyermek mindennapi tevékenységében előfordulók, az óvodapedagógus által játékosan mérhetők, illetve megfigyelhetőek. A mérés lehetőség szerint természetes helyzetben – a feladathelyzetben – alkalmazott megfigyelésen alapuljon, esetenként játékos egyéni vizsgálaton.
- A fejlettségmérő lapok kitöltése, vezetése elősegíti a problémák korai felismerését. Így már 3-4 éves korban képet kaphatunk arról, hogy a gyermekek közül kik azok, akik várhatóan lassabb ütemben fognak fejlődni. A fejlődési ütemre, lemaradásra vagy éppen a tehetségre utaló jeleknél az óvodapedagógusnak lehetősége van arra, hogy az egyes gyermekeknél a lemaradt területek fejlesztését megcélzó játékokat beépítse a gyermekkel való egyéni játékos foglalkozásokba, vagy a csoport nagyobb részénél felfedezett hiányosságok korrigálására célzott játékokat, tevékenységeket tervezzen.
- Az értékelés és elemzés alapján történik a további feladatok meghatározása, melyek alapján intézkedési illetve fejlesztési tervet készítünk akár a felzárkóztatás, akár a tehetséggondozás érdekében.²
- Szükség esetén igénybe vesszük óvodapszichológusunk, utazó gyógypedagógusaink, vagy a Pedagógiai Szakszolgálat segítségét.

A gyermekek jutalmazásának elvei és formái

“Amikor elérjük céljainkat nem az a jutalom, amit kapunk, hanem az, amivé közben válunk.” (Andrew Matthews)

Hitvallásunk:

- Az óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg.
- Az értékelés fontos személyiségfejlesztő, közösségalkotó tényező.
- A pozitív értékelés az elsődleges: a jutalmazás és ennek előlegezett formája, a biztatás, melyekkel megerősíthetők a gyermeki magatartás helyes megnyilvánulásai, kialakíthatóak a pozitív motivációk.
- Jutalmazásnál figyelembe vesszük az egyéni erőfeszítéseket, az „első sikerek” megszületését, a fejlődést.
- Az óvodában a legegyszerűbb és legfontosabb jutalmazás a figyelem és a dicséret.

² Részletesen kidolgozva lásd: Az óvoda működését és a pedagógiai program megvalósulását segítő szabályzatok és eljárásrendek kézikönyvében VII., VIII. fejezet, bizonylati albumban az értékelési feladatok az intézményen belül fejezet, a gyermek fejlődésének nyomonkövető mérési program címen)

Alapelveink:

- A jutalmazásnál mindig figyelembe vesszük a gyermekek életkorát: minél kisebb a gyermek, a jutalom annál személyesebb jellegű, kifejezi konkrétan a szeretetünket. (pl. a gyermek megsimogatása, megölelése...)
- A jutalmazásunk mindig a cselekvés mértékével arányos, átgondolt, tényleges erőfeszítésért járó dicséret, elismerés.
- A jutalmazás a cselekvés-tevékenység után közvetlenül történik.
- Azt a viselkedést jutalmazzuk, amit meg akarunk erősíteni.

Célunk:

- Az óvodai nevelésünk céljai által közvetített értékek megerősítése.
- A gyermekek viselkedéskultúrájának alakítása: a jutalmazás tevékenység- és magatartásszabályozó funkciójának érvényre juttatása.

A jutalmazás formái:

- A gyermektől elvárható jobb teljesítményért egyéni dicséret, jutalom jár.
- A gyermekcsoporttól elvárható jobb teljesítményért a közösséget csoportos dicséretben, elismerésben lehet részesíteni.
- Dicséret: személyes jellegű szeretet kifejezésétől egészen a példaként való kiemelésig.

Verbális és nonverbális eszközök:

Nonverbális eszközök:

- Simogatás, cirógatás
- Ölelés
- Ölbévétel
- Megerősítő pillantás
- Elismerő mosoly
- Elismerő tekintet
- Fejbólintás
- Megtapsolás

Verbális eszközök:

- Személyre szóló dicséret
- Csoport előtti dicséret, elismerés, megerősítés, bátorítás, ösztönzés, biztatás, példaként kiemelés
- Az egész óvodai közösséget érintő események után (sportverseny, rajzverseny.) az egész óvodai közösség előtt dicséret, elismerés szóban, illetve kisebb jutalommal
- Megelőlegezett bizalom (tudom, hogy te meg tudod csinálni, ügyes vagy...)

Az óvodában folyó nevelőmunka ellenőrzése, értékelése

Az ellenőrzés célja:

Az óvodában folyó pedagógiai gyakorlat segítése, fejlesztése annak feltárása, hogy milyen mértékben közelítettük meg a Pedagógiai Programban kitűzött célokat, feladatokat. Az ellenőrzés, értékelés a feladatok rendszeres, hibátlan és színvonalas teljesítésére irányul.

A szakmai-pedagógia munka ellenőrzése kiterjed:

- A Pedagógiai Programban kitűzött célok teljesítésére és a feladatok megvalósítására
- Az óvoda éves munkatervében foglalt feladatok végrehajtására;
- A gyermekek neveltségi szintjének megfigyelésére;
- A szakmai dokumentumok ellenőrzésére

Az ellenőrzésen részt vesz a tagóvoda vezető, szakmai munkaközösség-vezető, a mérés-értékelés munkaközösség vezető (teljesítményértékeléskor). /Ha az ellenőrzés tárgya a dajkára is kiterjed, akkor ő is részt vesz az ellenőrzési folyamatban. /

Az óvodában folyó nevelőmunka értékelése

A pedagógus önértékelés célja (pedagógus kompetenciák értékelése)

- Az értékelt személyek fejlődésének elősegítése. Iránymutatás ahhoz, hogy egyéni céljai és az intézmény elvárásai összhangban legyenek
- Az értékelés a teljesítmény mennyiségi jellemzőinek összegzése. (Az értékelés szembesít az eredményekkel és a fejleszthető/fejlesztendő területekkel.)

A nevelőmunka értékelésének folyamata

- A csoportlátogatást követő elemzésben és értékelésben mindazok részt vesznek, akik az ellenőrzés során jelen vannak.
- A gyakorlati munka elemzésekor elsődleges szempont az önálló munka tiszteletben tartása, a pozitívumok megerősítése és az elfogadott elvek számonkérése, amit a Pedagógiai Program összegez.
- Az ellenőrzött óvodapedagógusok önértékelését – ami az ellenőrzési tervben megfogalmazott szempontok alapján történik – követi a résztvevők elemzése, értékelése, majd ezt követően kerül sor az óvodavezető véleménynyilvánítására.
- A csoportlátogatást követően, már az ellenőrzési folyamaton kívül, az óvodavezető – figyelembe véve a partnerek elégedettségét – meghatározott időszakonként, illetve havi megbeszélések keretében, majd félévkor és év végén is értékeli az óvodai nevelőmunka eredményességét, a dolgozók tevékenységét.
- Az óvodapedagógusok a nevelési év végén, megadott szempontok alapján, az egész évi tevékenységüket értékelik. A nevelési év értékelése alapján születik meg az a testületi állásfoglalás, ami megadja a következő év ellenőrzési tevékenységének alapvető szempontjait.

Mit értékelünk:

- Az óvodai csoportok dokumentumait
- A pedagógiai gyakorlatot
- A Pedagógiai Program megvalósulását a mindennapi nevelőmunkában

5 évenként a pedagógusok elvégzik az Oktatási Hivatal felületén a kompetenciák alapján történő önértékelésüket.

4.3. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

Nevelőmunkánkban a gyermekek személyiségfejlődését folyamatnak tekintjük, amelyben az óvodába lépést megelőző és az azt követő időszak egyaránt fontos szerepet tölt be.

Az óvodát szociális és nevelési funkciója összekapcsolja a családdal, és a gyermekek fejlődésére közvetlenül, vagy közvetve ható más intézményekkel: a bölcsődével, az iskolával, a közművelődési intézményekkel, a közoktatás-irányítással, fenntartóval és a szakszolgálati szervezetekkel.

A kapcsolattartás elveit nem érintve, a kapcsolatok tartalmi, formai elemei változhatnak, különbözőek lehetnek tagóvodai hagyományok alapján, folyamatosan bővíülhetnek újakkal.

Célunk a partnerekkel való folyamatos, korrekt együttműködés.

4.3.1. AZ ÓVODA ÉS A CSALÁD EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését, abból indulunk ki, hogy a gyermek nevelése a család joga és kötelessége.

Az óvoda csak a családdal együtt, a családi nevelés funkcióját erősítve tudja nevelő szerepét betölteni.

Az eredményes együttműködés feltételének tartjuk, hogy a szülők a köznevelési törvényben megfogalmazott jogukat érvényesíthessék:

- megismerjék az óvoda házirendjét, pedagógiai programját, szervezeti és működési szabályzatát,
- kezdeményezzék a szülői közösség megalakítását,
- gyermekük fejlődéséről rendszeresen és érdemi tájékoztatást kapjanak, nevelési tanácsokkal gazdagodjanak,
- az óvoda vezetője vagy a tagóvoda-vezető hozzájárulásával részt vegyenek az óvoda életében.

Az együttműködés tartalma:

A család hatásának döntő szerepe van a gyermek egészséges testi, érzelmi és értelmi fejlődésében. Az óvodás gyermek fejlődését az otthon érzelmi biztonsága alapozza meg. Az óvodában tapasztalatokat szereznek a társas viselkedés alapvető mintáiról, szerepeiről.

Az óvodás gyermek magával hozza a családban kialakult szokásokat, értékeket, viselkedést, érdeklődési kört. Magatartását, érzelmi életét később a családtagokat összekötő kapcsolatrendszer, a család életmódja, annak nevelési stílusa, pedagógiai kulturáltsága alapvetően alakítja.

Fontos, hogy megismerjük a családra jellemző főbb tudnivalókat:

- Milyen a család szerkezete,
- a gyermekek testvérsorban elfoglalt helye,
- a szülők nevelési célkitűzései, magatartása.

47

Az együttműködésünk alapelvei:

- A szocializáció elsődleges színtere a család.
- Az együttműködést egyenrangú nevelőtársi viszonyban, jó partnerkapcsolatban valósítjuk meg.
- Az együttnevelésben a kezdeményező, elfogadó szerepet vállaljuk fel.
- A szülők kéréseit, javaslatait igényeljük, megfontoljuk.
- Biztosítjuk a családi és az óvodai élet közötti folyamatosságot, az átmenetet.
- A hátrányos helyzetű családok esetében is a megértő, bizalmat ébresztő magatartással kezdeményezünk kapcsolatot,
- A családdal kapcsolatos információkat diszkréten kezeljük.

Óvodapedagógusi feladataink a családi nevelés területén:

- biztosítjuk az óvoda nyitottságát,
- figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, érvényesítjük az intervenciók gyakorlatát, azaz keressük a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait,
- megismertetjük a szülőket az óvoda szervezett és spontán kapcsolattartási formáiról,
- tájékoztatjuk a szülőket, hogy a különböző szintű és tartalmú információhoz hogyan juthatnak hozzá (faliújságok, dokumentumok, honlap, e-mail),
- megismertetjük őket azokkal a formákkal és lehetőségekkel, amelyekben saját gyermekükről, a gyermekük csoportjáról, az óvoda életéről, tartalmi munkájáról kaphatnak tájékoztatást,
- az óvodába lépéstől az óvoda befejezéséig a kapcsolattartást együttműködési készség, kölcsönösség, tisztelet, odafigyelés, nyitottság, korrekt partneri viszony jellemzi,
- magas szintű szakmaisággal, emberséggel igyekszünk elnyerni a szülők bizalmát,
- figyelemmel kísérjük a különböző kapcsolattartási formák eredményességi, részvételi mutatóit,
- folyamatosan (fogadóórákon) objektív, szakmailag megalapozott, dokumentumokkal alátámasztott tájékoztatást adunk a gyermekek fejlődésével (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődésének eredményével) kapcsolatban,
- a szülők véleményét, igényeit évenként megismerjük, felmérjük a kapcsolattartás változtatása, fejlesztése érdekében.

Az együttműködés formái

A szülők folyamatos, reális, rendszeres tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről, óvodai életéről:

- **Naponkénti párbeszéd** – rövid ideig tart, de alkalmat adunk a szülőknek betekinteni a gyermekcsoport életébe, naprakész információkkal szolgálunk.
- **Szülő jelenléte a csoportban** – főként az átmeneti, „befogadási” időszakban alkalmazzuk, de esetenként célzottan, megbeszélte időpontban tehet megfigyeléseket a szülő gyermekével kapcsolatban.
- A szülőtől való elválás megkönnyítése érdekében a „anyás befogadást” szorgalmazzuk.
- **Fogadóórán vagy fogadódélutánon** a közös megoldáskeresés lehetőségét teremtjük meg, korrekt tájékoztatást adunk a gyermekek fejlődéséről, amelyet félévenként írásban rögzítünk. A szülők számára készített tájékoztatókban megfogalmazzuk a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat.
- **Pedagógiai nyílt napok szervezésével** lehetőséget adunk, hogy megfigyelhessék gyermeküket a csoportban, bepillantást nyerhetnek mindennapi életünkbe.
- **Szülői értekezleten, szülői találkozóon** alkalmat adunk arra, hogy a szülők megismerkedhessenek az óvoda célkitűzéseivel, feladataival, elvárásával, az óvoda által fontosnak tartott értékekkel, s az általánosan érdeklődésre számot tartó témákban eszmecsere alakuljon ki. (nevelési év elején, végén, az iskolaérettségről tájékoztató)
- A gyermekek óvodába kerülése előtt **családlátogatásra** megyünk, valamint ismerkedési lehetőséget szervezünk az óvodában. Mindkét együttműködési formát a tájékozódás és az ismerkedés fontos eszközének tekintjük.
- Egyes **programok, ünnepélyek**, az ezzel összefüggő „munka”- és játszódelutánok szervezésével szintén az óvoda és a szülők együttműködését erősítjük.
- A **szülői közösség választott tagjai** által képviseli a szülők jogait, érdekeit, véleményét a törvényben meghatározott módon és esetekben. Elnökük a szülői képviseletet biztosítja az Egyesített Óvoda szintjén.
- **Szülői fórumokat szervezünk**, amelyek témái nevelési kérdésekben segítik a szülőket.

4.3.2. AZ ÓVODA EGYÉB KAPCSOLATAI

Kapcsolat a fenntartó önkormányzattal

A fenntartó biztosítja az Egyesített Óvoda működésének feltételeit. A fenntartóval az Egyesített Óvoda vezetősége tartja a kapcsolatot.

A kapcsolattartás formái:

Megbeszélések, értekezletek, rendezvényeken való részvétel.

Kapcsolat az Egyesített Bölcsődével

Az együttműködés alapelvei:

- elősegítjük a bölcsődéből érkező gyermekek számára is az érzelmi biztonságuk megteremtését,
- fokozatos ismerkedéssel igyekszünk az átmenetet zökkenőmentessé tenni,
- kölcsönös nyitottságra törekszünk.

Az együttműködés formái:

- tájékozódunk a bölcsődék életéről, működéséről,
- lehetőséget teremtünk a környező bölcsődék számára, hogy betekintést nyerjenek az óvodai életbe, s hogy személyesen is megismerkedhessenek a leendő kiscsoportos óvónők a gondozónőkkel és fordítva,
- lehetővé tesszük a bölcsődés gyermekek számára is, hogy társaikkal belátogathassanak az óvodába, találkozhassanak leendő óvónőjükkel, ismerkedhessenek az óvodai környezettel.

Kapcsolat az iskolával

Az együttműködés alapelvei:

- zavartalan átmenetre törekszünk,
- a kölcsönös nyitottságot szorgalmazzuk,
- az együttműködésben hangsúlyt fektetünk a kölcsönös bizalomra.

Az együttműködés tartalma:

Az együttműködés érdekében megismerjük az általános iskola nevelési alapelveit, az iskola nevelési tervéből az első osztályra vonatkozó követelményeket. Lehetőséget adunk a tanítóknak az óvodai élet megismerésére. Tájékoztatást adunk a gyermekek fejlődéséről. A gyermekekkel együtt ellátogatunk az iskolába, megismerkedünk leendő tanítóikkal.

A gyermekek iskolai beilleszkedését is figyelemmel kísérjük, részt veszünk az őszi iskolai nyílt napokon.

A kapcsolattartás formái:

- tájékozódunk a közeli iskolák helyi pedagógiai programjáról, nevelési alapelveiről, követelményeiről,
- lehetőséget teremtünk a betekintésre az iskolák számára az óvodai életbe, helyi programunkba,
- lehetővé tesszük az iskolák számára a bemutatkozást a szülőknek készített szóróanyag közzétételével,
- megszervezzük nagycsoportos óvodásaink számára iskolai programok látogatását,
- igényeljük az iskoláktól a visszajelzést volt óvodásaink beilleszkedéséről, tanulmányi eredményeiről.

Az óvoda és a közművelődési intézmények

Az együttműködés alapelvei:

- a közművelődési intézmények (könyvtár, művelődési ház, múzeum, színház) sajátos lehetőségeit tudatosan használjuk fel a nevelőmunkánkban,
- a kínálatból úgy válogatunk, hogy választásunk a nevelési feladatok sokoldalú megoldását segítse elő.

Az együttműködés tartalma:

- könyvtárlátogatást szervezünk annak érdekében, hogy felkeltsük a gyermekek érdeklődését a könyvek és a könyvtár iránt,
- lehetőséget teremtünk arra, hogy a közeli művelődési ház gyermek és családi programjairól tájékozódhassanak intézményünkben a szülők, néhány óvodás programra látogatást szervezünk,
- gyermekeink számára múzeumlátogatást szervezünk, megfelelő előkészítéssel,
- színházi élményhez az óvoda épületében szervezett, és színházlátogatások alkalmával juttatjuk el a gyermekeket.

Kapcsolat az orvossal és a védőnővel:

- A védőnők kihívása az óvodába szükség szerint.
- Szükség esetén további vizsgálatra utalás.

Kozmutza Flóra Egyesített Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény (EGYMI)

- Szakmai konzultációkat tartunk

Szakértői Bizottságok, Pedagógiai Szakszolgálat

- Kérésünkre a pszichológus megfigyeléseket végez a gyermekcsoportban és konzultál az óvodapedagógusokkal.
- Szükség szerint egyénileg vizsgálja az óvodapedagógusok által jelzett gyermekeket, foglalkozik velük.
- A beilleszkedési, tanulási, magatartás zavaros gyermekek esetében pedagógiai véleményével segíti és ellenőrzi az óvodapedagógusok fejlesztőmunkáját.
- Sajátos nevelési igény gyanúja esetén a gyermek vizsgálatát kezdeményezzük a járási szakértői szakértői bizottságnál
- Diagnosztizált sajátos nevelési igényű gyermekek esetében kapcsolatot tartunk a megyei, országos szintű szakértői bizottságokkal

Logopédus

- A logopédiai szolgálat kihelyezetten a tagóvodákban, néhány helyen a közeli iskolában működik.
- Elvégzi a szűrővizsgálatokat, szükség esetén további vizsgálatra utal.
- Közvetlen kapcsolatot tart az óvodapedagógusokkal.
- Folyamatosan fejleszti a gyermekeket.
- Vizsgálja a 3 éves gyermekeket.
- Fogadóórát tart a szülők számára

Gyermekjóléti Központ és Családsegítő Szolgálat

- Az Egyesített Óvoda vezetősége rendszeres kapcsolatot tart a gyermekjóléti szolgálattal, amelynek formái: konzultációk a HH, HHH, védelembe vett gyermekekről, évente beszámolót készítünk számukra, részt veszünk konferenciáikon.
- Közvetlen kapcsolatot tart a tagóvoda- vezetővel, gyermekvédelmi felelőssel, szükség esetén további intézkedéseket tesznek a gyermek és a család érdekében.

Középiskolák

Tagóvodáink fogadó intézményként segítik a közösségi szolgálat szervezését, az iskolával kötött együttműködési megállapodás alapján

Partnereink, akik segítik az Egyesített Óvodát a céljai elérésében:

- A Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat tagintézményei
- Klauzál Gábor Budafok-Tétény Művelődési Ház
- Sportintézmények (Hajós Alfréd Tanuszoda, BMTE)
- Civil szervezetek

5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

5.1. JÁTÉK

*„A játék az élet virága, az élet öröme, tavasza, a felebaráti szeretet hajnala.
Amely gyermek ezen természet adta örömeiket élvezni tudja,
ha eljön a komoly munka, a tevékenység kora, ott is megállja helyét!”
Samu József*

Nevelésfilozófiánk:

A játék az óvodás korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő, legfontosabb, legfejlesztőbb tevékenysége. A játék olyan tevékenységi forma, amely a lehető legteljesebb mértékben járul hozzá a sokoldalú, harmonikus, testileg-lelkileg egészséges személyiség kialakulásához.

A játék során a gyermek kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja, gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, olyan tulajdonságok fejlődnek általa, amelyek elősegítik a társadalomba való beilleszkedésüket (társakkal való együttjátás, a másik elfogadása, önállóság, alá-, fölérendeltségi viszonyok megélése).

„Nem a játékban ered-e minden képességünk? Először izmaink és tagjaink játéka válik céltalan kapálózásból pontosan koordinált mozgásfolyamatokká. Majd az érzékszervek játéka alakul játszi kíváncsiságból mélyreható tudássá, a színekkel, formákkal, hangokkal való játék halhatatlan műremekké.” - írja a világhírű Nobel-díjas biofizikus Manfred Eigen és munkatársa Buthild Winkler A játék című könyvében.

Célunk:

- A gyermekek egyéni szükségleteinek, ötleteinek megfelelő játéklehetőségek biztosítása, amelyek módot adnak arra, hogy a gyermekek élhessenek a játékhoz való jogukkal és fejlődjenek képességeik az önállóan választott, sokrétű játékon keresztül.
- Élmények, tapasztalatok gazdagításával a sokszínű játék elősegítése.
- Derűs, felszabadult, örömforrást biztosító légkör megteremtése.

Óvodapedagógusi feladataink a játék területén:

- Az óvadás korban megjelölt játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével.
- A gyermekek beszédkészségének fejlesztése játéksituációkban.
- Az óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító szerepe.
- A különböző játékfajták sokszínű jelenlétének biztosítása a csoport játékában (gyakorló-, szimbolikus-, konstruáló játék, szabályjátékot stb.).

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása

Nyugodt, családi, derűs légkör kialakítása,

- amelyben a gyermekek az óvodába érkezéstől kezdve szabadon és kreatívan használhatják a rendelkezésre álló eszközöket,
- ahol módjuk van a megkezdett tevékenység befejezésére, lehetőségük nyílik a játszótársak megválasztására, szemlélődésre, egyedüllétre,
- ahol szabadon döntenek a játék helye, ideje, a játékfajták megválasztása terén.

Hely:

- A játékhoz szükséges hely biztosítását a csoportszobában és az udvaron fontos feladatunknak tekintjük.
- A belső tér alakításakor arra törekszünk, hogy ne bútorokkal telezsúfolt csoportszobák várják a gyermekeket. A merev keretek feloldására kuckókat alakítunk ki, ahová a gyermekek félrevonulhatnak egyedül, esetenként társaikkal tevékenykedni.
- Az óvodapedagógus mellett a gyermekek igényeik szerint alakíthatják a játék környezetét.
- A gyermekek részére javasolt állandó *játsszóhelyek*:
  - szimbolikus játékok
  - építő, konstruáló játék,
  - ábrázolás, barkácsolás
  - mesesarok, bábsarok,
  - szabad tér a mozgásos játékokhoz, gyakorló játékokhoz.
- A játékhoz használandó anyagokat és eszközöket könnyen elérhető helyen tároljuk.
- Tagóvodáink udvarán is biztosítjuk a szerepjátékok, mozgásos és ügyességi játékok, sportjátékok, közlekedési játékok tereit.

Idő:

- Rugalmas napirendünk biztosítja, hogy gyermekeink elmélyülten játszhassanak, legyen idejük elképzeléseik megvalósítására. A játékokat akár több napon át is folytathatják.
- A napi élet szervezésében arra törekszünk, hogy minél több időt biztosítsunk a szabad levegőn történő játékokra.

Eszköz:

- A játékigénynek megfelelően folyamatos biztosításuk fontos feladatunk. Arra törekszünk, hogy az eszközök legyenek igényesek, motiválóak, fejlesztő hatásúak, cselekvést elősegítők.
- Gondosan vásárolt és készített játékeszközök esztétikusak, felkeltik a gyermekek érdeklődését, fejlesztő hatásúak, fantáziálásra, gondolkodásra, problémamegoldásra serkentsenek. Minden korosztály játékvágyát kielégítjük.
- Félig előkészített eszközöket is tárolunk a csoportszobában a játék tartalmának gazdagításához. Segítjük ötleteik megvalósítását kiegészítő eszközök készítésére.
- Figyeljük a gyermekek aktuális igényeit, annak megfelelően biztosítunk eszközöket elképzeléseikhez.
- Udvari játékeszközök hatékonyan szolgálják a nagymozgások fejlődését. Az udvar természetes játékeszköze a homok, a víz, a termések, fatörzsek, a gyermekeknek lehetőségük nyílik sarazásra, fáramászásra. Folytathatják a csoportszobában megkezdett nyugodt játékot.

Előzetes élménynyújtás biztosítása

- A gyermekek sokféle élménnyel érkezik az óvodába, törekszünk ezeknek a megismerésére. Folyamatosan segítjük őket, hogy ötleteiket, élményeiket kijátsszák, megvalósíthassák.
- Lehetőséget biztosítunk arra, hogy környezetükből élményeket, tapasztalatokat szerezhessenek. Hangsúlyozzuk a séták, kirándulások, közvetlen környezetünkben történő megfigyelések, élmények hatását, ezeket a tapasztalatokat a gyermekek játékukban újra átélhetik.
- A természet közvetlen megfigyelésére távolabbi kirándulásokat is teszünk autóbusszal.

Tiszteletben tartjuk:

- a játék önkéntességét, szabadságát,
- a gyermekek önállóságát, kezdeményezését, aktivitását, kreativitását,
- önálló téma- és szerepvállalását,
- az egyén és a csoport közös döntéseit, konfliktusmegoldásait.

Figyelemmel kísérjük:

- a játék helyzetek kialakulását, változását, kombinációit,
- a szabályok betartását, amelyeken az egyén és a közösség együttélése alapul.

Az óvodapedagógus támogató szerepe a gyermek játékában

Játékbeli szerepünket a következőkben látjuk:

- Biztosítjuk a feltételeket.
- Segítő, tudatos jelenlétünk a gyermekek játékában, ötleteiknek, elképzeléseiknek megvalósításában.
- Élményeket, tevékeny, gazdag óvodai életet biztosítunk, amelyből igényeik alapján játékok táplálkozhatnak. A spontán játék jellemző szerepének nagy jelentőséget tulajdonítunk.

- A gyermek megismerésének eszköze a játék, pedagógiai munkánk fontos elemének tartjuk a játszó gyermekek folyamatos megfigyelését, amely hasznos információkat nyújt az egyes gyermek fejlődéséről, képességeinek alakulásáról.
- A mindennapok során játéktámogató szerepünkben fontos, hogy tudjunk játszani, a gyermekek játszótársaivá válni, ha azt igénylik, tudjunk játéknyelven kommunikálni.
- Fontosnak tartjuk, hogy tudjuk, mikor kell aktív résztvevővé válnunk. A játékba hívó gyermeket nem utasítjuk vissza. Az együttjátszásban lehetőségünk nyílik megfigyelni a gyermekek fejlődését, érzelmeiket, szabálytudatukat. Személyiségünk modellértékű lehet számukra.
- Új játék tanításakor direkt irányítást alkalmazunk, egyéb esetekben az indirekt irányítás érvényesül.
- Ötleteinkkel, eszközeinkkel segítjük a játék folytatását, tartalmának gazdagítását.
- A játékok helyretevését rugalmasan kezeljük, ugyanakkor kialakítjuk a szükséges mértékű rend iránti igényt.
- Indokolatlanul nem avatkozunk a játékba, de közbelépünk nemkívánatos viselkedési forma vagy testi veszélyeztetés esetén, vagy ha a konfliktust nem képesek önállóan megoldani a gyermekek. Elmélyült, nyugodt játék esetében szemlélő, játékot követő szerepet valósítunk meg.
- A mindennapok során alkalmazzuk az általunk kezdeményezett játékot, amely a gyermek számára szabadon választott, felkínált tevékenység, mely ötvözi a spontán játék és az irányított gyermeki tanulás jellemző vonásait.
- Tudatosan befolyásoljuk a családi nevelést: a gyermekek számára a játék életforma, otthon is biztosítsák a feltételeket. Játszódelutánokon, faliújságon adunk ötletet, segítséget az otthoni játékhoz.

Képességfejlesztési lehetőségek a játékban

Fejlődik:

- testsémájuk – megismerik testrészeiket, azok működését, funkcióját, személyi zónájukat,
- nagymozgásuk- mozdulataik koordinálódnak, automatizálódnak, finomodnak, differenciálódnak, bonyolultabbá és ritmusosabbá válnak. A mozgások összekapcsolódnak a tapintással, látással, hallással,
- finommozgásuk – szem-kéz koordinációjuk, az eszközhasználat révén finommotoros koordinációjuk,
- érzelmi életük – szocializálódnak, alakulnak társas kapcsolataik, megtanulnak egymáshoz alkalmazkodni. Erősödik empátiás készségük, türelmük, önfegyelmük, szabálytudatuk, felelősségtudatuk, feladattudatuk, frusztrációs toleranciájuk, viselkedés kultúrájuk, metakommunikatív kifejezőkészségük,
- alakulnak értelmi képességeik- figyelmük, emlékezetük, megfigyelőképességük, gondolkodásuk,
- észlelésük: szín, forma, alak, háttér diszkrimináció, térészlelésük, téri tájékozódásuk, tapintási észlelésük, pontosságra törekvésük. Tapasztalatokat szereznek az anyagok minőségéről (keménységről, érdekességről, felületről),
- felfedezik a rész – egész viszonyát, keresztcsatornáik működnek, hallási figyelmük erősödik, időrendiséget ismernek fel, ritmusérzékük alakul,
- beszédük: bővül szókincsük, ismereteket szereznek, beszédkészségük, beszédfigyelmük, fogalomalkotásuk, szövegemlékezetük, helyzethez illő szövegalkotásuk alakul,
- képzeletük, alkotó kreativitásuk.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- A gyermekek szerepeket vállalnak, nemcsak kedvező, hanem számukra kevésbé érdekes szerepeket is.
- Tudnak szervezni, társaikhoz alkalmazkodni. Képesek a játék előzetes közös megtervezésére, a szerepek elosztására, a játékszerek, eszközök megválasztására.
- A barkácsolás, a szerepjáték, a bábozás természetes eszköz, életük alkotórésze lesz, a gyermekek maguk próbálnak meg létrehozni kiegészítő játékeszközöket, amelyeket a játékban felhasználnak.
- Az építés, a konstruálás a szimbolikus részévé válik. Az élethelyzetek reprodukálása közben szerelnek és szerkesztenek. Az alkotásokat önállóan, egyéni ötletek alapján különböző anyagok, eszközök felhasználásával, kombinálásával hozzák létre.
- A gyermekek önállóan báboznak, dramatizálnak. Az eszközök, jelmezek felöltésével beleélik magukat a választott szerepbe, mozgásukat, hangjukat is igyekeznek ahhoz igazítani. Ha szükségesnek érzik, önállóan, saját elképzeléseik és igényeik alapján bábokat, esetleg jelmezeket készítenek.
- Ismert meséket, történeteket, maguk kitalálta vagy megtapasztalt élethelyzeteket is eljátszanak.
- Képesek lesznek a bonyolultabb szabályok elfogadására, megtanulására, gyakorlására. Szívesen választanak olyan szabályjátékokat, amelyek nagyobb ügyességet, szellemi erőfeszítést igényelnek.
- Miközben örömmel, szívesen játszanak, egymást is figyelmeztetik a szabályok betartására.

5.2. VERSELÉS, MESÉLÉS

*„Hiszek abban, hogy az okos, tiszta,
szép szó: segít tenni a jóra”
Juhász Ferenc*

56

Nevelésfilozófiánk:

A mesélés és a verselés a kisgyermek számára az egyik leghatékonyabb tanulási forma, az anyanyelvi nevelés legfontosabb eszköze, a szociális tanulás páratlan lehetősége, az óvodai élet egészét átfogó folyamat. Az óvodai nevelés kiemelt területe az anyanyelvi kultúra fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak alakítása. Leghatásosabb eszközünk e területen az irodalmi nevelés: a vers, mese, bábjáték, dramatizálás.

Célunk:

- A mesékkel, versekkel, mondókákkal olyan irodalmi – esztétikai – érzelmi élménynyújtás, amellyel biztosítjuk az óvodás gyermekek érzelmi, erkölcsi, értelmi fejlődését.
- A csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével alakuljanak a gyermekek pozitív személyiségjegyei.
- A verselés, mesélés által alkalmat adunk emberi kapcsolatokra, az érzelmek feldolgozására, a feszültségek feloldására, önkifejezésre.
- A népi kultúra átörökítésével, a népköltészet, klasszikus és a kortárs irodalmi művek értékközvetítő hatásainak érvényesítésével az anyanyelvi kultúrájuk fejlesztése.
- A mesélés, verselés megszerettetésével az irodalmi ízlés, esztétikai fogékonyság, az érthető, kifejező beszéd készségének alakítása.
- Az eredményes együttnevelés érdekében a szülők nevelési szemléletének formálása.

Óvodapedagógusi feladataink a verselés, mesélésben:

- Kedvező feltételeket teremtünk: motiváló eszközök, kifejező kellékek biztosításával, kényelmes elhelyezkedéssel, meghitt légkörrel, ábrázolással, mozgással kombinált feldolgozással.
- Szem előtt tartjuk, hogy a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak.
- Egyéni repertoárjainkat a csoport összetételének megfelelően alakítjuk.
- Az igényesen megválasztott irodalmi művekkel (vonatkozik ez az audiovizuális eszköztárra is) felkeltjük a gyermekek beszédkedvét és alakítjuk beszédkultúrájukat.
- Kialakítjuk csoportjainkban a mese-, versmondás, bábozás és dramatizálás szokásait.
- Bábozunk a gyermekeknek, közös bábszínházi, színházi élményekhez juttatjuk őket.
- Arra törekszünk, hogy előadásunk példamutató legyen, tükrözze anyanyelvünk hangzásvilágát, ritmusát, dallamát.
- Élünk a metakommunikációs eszközökkel.
- A befogadás időszakában ölbéli játékokkal, ritmikus mondókákkal, játékokkal fokozzuk a gyermekek biztonságérzetét, elősegítjük az érzelmi kapcsolat egyre szorosabbá válását.

- A gyermekekkel közösen sokszor ismétljük az állathívogatókat, kiolvasókat, de soha nem gyakoroltatás céllal. Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktatjuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végig hallgatására. Ehhez csendet biztosítunk pedagógiai tapintattal, a személyes kapcsolatokat erősítő érzelmi eszközökkel, a mesehallgatásra utaló ismétlődő szokásokkal (pl. gyertyagyújtás, állandó, meghitt hely).
- Megismertetjük gyermekeinkkel a magyar népi mondókákat, gyermekverseket, népmeséket, a magyar mondavilágot, klasszikus és kortárs műveket, megalapozva a nemzeti identitást.
- Arra törekszünk, hogy a gyermekeknek legyenek kedvenc meséik, amelyeket sokszor szeretnének hallani, felidézni. Egy-egy mesét hosszabb ideig mesélünk, ezzel is segítjük a történet, a szereplők elmélyült megismerését és előkészítjük a későbbi dramatizált megjelenítést is.
- A mesék többszöri meghallgatása után segítjük azok dramatikus feldolgozását (először az óvodapedagógusok, a nagyobb gyermekek, majd a kicsik fokozatos bevonásával).
- Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával, párbeszédekkel megismertetjük a bábokat gyermekeinkkel. A bábok számát fokozatosan növeljük. Az egyszerű síkbábok, fakanál-bábok használatán túl kézméretüknek megfelelő kesztyűbábokat, ujjbábokat és egyszerű kellékeket biztosítunk, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását s a meséhez való erős kötődés kialakulását.
- A mesekuckó kellékei az óvodai és a könyvtárból kölcsönzött képes és mesekönyvek a szabad gyermeki választást, az önálló kezdeményezést biztosítják.
- Támogatóan ösztönözzük az önálló kezdeményezéseket, saját vers és mesealkotást, a „színház” berendezését, a szerepek kiosztását és a mesék szabad megjelenítését.
- Az irodalmi élményeket a zene, rajzolás, festés, mintázás, a játék, a mozgás segítségével elmélyítjük, így komplex módon átélt élmény részeseivé válnak óvodásaink.
- A verselés tevékenységekhez kötődő, az együttlétek hangulatát fokozó játék. Mindenhez lehet kötni: pl. séta, udvari bogarászás közben, egy-egy látványt, jelenséget lehet érdekesebbé tenni általa. Ehhez fontos, hogy mennyiségben és tartalmi színességben olyan óvónői repertoárral rendelkezünk, hogy az adott alkalomhoz mindig kapcsolódni tudjunk.
- Törekszünk arra, hogy minden csoportnak saját könyvállománya is legyen, amely segíti az irodalmi nevelést, a könyvek megszerettetését. Az otthonról hozott könyveket is szívesen fogadjuk és mesélünk belőlük.
- A szülők figyelmét is igyekszünk ráirányítani a rendszeres mesélésre, az előszó fontosságára.
- Hangsúlyozzuk a szülőknek az élő előadásban elhangzó mese-vers fontosságát az audiovizuális eszközök által közvetítettekkel szemben.
- Segítséget adunk a szülőknek az igényes gyermekirodalom kiválasztásához.

Művészi értékű irodalmi alkotásokkal biztosítjuk az esztétikai élményt a gyermekek számára. A felhasznált mesék és versek forrásai a magyar népköltészet és klasszikusaink gyermekeknek szóló alkotásai. A kiválasztott anyag tartalmában kapcsolódik a környező világ megismeréséhez: az időjáráshoz, évszakokhoz, állatokhoz stb., erősítik a környezet megszerettetését, a néphagyományok ápolását, bemutatják az évszakok szépségét.

Képességfejlesztési lehetőségek a verselés, mesélésben:

- szókincsbővítés (aktív-passzív, kommunikációs képesség fejlesztése), a mese megértésével szövegértés fejlesztése,
- beleélő képesség, empátia, képzelet fejlesztése,
- vers és szöveg-feldolgozási képesség, esztétikai értékek befogadásának, létrehozásának fejlesztése,
- erkölcsi magatartás formálása a népmese által,
- akarat tulajdonságok, kitartás, én – kép, érzelmi élet, megfelelő viselkedésformák fejlesztése,
- érzelmi képesség fejlesztése,
- hallás, beszédhallás fejlesztése, auditív észlelés fejlesztése: emlékezet, ritmus,
- időrendiség fejlesztése,
- igazságérzet fejlesztése,
- kapcsolatteremtő képesség fejlesztése,
- mozgásos észlelés fejlesztése,
- nyelvi kifejezőkészség fejlesztése, szép magyar beszédre nevelés, beszédkedv, beszédkészség, beszédkultúra fejlesztése, artikulációs tisztaság fejlesztése,
- reprodukciós készség, emlékezet fejlesztése,
- hangsúlyérzék, ritmusérzék fejlesztése,
- belső képi világ fejlesztése,
- beszéd és mozgás összekapcsolásával finommotoros fejlesztés, beszédmotoros tevékenységek fejlesztése, tapintásos érzékelés fejlesztése,
- testséma, testrészek ismeretének fejlesztése, térpercepció fejlesztése.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rímusokat, várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak egymásnak és a maguk szórakoztatására.
- Megismerik a magyar népköltészetet, történelmünk mondáit, néphagyományokhoz kapcsolódó történeteket, verseket.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni és azt mozgással megjeleníteni, kifejezni.
- Megjegyeznek mondókákat, verseket, meséket.
- Az irodalmi élmény a gyakorlás hatására a gyermekek játékában, nyelvi kifejezőképességében is megmutatkozik.
- Össze tudják kötni a folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait, várják azok folytatását.
- Szeretik nézegetni a könyveket, vigyáznak a könyvek épségére.
- Képesek mesebefejezésre, önálló mesemondásra.
- Szeretnek bábozni, dramatizálni. A közösen készített jelmezek motiválják őket a mese történéseinek, eseményeinek kifejezésére (mozgás, hang, mimika).
- Beszélgetnek az elhangzottakról, megjegyzik az érdekes mese és szófordulatokat, furcsa, vagy széphanzús neveket, s ez beépül aktív szókincsükbe, használják játékukban.

5.3. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC

*„Mindenkinek az a zene fekszik a legjobban,
amelyhez gyermekkorában szokott.
A korán fejlesztett jó ízlés nehezen rontható el később.
Ezért ügyeljünk az első benyomásokra.
Az egész életre kihatnak.”
Kodály Zoltán*

Nevelésfilozófiánk:

A művészeti nevelés szerves része a zenei nevelés, amely az érzelmeken keresztül hat a gyermekekre és sokoldalú fejlődését segíti elő.

A zenei képességek a gyermekek életében a legkorábban megnyilvánuló képességek. A gyermekeket megfigyelve az óvónők a „hozott” készségekre építenek, mivel a zenei képesség auditívan, verbálisan, kinezetikus formában, és mozgásban jelenik meg, nagyon jól összekapcsolható az anyanyelvi neveléssel és a mozgás általi percepcióval.

Fontosnak tartjuk a zenei műveltség megalapozását, az ízlés formálását, a magyar népi játékkincs és dalanyag megismertetését, és megszerettetését.

Hisszük, hogy az óvodában a jó zenének személyiségformáló hatása van.

Célunk:

- A zene megszerettetése, befogadására való képesség megalapozása, zenei anyanyelvünk ápolása.
- A közös ének, a közös játék örömeinek megéreztetése, a szépre, a „tisztá forrásra” való rácsodálkozás, ami fejleszti a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.
- Az énekes népszokások, népi mondókák, dalos játékok valamint a népzene, népdalok, gyermektáncok, népi játékok, hagyományok megismertetése, megszerettetése.

Óvodapedagógusi feladataink az ének, zene, énekes játék, gyermektánc területén:

- Az első óvodai naptól kezdődően sokat énekelünk, mondókázunk együtt a gyermekekkel, ez is fokozza biztonságérzetüket. A nevelés folyamatában naponta kezdeményezünk énekes játékokat, énekelünk gyermekeinknek. Arra törekszünk, hogy az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységeinek részévé váljék a felnőtt minta utánzása által.
- Szeretnénk minél több zenei élményhez juttatni a gyermekeket, zenei ízlésük és zenei mozgásanyanyelvük megalapozása érdekében.
- A zenehallgatási lehetőségekkel – az élő előadás, az emberi hang és hangszeres játék, valamint az igényesen kiválasztott hangfelvételek – fejlesztjük a gyermekek művészeti fogékonyságát.
- Segítjük, hogy fejlettségüknek megfelelően bátran improvizáljanak mozgást, mondókát, ritmusokat, dallamokat.
- Megismertetjük a gyermekeket a zenei tevékenységet segítő mozgáskultúrákkal.
- Megvalósítjuk a Kodály Zoltán és Forrai Katalin által kimunkált zenei nevelést, használjuk a kortárs művészek alkotásait.
- Erősítjük a közös énekléssel, mozgás általi élménynyújtással a közösségi érzést.

- Alakítjuk a zenei képességeket, készségeket, a zenei kreativitást és alkotókészséget.
- Ösztönözzük a gyermekek éneklési, táncolási kedvét (pl. saját minta).
- Tehetségük kibontakoztatása érdekében sokféle hangszerrel és használatukkal ismertetjük meg a gyermekeket.
- Felkeltjük a zene, gyermektánc iránti érdeklődésüket, megalapozzuk a zene befogadására való képességüket.
- Megismertetjük a gyermekekkel a magyar népi kultúra kincseit, a népszokások egyes elemeit, az ünnepeinkhez, hagyományainkhoz kapcsolódó zenéket, dalokat, népi játékokat.
- A játékok és táncok során alkalmazott különböző térformák gyakorlásával fejlesztjük a gyermekek tér- és formaérzékét.
- Igényesen válogatjuk össze a zenehallgatásra szánt műveket.
- Az éneklés és az ehhez kapcsolódó mozgásanyag óvodai életünk egészét átszövi, komplexen kapcsolódik a mindennapi tevékenységekhez.

A képességfejlesztési lehetőségek az ének, zene, énekes játék, gyermektánc területén:

- hallás, hangképzés, hangerő, hangszín, légzéstechnika, beszédtempó, hanglejtés, beszédritmus fejlesztése,
- ritmusérzék fejlesztése,
- hallás-, belső hallás fejlesztése „kérdés – felelet játékkal”,
- auditív memória fejlesztése: dallamrész felismerése szöveg nélkül,
- dallambújtatás bábbal; dallamfelismerés dúdolással, hangszerről,
- dallamok kitalálása, énekes beszélgetés,
- dallamotívumok éneklése: visszhang,
- egymás hangjának felismerése,
- halk, hangos bemutatása, felismerése, gyakorlása,
- hangképzés: ismert dalok dúdolása,
- hangszínek megfigyelése természetes környezetben; hangszínfelismerés, egymás hangjának felismerése,
- ismert dalok zümmögése hangképzés céljából,
- magas, mély hang érzékelése, gyakorlása, megkülönböztetése énekhangról, térbeli érzékelése; mutató alapján adnak magas vagy mély hangot,
- tiszta, középérs éneklés, pontos szövegkiejtés,
- percepció alakítása – térbeliség érzékelése (pl. körjátékoknál guggolás),
- keresztcsatornák működése (pl. hall egy dallamot a gyermek, elmozdítja a játékot hozzá),
- kapcsolatteremtő készség fejlesztése,
- mozgásfejlesztés,
- zenehallgatás: befogadásra szoktatás;

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- a gyermekek képesek csoportosan és egyénileg, önálló indítással tisztán, helyes kezdőmagasságban és tempóban énekelni,
- képesek az egyenletes lüktetés és ritmus együttes gyakorlására,
- megkülönböztetnek halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú fogalompárokat énekes gyakorlatban is,
- hosszabb, énekelt vagy hangszeresen előadott dalt figyelmesen hallgatnak,
- képesek dallamfelismerésre kezdő vagy belső motívumról,
- ismernek néhány ütőhangszert, azokat önállóan és változatosan használják az egyenletes lüktetés és ritmus kifejezésére, valamint az éneklés kíséretére is,
- egyszerű, játékos mozgásokat egyöntetűen, esztétikusan végeznek,
- ismerik és gyakorolják az egyszerűbb táncmozdulatokat,
- jól ismerik a különböző mozgásformák, térformák kialakítását (kör, csigavonal, hullámvonal, páros kör, mindenki párban, csillagforma, szűkülő és táguló kör, kaputartás, bújás),
- szöveges ritmusmotívumokat visszhangszerűen tudnak ismételni csoportosan és egyénileg is, képesek önállóan is kitalálni,
- alkalmi és ünnepekhez kapcsolódó dalokat énekelnek,
- ismerik és megkülönböztetik a „tá” és „ti-ti” ritmusokat, tisztában vannak a szünet, mint zenei egység jelentésével,
- megfigyelnek és megkülönböztetnek finomabb hangszíneket a természetben, a környezetben hallható zörejekben, beszéd és énekhangokban, valamint hangszeren játszott zenében.

5.4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

*„A kisgyermek számára az ábrázoló tevékenység,
a képi kifejezés ugyanolyan fontos és
precíz kifejezési mód, mint a hangzó beszéd.”
Merényi György*

Nevelésfilozófiánk:

Az esztétikai nevelés összetett, sokszínű nevelési terület. Az e területen szerzett ismeretek gazdagabbá teszik a gyermekek személyiségét és segítik, hogy környezetükben jól érezzék magukat, ahhoz alkalmazkodni tudjanak, és alkotó módon igényeiknek megfelelően megváltoztassák azt.

Az óvodai élet minden tevékenységét átszövik a kreativitás fejlesztését elősegítő elemek. A gyermekeknek igénye az önmegvalósítás, hogy saját fantáziájára támaszkodva valamit létrehozson.

Az ábrázolás a gyermekek első alkotó tevékenysége, amelyben nem a tevékenység eredménye, hanem maga a tevékenység fontos. A gyermeki ábrázolás speciális tevékenység, amelynek során a gyermekek a világról szerzett ismereteiket érzékletes, képi úton rögzítik. Az ábrázolás alapvető szerepe abban rejlik, hogy a tárgyi világ megértésében, megismerésében és újraalkotásában segíti a gyermekeket.

Célunk:

- A gyermekek esztétikai igényének, ízlésének, alkotó képességének megalapozása.
- Az egyéni képességekhez igazodó belső kép gazdagítása, a képi gondolkodás, a tér, a forma, a színek fejlesztése.
- A differenciált vizuális észlelés (az alak, a forma, a nagyság, a szín pontos felismerése, differenciált megkülönböztetése, és a térérzékelés, aminek minősége pl. meghatározó szerepet játszik az írás-olvasás tanulásában), emlékezés, képzelet, vizuális gondolkodás pontosabbá tétele, esztétikai érzékenységük, szép iránti érdeklődésük és igényességük alakítása.
- Az intellektuális látás megalapozása.

Óvodapedagógusi feladataink a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka területén:

- Elsődleges feladatunk, hogy minél több - egyéni és közös - élményt biztosítsunk; további feladatunk, hogy a gyermekek mindennapi életében, játékában az ábrázoló tevékenységek, technikák minél szélesebb kipróbálására, gyakorlására adjunk lehetőséget az egész nap folyamán.
- Megismertetjük és gyakoroljuk a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikáit.
- Megismertetünk a gyermekekkel műalkotásokat, népművészeti elemeinket, nemzeti szimbólumainkat, színhasználatainkat.
- Megteremtjük az ábrázolás lehetőségét a mindennapi szabad játékban is, ehhez biztosítjuk a feltételeket, megtanítjuk az eszközök biztonságos kezelését a gyermekeknek.
- Felkeltjük a vizuális tevékenység, alkotás iránti érdeklődésüket, önkifejezésre való igényüket.
- Segítjük a kezdeményező, kreatív magatartás kifejlődését.
- Esztétikus környezetet alakítunk ki, az ábrázoló tevékenységhez állandó helyet, nyitott polcot, jó minőségű eszközöket biztosítunk.
- Elegendő időt biztosítunk az alkotáshoz.
- Megismertetjük a gyermekeket a különböző anyagokkal, eszközökkel és technikákkal.
- Rajzaikat, alkotásaikat értéként való kezelésre tanítjuk őket.
- A gyermeki alkotásokat a szülő előzetes beleegyezésével közösségi rendezvényeken bemutatjuk, díszítésként, háttérként alkalmazzuk.
- Figyelembe vesszük az egyéni különbségeket, hagyjuk, hogy a saját szintjükön, saját elképzelésüket valósítsák meg, vagy saját élményeiket alkossák újra.
- Az alkotó-alakító tevékenységeket szervesen beillesztjük a mindennapi játékba.
- Hetente legalább egyszer tudatosan szervezünk irányított kötetlen formájú tevékenységet.
- Nyitottá, érdeklődővé tesszük a gyermekeket, nem tanítjuk az ábrázolás módjait, felnőtt sémákkal nem kötjük meg képzelőerejüket.
- Minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk a differenciált feladatmegoldásra és feladatvégzésre, a közös munkára is.
- Megteremtjük annak lehetőségét, hogy minden gyermek megtalálhassa a számára sikerélményt jelentő tevékenységi formát, kialakítjuk bennük az igényt az önkifejezésre.

Képességfejlesztési lehetőségek a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka területén:

- a tevékenységek közben az eszközök, anyagok használatában való jártasság kialakítása,
- szem – kéz összerendezettség fejlesztése; szem fixációs működésének fejlesztése,
- finommotoros koordináció fejlesztése (ceruzafogás, ecsetfogás, ollóhasználat), helyes eszközfogás kialakítása,
- alakító képesség, díszítőérzék fejlesztése,
- alakítás, formaállandóság fejlesztése,
- alakzatok, színek, arányok, méretek észlelésének fejlesztése,
- belelátási képesség fejlesztése,
- vizuális emlékezet fejlesztése, vizuális ritmus, vizuális zártság, rész – egész észlelése, fejlesztése,
- élmény- és fantáziavilág, komponálási képesség fejlesztése,
- belső térszemlélet kialakítása / építés /, figurák térbeli kompozícióba helyezése, rendezése,
- forma és színelemzés képességének fejlesztése, formaérzék fejlesztése, formák, méretek felismertetése,
- képi, plasztikai kifejezőképesség fejlesztése,
- egyensúlyérzék, statikai érzék fejlesztése,
- keresztcsatornák fejlesztése,
- nagymozgások fejlesztése,
- összehasonlítás, szétválasztás, csoportosítás fejlesztése,
- tapintásos észlelés fejlesztése,
- test koordinációjának, személyi zónájának alakítása, testséma, oldaliság fejlesztése, testrészek ismerete,
- térbeli viszonyok észlelésének fejlesztése;
- verbalitás fejlesztése,
- kitartás, kreativitás, alkotóképesség fejlesztése, akarati tulajdonságok fejlesztése,
- esztétikai érzékenység, igényességük fejlesztése,
- ok-okozati összefüggések fejlesztése, megfigyelőképesség fejlesztése,
- önbizalom, önértékelés, önismeret fejlesztése.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén

- Az eszközöket, technikákat bátran, önállóan használják, ceruzafogásuk megfelelő. A közös munkákban aktívan részt vesznek.
- Egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket. Színhasználatuk, formaábrázolásuk változatos, emberábrázolásaikban megjelennek a részformák.
- Véleményt nyilvánítanak saját és társaik alkotásairól, valamint a műalkotásokról. Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásról.
- Felismerik a magyar népművészeti elemeket, nemzeti szimbólumainkat.
- Képesek a tárgyak térbeli kiterjedésének tapasztalati felismerésére.
- A gyermekek képalakításban egyéni módon jelezni tudják az elemi térviszonylatokat.

- Élményeik, elképzeléseik, képzeik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés eszközeit.
- Építésben, téralakításban együttműködők, ötletesek.
- Színhasználatukban érvényesítik a kedvelt színeket.
- Formaábrázolásuk változatos, többnyire képesek hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket.
- Emberábrázolásaikban megjelennek a részformák, próbálkoznak egyszerű mozgások jelzésével.
- Tudnak rácsodálkozni a szépre, tudnak gyönyörködni benne.
- Önállóan és csoportmunkában készítenek egyszerű játékokat, kellékeket, modulokat, maketteket.
- Ismerik a síkbeli irányokat
- Képesek figyelmüket összpontosítani technikai tudásuk aktivizálására.

5.5. MOZGÁS

*„A mozgáskultúra, a mozgásos anyanyelv ismerete
a beszéd és gondolkodás alapját adja.”
Vekerdy Tamás*

Nevelésfilozófiánk:

A mozgás alapvető életjelenség, amely átszövi az ember teljes életét. Egész életre jellemző dolog. Hiánya károsan befolyásolja a test, az egészséges élet, a fejlett értelem alakulását, elősegíti a betegségek kialakulását.

Az óvodáskorú gyermek lételeme a mozgás. Egy-egy mozgásos játék, mozgáslehetőség, próbára teszi érdeklődését, cselekvését, testi ügyességét, gondolkodását, akaratát. Mozgáskedvük belső igényből fakad. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A természetes mozgások előnyösen befolyásolják a mozgások összerendezettségét, erősítik az izomrendszert.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelmszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás- fejlődésére.

A mozgásában sikeres gyermek az értelmi képességek területén is sikeresebbé válik. A mozgásos feladatok kivitelezésére fordított erőfeszítés fokozatosan képessé teszi a gyermeket az irányított tanulásra.

Pedagógiai szemléletünk szerint egyik legfontosabb nevelési eszközünk a *mozgás*.

Célunk:

- A természetes mozgásigény kielégítése, annak érdekében, hogy a gyermekek szeressenek mozogni, fejlődjenek a testi képességeik, a fizikai erőnlétük, fejlődjön személyiségük.
- Olyan gyermekek nevelése, akik szeretnek mozogni, mindennapi életükben igényné válik a rendszeres mozgás.
- A rendszeres mozgással az összerendezett, harmonikus mozgás kialakulásának elősegítése, az egészséges életvitel megalapozása.

Óvodapedagógusi feladataink a mozgás területén:

- Természetes és szervezett mozgásra inspiráló, biztonságos, tiszta, egészséges környezetet és megfelelő időt, változatos lehetőségeket biztosítunk mozgásos tapasztalatszerzésre.
- Megfelelő szokás-szabályrendszerrel olyan pozitív légkört alakítunk ki, amelyben a gyermekek bátran, biztonsággal mozoghatnak.
- Az óvodai nevelés minden napján spontán és szervezett formában megteremtjük a mozgásos alkalmakat az épületen belül és kívül, a játékban, azon belül a szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenységekben, az egészségfejlesztő testmozgásokban, figyelembe véve az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára elérhető módon.
- Törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.
- Az eszközöket a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez igazítjuk, használatukat megtanítjuk, gyakoroltatjuk, figyelünk a baleset-megelőzésre.
- A mozgásfejlesztést szervesen beillesztjük a mindennapokba.
- Szem előtt tartjuk a szervezet egészséges terhelését – figyelembe vesszük a fokozatosság elvét az irányított mozgásos tevékenységek felépítésében, ügyelünk arra, hogy a betegségből felgyógyult gyermekeket ne terheljük.
- Fejlesztjük a testi képességeket (erő, állóképesség, gyorsaság, ügyesség, gyors reagáló képesség).
- Kiválasztjuk a csoportnak megfelelő mozgásanyagot, a tervezésben figyelembe vesszük a gyermekek legfontosabb tevékenységét, a játékot.
- Erősítjük a pozitív személyiségtulajdonságokat, alkalmazkodó képességüket, a társakra figyelmet.
- Figyelemmel kísérjük a légző-, keringési-, csont-, és izomrendszer teljesítő képességének növelését.
- Az udvaron rendszeresen használjuk a mozgásfejlesztő eszközöket.
- Fejlesztőeszközként használjuk minden csoportban a nagyalakú tükröket és az oldaliság alakításában a csuklópántokat.
- A szülők figyelmét felhívjuk arra, hogy a gyermek számára a mozgás alapszükséglet.(Például javasoljuk, hogy gyalogoljanak többet).
- Felhasználjuk a mozgásos tevékenységeket a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek (hátrányos helyzetű és eltérő fejlődésű gyermekeink) fejlesztésére.
- Örömmel, példamutatóan, együtt mozgunk a gyermekekkel. A gyermekek aktivitását biztosítjuk nyugodt, derűs légkörrel, egyéni szükségleteiknek, képességeiknek, életkoruknak megfelelő mozgásanyaggal.

- Fontosnak tartjuk önképzésünket a mozgásos tevékenységek területén (tartásjavító torna, preventív gyógytorna, mozgásos játékok).

A mozgásos tevékenység lehetőségeink:

- Szabad, spontán mozgások, udvaron, tornateremben, csoportszobában.
- Irányított tevékenység mozgáson keresztül történő feldolgozása, mozgással tanulás (komplexitás).
- Szervezett, tervezett mozgásfoglalkozás, mozgásfejlesztés, valamint a mindennapos frissítő torna.
- Egyéb mozgásos tevékenységek (séták, kirándulások).

Az egész nap folyamán valamennyi tevékenységbe ágyazódva jelen van, ehhez járul még a csoportszobában bentlévő ill. bevihető fejlesztő játék - sportszerek használata, valamint az udvaron használható, részben beépített, részben mobilizálható mozgásfejlesztő eszközök.

Ezek segítik az új mozgásformák kialakulását, gyakorlását, az ismert mozgásformák tökéletesítését. A veszélyhelyzetekkel való ismerkedés és megbirkózás, hozzájárul a kiegyensúlyozott, félelemmentes közérzethez.

A mozgásfoglalkozások anyagában valamennyi mozgásfunkció fejlesztése jelen van minden korosztályban, csupán a nehézségi fokok eltérőek.

Képességfejlesztési lehetőségek a mozgás területén:

- testséma-fejlesztés, téri tájékozódás fejlesztése,
- fejlődnek testi képességeik: erő, állóképesség, gyorsaság, ügyesség,
- állóképesség fejlesztése (gyorsaság, ügyesség, erő), terhelhetőség,
- egyensúlyérzék fejlesztése, hajlékonyság fejlesztése,
- szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése,
- izomérzékelés alakítása (pl. eszközcsúsztatás technikájának kidolgozása),
- önbizalom, pozitív énkép, önkontroll,
- érzelmszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés,
- erő, erőnlét, kitartás, monotonia-tűrés fejlesztése,
- fejlődik helyzetfelismerő, döntési és alkalmazkodó-képességük,
- fejlődnek a személyiség akarati tényezői,
- növekszik a gyermekek teljesítőképesége.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- Egészséges testi-lelki, szellemi fejlődés.
- A gyermekek igényévé válik a rendszeres mozgás, testedzés.
- Kitartóak a mozgásos játékokban.
- Kialakul nagymozgásuk, finommozgásuk, egyensúlyérzékük, összerendezett mozgásuk.
- Ismerik a térbeli irányokat, tudnak a térben tájékozódni, környezetükben biztonságosan mozognak.

- Növekszik figyelemkoncentrációjuk, feladattartásuk, együttműködésük, betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok, ügyességi játékok játszásakor.
- Legkedvesebb játékaikat maguk is kezdeményezik, szervezik. Szeretnek futni, tudnak labdát vezetni, egyensúlyozni, páros lábon, egy lábon szökdelni, zenére mozogni.
- Kialakul kudarcűrészük.
- Alakul nagymozgásuk, egyensúlyérzékük, finommozgásuk.
- Tudnak térben tájékozódni, oldaliságuk kialakul.
- Megerősödik önfegyelmük, figyelmük.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat és tudnak megfelelően cselekedni.
- Megtanulják a mozgásfejlesztő eszközök használatát.

5.6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

*„Az intézményes környezeti nevelés az óvodában kezdődik, mely sajátos szerepet tölt be, megalapozója az iskolarendszeri képzésnek. A környezeti kultúra alapvető szokásai és viselkedésformái egész életre kihatóan ebben az életkorban alakulnak ki.”
Az Országos Környezetvédelmi Bizottság állásfoglalása
(1995. szeptember 29.)*

Nevelésfilozófiánk:

Az óvodai nevelés alapozó jellegénél fogva meghatározó szerepet játszik a megfelelő környezetkultúra és a gondolkodás kialakításában is. Természetbarát életformára magával az étellel lehet nevelni.

A környezettel való ismerkedés az életkor növekedésével egyre táguló, az ismeretszerzésben alapvetően mélyülő folyamat. Segíti a gyermekek spontán és irányítottan szerzett tapasztalatainak feldolgozását, fejleszti értelmi képességeiket. Meghatározó, hogy a tanulási folyamatban a gyermekek jól érezzék magukat.

A külső világ tevékeny megismerése lehetővé teszi a közösséghez, a csoporthoz való érzelmi kötődést, kapcsolatépítést, környezetre figyelő, környezetvédő magatartást, a szülőföld szeretetének megalapozását.

Célunk:

- A gyermekek számára a természeti, emberi, tárgyi környezetük formai, mennyiségi, téri viszonyairól tapasztalatszerzés biztosítása.
- Pozitív érzelmi viszony alakítása a természeti, emberi, tárgyi világ értékei iránt, környezettudatos nevelés.
- Megismertetni a gyermekekkel a szülőföld, az emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, szokások, a családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanítani ezek szeretetét és védelmét.

Óvodapedagógusi feladataink a külső világ tevékeny megismerése terén:

- A témakörök keretét az évszakokhoz kapcsoljuk, ezekhez rendeljük a növény- és állatvilág, az ember és környezete, a hagyományok témaköreit.
- Közvetlen tapasztalatszerzéseket biztosítunk, amelyek során érzékelik a környezet esztétikumát.
- Új ismereteket nyújtunk, a meglévőket elmélyítjük, rendezzük: megfigyelés, leírás, vizsgálódás, összehasonlítás, rendezés, csoportosítás, mérés során.
- A szűkebb és tágabb környezet sokszínű mozgásos és érzékszervi felfedezésén keresztül gyarapítjuk a gyermeki tapasztalatokat, döntési helyzeteket teremtünk.
- A környezet cselekvő megismerése közben szerzett matematikai tapasztalatokkal megalapozzuk a gyermekek mennyiségi, nagyságbeli, alak, tér- és síkbeli szemléletét.
- Segítjük, hogy a gyermekek elemi ismereteket szerezzenek önmagukról, közvetlen környezetükről és azokat tevékenységeikben alkalmazzák.
- Támazkodunk a gyermekek kíváncsiságára, családi élményeire, tapasztalataira, meglévő ismereteire.
- A környezettel való ismerkedés során alakítjuk a gyermekek társas magatartását, nyelvi kifejezőképességét.
- Olyan lehetőségeket teremtünk, amelyben a gyermekek alkalmi és folyamatos megfigyelések során fedezik fel a természeti jelenségeket, természeti változásokat.
- Felhívjuk a figyelmüket a természetvédelem fontosságára: életkoruknak megfelelően védjük az élő környezetet.
- Tudatosítjuk a tárgyi környezet védelmét is, mert kölcsönhatásban áll a többi környezeti tényezővel.
- Megtanítjuk a nevelés folyamatában, hogy a növények és az állatok is élőlények, ugyanúgy, mint mi, emberek, megtanulunk velük kíméletesen bánni: madáretetés, növények gondozása, stb.
- Megtanuljuk azt a helyes magatartásformát, ahogy a természetben viselkednünk kell a séták, kirándulások során.
- Lehetőség szerint szelektíven gyűjtjük a hulladékot.
- Alakítjuk a gyermekek kommunikációs készségét.
- A tevékenység változatos szervezeti formáit biztosítjuk: spontán, játékos módon, kezdeményezett irányított tevékenységben, kérdés-felelet formában, gyakorlati probléma és feladatmegoldás során, közvetlen tapasztalat és élményszerző séták alkalmával.
- A tapasztalatok révén formáljuk tájékozódó képességüket a kíváncsiság, az érdeklődés, a megismerni vágyás fölkeltésével, ébrentartásával, az értelmi, érzelmi életük gazdagításával, a tapasztalatokban rejlő összefüggések felfedezésével, a befogadó, értékelő, elfogadó viselkedésük élményszerűségével.
- Növeljük a beszédkedvüket, az ismeretek gyarapításán, rendszerezésén, elmélyítésén keresztül bővítjük a szókincsüket, segítjük ítéletek alkotását gyakori kommunikációval, cselekvések, gondolatok szóbeli megfogalmazásával, önálló véleményalkotással, logikus gondolkodásra készítő helyzetekkel, az összefüggő beszéd gyakorlásával, térbeli relációk, méretek, arányok, irányok megnevezésével.
- Alakítjuk alkalmazkodóképességüket a szűkebb-tágabb környezetük emberi kapcsolataiban, viselkedéskultúrájuk megnyilvánulásaiban, környezetük értékeinek védelmében, formálásában.

- Szem előtt tartjuk a szülőkkal való együttnevelést, bevonjuk őket közös tevékenységekbe pl.: jeles napok megünneplésébe. Szülői találkozóinkon programokat ajánlunk, felhívjuk figyelmüket a közös családi kirándulások jelentőségére és a bennük rejlő nevelési lehetőségekre.

Képességfejlesztési lehetőségek a külső világ tevékeny megismerésében:

69

Fejlődik

- a természethez való pozitív érzelmi viszonyuk, megismerik, elsajátítják a környezettudatos magatartási szokásokat,
- beszédkultúrájuk, kérdéskultúrájuk, kifejezőképességük,
- egyensúlyérzékük, érzékelésük, érzékszervi működésük,
- figyelmük,
- finommotorikájuk, formaalakításuk mozgással,
- ítélőképességük,
- ízérzékük,
- kapcsolatteremtő képességük, szociabilitásuk,
- keresztcsatornáik,
- koncentrált figyelmük,
- önálló helyzetmegoldásokra való képességük,
- szem fixációs működése, a szemmozgás tudatos kontrollja, szem – kéz, szem – láb koordinációjuk,
- szülőföld, emberek, hazai táj iránti szeretetük,
- tapintásos érzékelésük,
- tárgyi kultúra értékeinek szeretete, védelme,
- téri tájékozódó képességük,
- testsémájuk,
- vizuális – auditív képességeik fejlesztése: érdeklődésük, időrendiség, memória, vizuális zártság.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén:

- A gyermekek ismerik teljes nevüket, lakcímüket. Tudják, kik tartoznak szűkebb-tágabb családjukhoz. Tudják, hogy a családban mindenkinek azonos a családneve. Ismerik a családtagokat a család szerkezetében betöltött szerepük (apa, anya, gyermekek), valamint utónevük szerint is. Tudják szülei foglalkozását. Tapasztalják, hogy a családtagok összehasonlításban a kisebb, nagyobb, fiatalabb, idősebb, alacsonyabb, magasabb, kövérebb, soványabb kifejezésekkel jellemezhetők. Tudják, hányan élnek a szűk családban. Kialakul bennük a család összetartó ereje, érzelmi kötődésük, segítőkészségük.
- Megismerik közvetlen környezetük, a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, szokások, és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét. Kialakul a közösséghez tartozás iránti igényük.
- Ismerik testük főbb részeit és azok funkcióit. Sokoldalú tevékenységeikhez jól használják érzékszerveiket, melyek értékes tapasztalatokhoz juttatják őket. Ismerik a test elülső és hátulsó részét, az oldaliságot (jobb-bal), a test arányait, a test és a tárgyak viszonyát (téri irányokat kifejező

- névutók). Mindezeket a tükör segítségével vagy társuk megfigyelésével, összehasonlításokkal érik el.
- Képesek összehasonlításokat végezni. Összemérés, mérési műveletek segítségével pontos ítéletalkotásokra képesek (pl. ki a legmagasabb, a legalacsonyabb, ki tud a legnagyobbat-leghosszabbat lépni, ki a legerősebb, a leggyorsabb).
  - Ismerik környezetük tárgyi világát. Tudják a tárgyak nevét, funkcióját, vigyázzák azok épségét. Összehasonlítás, összemérés, mérési műveletek segítségével felfedeznek arányokat (kisebb, nagyobb, alacsonyabb, magasabb, keskenyebb, szélesebb, könnyebb, nehezebb tárgyak), mennyiségeket (ugyanannyi szék, ágy, fogas, étkező-edény a gyermekcsoportban, ahány gyermek van), formai tulajdonságokat (kerek, szögletes, lapos, gömbölyű, gurul, csúszik, nyitott, zárt). Mindezt ítéletekben, fogalmakban fejezik ki.
  - Eligazodnak az otthon és az óvoda közötti közlekedésben, gyakorlottak az elemi közlekedési szabályokban, azok betartásában. A közlekedésben felismerik a jobb, a bal, a hátra, az előre irányokat, tudják, hogy a figyelmes közlekedéshez tájékozottság szükséges. Ismerik szűkebb-tágabb környezetük közlekedési eszközeit, tudják, hogy mindegyik emberi munka terméke. Ismerik a rendőrt és munkáját. Tudják, hogy közlekedni csak felnőttel lehetséges. Felismerik, melyik közlekedési eszköz szállít sok embert, melyik kevesebbet, melyik szállít árut vagy más anyagokat, melyikkel lehet messzire menni, melyik megy a legmesszebbre, a leggyorsabban.
  - Ismerik környezetük intézményeit, azok rendeltetését. Beszélnek a különböző munkatevékenységekről, azok fontosságáról (pl. Tűzoltóság). Tudják, honnan és hogyan kerül az áru a boltokba.
  - Ismerik az évszakokat, a hét napjait, a napszakokat. Különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik azok főbb jellegzetességeit. Tudják, hogyan alkalmazkodhatnak az időjárás változásaihoz. Egészségvédelem.
  - Ismerik a "növény" szót, tudják, hogy a növény magból kel ki. Észreveszik a növények életében bekövetkező változásokat, felfedeznek összefüggéseket a növények fejlődése és az időjárás változásai között. Tudják, hogy a fa, a bokor, a fű, a virág, a gyümölcs, a zöldség növény. A növények összehasonlításában megállapítanak formai (gömbölyű, hosszúkás, lapos, kerek), nagyságbeli (kisebb, nagyobb, alacsonyabb, magasabb, keskenyebb, szélesebb, hosszabb, rövidebb), mennyiségi különbségeket. Csoportosításokat végeznek a felismert tulajdonságok alapján.
  - Ismerik és rendszeresen végzik az élősarokban, a kertben a növénygondozási teendőket. Vigyáznak az udvar tisztaságára.
  - Ismerik környezetük színvilágát. Azonos színek szerint csoportosítanak. Az emlékezetükben lévő tárgyak, dolgok színeit is képesek szóban a csoporthoz illeszteni.
  - Felfedeznek a színek között árnyalatnyi különbségeket, megkülönböztetnek sötét és világos színeket.
  - Az általuk ismert állatokat csoportosítják. A háziszárnyasokat összehasonlítják a többi ismert madárral a környezetük, külső jegyeik és hasznosságuk alapján. Ismerik a közeli erdő állatvilágát. Tudnak összehasonlításokban különbséget tenni (pl. vaddisznó - házi sertés).
  - Általában nyitottak a környező világ megismerésére. Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, amelyek a természeti, emberi, tárgyi környezet megismeréséhez, megóvásához szükségesek. Elemi mennyiségi, formai ismeretekkel rendelkeznek és ezeket az ismereteket a gyakorlatban is alkalmazzák.

5.6.1. KÖRNYEZETTUDATOS NEVELÉS

*„mutassuk meg a világot olyannak amilyen,
örömmel szabottan minden kényszer nélkül,
hogy az eredmény ne maradjon el...”
(Ancsel Éva)*

71

Nevelésfilozófiánk:

A környezeti nevelés általában a környezeti kultúra megélését és átadását jelenti. Az élő és élettelen környezetünkkel való harmonikus együttélést, életmódot, gondolkodást, viselkedésmódot, szokást és értékrendszert. Mindezek kialakítására legalkalmasabb az óvodáskor, mely ideális és fontos szakasza a környezeti nevelésnek, hiszen a szokások már a korai életszakaszban kialakulnak, s az egész életre szóló élmények, benyomások, szokások alapvetően meghatározzák a leendő felnőtt környezeti gondolkodását, környezet és természetvédelmi szemléletét és környezettudatos magatartását.

Célunk:

- Környezettel való "együttélésre" nevelés, ez magába foglalja a környezet tényleges védelmét is, egyben környezetkultúra közvetítése átadása: életmód, gondolkodás- és viselkedésmód, védelem, fejlesztés, okos és mértéktartó fölhasználás - ezeken keresztül a teljes személyiség fejlesztése.
- A környezet felfedezése, igényes, gondos alakítása, megóvása életünk minden helyszínén, a környezetkultúra fejlesztése.
- A környezet megóvására való nevelésen túl, a mindennapi problémák felismerése, életmódminták elemzése, a megoldások keresése, mely kiváló lehetőséget nyújt a közösségépítésre, a személyes kapcsolatok kialakítására, elmélyítésére.
- A táplálkozási szokások, a szemét kezelése, anyag- és energiatakarékosság, a közös kirándulások, vetélkedők, különböző akciók az óvodában kiegészítik és összefűzik az egyes nevelési területeket, így segítik a komplex személyiségfejlesztést.

Óvodapedagógusi feladataink a környezetvédelem – környezettudatos nevelés területén:

Kerületünkben sok lehetőség van a természet felfedezésére, a természeti, társadalmi környezet megismerésére. A Dunapart, a Kamara erdő, a Tétényi-fennsík, amely természetvédelmi terület, a Hárosi öböl, a Kis-Háros sziget lehetőséget adnak arra, hogy ezeknek a területeknek az élővilágát megismerjék a gyerekek, megtanulják, mit jelent a természetvédelmi terület, hogyan óvjuk ezeknek a területeknek a létét. Megismertetjük a Nagytétényi Kastélymúzeumot, Kastélyparkot, a Helytörténeti múzeumot. Arra törekszünk, hogy óvodapedagógusaink képzések keretében szerezzenek alkalmazható tudást a fenntartható, környezettudatos magatartásról, ismerjék értékeinket, át tudják adni a gyerekeknek, szüleiknek az ismereteket.

- Építünk a gyermekek meglévő tapasztalataira, élményeire, kíváncsiságára, megismerési vágyára, sokoldalú érzékelésén alapuló érdeklődésére.

- Sétákkal, kirándulásokkal alakítjuk a természeti, és szűkebb lakókörnyezetükhöz fűződő pozitív érzelmi viszonyt.
- Megteremtjük a több érzékszervre ható, és cselekvés közben felfedezett környezeti tapasztalatszerzés feltételeit, a spontán szerzett tapasztalatokat élethelyzetekben gyakoroljuk.
- Alkalmi, folyamatos megfigyelés, gyűjtés, szimulációs játékok közben.
- A környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban a spontán és irányított beszélgetéssel, önkifejező törekvések segítése, anyanyelvi-értelmi nevelés megvalósítása.
- A gyermekek önálló véleményalkotási, döntési képességeinek fejlesztése a kortárs kapcsolatokban és a környezet átalakításában.
- Olyan jeles napok, településünkhöz fűződő néphagyományok beépítése az óvodai életbe, amelyek érzelmileg gazdagítják gyermekeink óvodai életét, fejlesztik az erkölcsi tulajdonságaikat, megalapozza szokás és normarendszerüket.
- A családi tárgyi kultúra értékeinek megismerése, beépítése a napi gyakorlatba.
- A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása, bevonásuk a környezet megfigyelésébe, átalakításába.
- Jeles napok megünneplése:
  - A népmese napja (szeptember.30.)
  - Az állatok világnapja (október 4.)
  - A magyar nyelv napja (november 13.)
  - A víz világnapja (március 22.)
  - A magyar költészet napja (április 11.)
  - A Föld napja (április 22.)
  - A madarak és fák napja (május 10.)

Környezetvédelem – környezettudatos nevelés területei:

- A közvetlen környezet tisztán tartása.
- Növénygondozás, növények felhasználási módjai, pl. szörpkészítés bodzából,
- Állatok gondozása, madáretetés
- Szelektív hulladékgyűjtés
- Takarékoskodás: víz, áram, étel

Környezetvédelem – környezettudatos magatartás

- A környezetvédelem a környezet ismeretén, megbecsülésén, megóvásán alapul, ehhez szükséges a természethez való pozitív érzelmi viszony, mely magába foglalja a tiszteletet mind a természeti, mind a társadalmi környezet iránt.
- A környezetalakítással és a munkatevékenységgel szorosan összekapcsolódik.
- Fontos nevelési feladat, hogy a gyermekek védjék az élő környezetet, gondoskodjanak életfeltételeik biztosításáról, ne rongálják, ne pusztítsák azt.
- Tudják és tartásuk tiszteletben, hogy minden élőlénynek joga van az élethez.
- A jövő környezetét a jelen óvodásai fogják alapvetően meghatározni, ezért nagyon fontos az óvoda minden dolgozója és a szülők mintaadó környezetvédő magatartása.
- A környezetvédelem kiterjed az idősek tiszteletére, a kisebbek, gyengébbek védelmére, a felnőttek munkájának megbecsülésére. Ez a környezetvédő magatartás kialakulásának feltétele.

5.7. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

*„Akit nem tanítottak meg arra, hogy feladatot lásson és azt minden körülmények között végezze el, és jól végezze el, attól hiába várunk eredményt.”
Csűrös Zoltán*

73

Nevelésfilozófiánk:

A szociális tanulás, a szocializáció egyik hatékony formája a munka, amely az óvodáskorban munka jellegű tevékenységekben fejeződik ki.

Gyermekeink sokáig nem tesznek különbséget munka és játék között, a munka óvodáskor végéig játékos jellegű marad, egyrészt, mert legfontosabb tevékenységük a játék, másrészt mert a felnőttek munkáját játékban utánozzák.

Ahogy egyre több olyan tevékenységet kérünk gyermekeinktől, amelyek már nemcsak örömet jelentenek, hanem felelősséggel is járnak, úgy alakul bennük a kötelességtudat. Önállósodnak, nem utolsósorban mások érdekében is képesek lesznek lemondani pillanatnyi játékukról.

A személyiségfejlesztés fontos eszköze minden munka jellegű tevékenység. Ilyenek az önállósodást segítő tevékenységek: az elvállalt naposi munka, kertünk, csoportszobánk növényeinek gondozása, csoportszobáink díszítése, tisztaságának, rendjének – mint mások munkájának – megbecsülése, apróbb alkalmi megbízatások vállalása és teljesítése.

Szem előtt tartjuk, hogy a gyermeki munka örömmel, szívesen végzett aktív tevékenység.

Célunk:

- A gyermekekben olyan tulajdonságok kialakítása, hogy szívesen és örömmel tevékenykedjenek és az elvégzett munkát meg is tudják becsülni.
- A gyermekek megismertetése az egyszerű munkafolyamatokkal, munkájuk értelmének megtapasztalása.
- A munkavégzéshez szükséges képességek, készségek fejlesztése.

Óvodapedagógusi feladataink a munkajellegű tevékenységek terén:

- Fontosnak tartjuk, hogy kezdetben a játékból nőjön ki olyan tevékenység, amelyben a rendszeretet (pl. a játékok rendezettségének igénye) és vele együtt a kötelességtudat kialakuljon – pl. ha egy játékra már nincs szükség, illik a helyére tenni, így vigyázzuk épségét.
- Biztosítjuk a gyermekek számára elfogadható munkalehetőséget, annak elvégzése során a gyermeki önállóságot.
- Tudatos szervezéssel úgy alakítjuk a gyermekek napirendjét, hogy kellő hely, idő, eszköz álljon rendelkezésükre.
- Kialakítjuk a munka jellegű tevékenységekkel kapcsolatos szokásokat.
- A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségeket, tulajdonságokat alakítunk ki, amelyekkel képesek a gyermekek saját szükségleteik kielégítésére, az együttműködést kívánó feladatok elvégzésére.

- Példaadásunkkal, helyzetteremtésünkkel kialakítjuk, erősítjük, fejlesztjük az erkölcsi tulajdonságokat.
- Tervezzük a különböző típusú munkajellegű tevékenységeket, biztosítjuk azok feltételeit.
- A játékon keresztül biztosítjuk, hogy gyermekeink gyakorolják az öltözködést, a tisztálkodást és ezúton is önállósodjanak.
- Fontos számunkra, hogy aki már kellő önállóságra tett szert, tudjon segíteni társainak. Sok elismerő, buzdító dicséretet tartunk szükségesnek a sikeres fejlődés érdekében, hogy bátran merjenek, akarjanak helyesen cselekedni.
- Fontosnak tartjuk, hogy a döntés jogát és felelősségét csak akkor vállaljuk át, ha muszáj, arra szoktatjuk gyermekeinket, hogy
  - tudják felmérni, mire képesek,
  - fedezzék fel, ha egyedül nem boldogulnak,
  - fogalmazzák meg, miben kérnek segítséget.
- Úgy értékeljük a tevékenységeket, hogy az konkrét, saját magához mérten fejlesztő, buzdító, megerősítő legyen, a gyermekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.
- Tanítjuk a saját és mások munkájának a megbecsülésére.
- Megtanítjuk a gyermekeket, hogy vigyázzanak saját tulajdonú tárgyakra, becsüljék azok értékét és épségét, vigyázzanak a közös tulajdonú tárgyakra, dolgokra, mint értékre.
- Képességeik szerint bevonjuk a gyermekeket a kerti munkába, a növények gondozásába, a csoportszoba, az öltöző, a mosdó rendjének és tisztaságának megóvásába.
- Megismertetjük a legfontosabb munkaeszközöket (seprű, hólapát, szemétlapát, öntözőkanna, gereblye, kalapács, olló) és segítségünkkel ügyesen használják azokat.
- Az eszközhasználat révén megtanulnak eligazodni környezetük térbeli viszonyai között és tapasztalatokat szereznek.
- A szülőkkel való együttnevelés során tájékoztatást adunk a munkatevékenységek nevelő hatásairól, közösen megkeressük az otthoni lehetőségeket, amelyekkel a szülők megéreztetik a gyermekeik családban való segítő szerepét, munkadélutánokat szervezünk azzal a céllal, hogy ráérezzenek az együttes tevékenység örömeire, értékére.

Képességfejlesztési lehetőségek a munka jellegű tevékenységekben

- akarati tulajdonságaik – türelem, kitartás; céltudatosság, felelősségérzet, közösségi magatartás, önállóság, kötelességérzet, munkaszeretet alakítása,
- alakul együttműködő képességük, cselekvő és feladatmegoldó képességük, a segítő munka örömeinek átélése,
- gondos, pontos munkára nevelés,
- egymás és mások munkájának megbecsülése, az emberi munka fontosságának átélése,
- állóképesség, teherbíró képesség, fizikai erőnlét fejlesztése,
- a tevékenységek időrendi sorrendjének, a munkafolyamatok sorrendjének felismerése,
- finommotorika fejlesztése, manipulatív képességek, tapintásos észlelés fejlesztése,
- mozgásfejlesztés, szem – kéz, szem – láb koordináció,
- testrészekkel ismerkedés, testfogalom, testséma fejlesztése, testi koordináció,
- téri irányok fejlődése, tér mozgásos észlelésének fejlesztése,

- verbális fejlesztés,
- vizuális fejlesztés – szemmozgás fejlesztése, szem fixációs működése, vizuális memória – ritmus, zártság, esztétikai érzékük alakítása,
- alaklításuk, formaállandóságuk fejlesztése.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén

- Az önkiszolgáló tevékenységet teljes önállósággal végzik.
- Környezetük rendjére, ezen belül saját holmijukra, és azok rendezettségére figyelnek.
- Szívesen vállalnak alkalomszerű feladatokat, egyéni megbízásokat, azok elvégzésében önállóak.
- Segítenek társaiknak.
- A gyermekek önállóan végzik a naposi feladatokat (terítés, asztalleszedés, asztaltörlés, terítők hajtogatása, a morzsák felsöprése, a játékok esztétikus elrendezése, az udvari játékok ki- és behordása, virágöntözés).
- Segítenek a terem díszítésében, átrendezésében. Tevékenységváltás folyamán tárgyi környezetüket igényeiknek megfelelően alakítják.
- Különböző megbízásokat önállóan, szívesen ellátnak.
- A kerti munkában segítenek.
- A környezetükben lévő növényeket óvják, az emberi gondoskodás igényét érzékelik.
- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni. Segítenek önmagukon, észreveszik, ha valamit meg kell csinálni.
- Megtanulják a legszükségesebb tárgyak, eszközök célszerű használatát, tapasztalatokat szereznek a munkatervezésről, munkamegosztásról.

5.8. TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

*„Ha valamire meg akarlak tanítani,
azzal segítek a legjobban, ha olyan tapasztokkal veszek körül,
amelyekből felépülhet alakuló tudásod vagy képességed.”
Peter Kline*

76

Nevelésfilozófiánk:

A tanulás áthatja a gyermek valamennyi tevékenységét, hiszen mindazt tudni szeretné, amit a környezetében lát, hall, tapasztal. Leginkább a játékban a szerepek, cselekvések, mozgások, viselkedések, tevékenységek által tanulhatnak, fejlődhetnek képességeik. A játék és a tanulás óvodáskorban összekapcsolódik.

Valljuk, hogy a játék az óvodai tanulás legfontosabb színtere, komplex formában jelenik meg benne a motoros – szociális – verbális tanulás, a szociális és az intellektuális tanulási képességek fejlődésének elsődleges terepe.

Óvodáskorban a tanulás még nem szándékos, minden érdekli a gyermeket, ami körülötte él, mozog, megfogható. Érdekli, hogyan lehet kapcsolatot teremteni társaival, felnőttekkel, kivel hogyan lehet együttműködni, kivel hogyan illik viselkedni. Mindebben sokat segítenek a környezetből vett tapasztalások.

Gyermekeink tanulási folyamata cselekvő aktivitásokban alakul, sok érzékszerven keresztül ható tapasztalást igényel. Ettől várható emlékezetük, gondolkodásuk fejlődése, figyelmük egyre tartósabbá válik, aminek révén többen eljutnak a szándékos tanuláshoz.

A kisgyermek tanulása a saját maga által meghatározott játékon keresztül történő megismerés eredményeként, saját, közvetlen, aktív részvétele útján valósul meg. A gyermekek a tevékenységek során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általuk fejlődnek.

Célunk:

- Az attitűdök, kompetenciák erősítése, képességeiknek olyan szinten történő fejlesztése, amely a teljes személyisége alakulásában megfelelő alap lehet.

Óvodapedagógusi feladataink a tanulási tevékenység terén:

- Tanulást támogató környezetet teremtünk, építünk a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.
- A gyermek érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére támaszkodva biztosítjuk a folyamatos tanulást az egész óvodai nap folyamán, amelynek színtere a természetes környezet.
- Változatos és élményszerző párhuzamos tevékenységek felkínálásával, a gyermekekkel közösen fedezzük fel a világot, biztosítjuk az utánzásos, mintakövetéses tanulási lehetőségeket.
- Biztosítjuk a gyermekek számára a tapasztalatszerzési lehetőségeket a játékban.
- A gyermekek számára érthető, követhető szokások gyakorlásával a kulturált viselkedés tanulását célozzuk.

- Segítjük a gyermekeket a cselekvő aktivitásuk révén jelentkező problémáik megértésében és megoldásában – ezek a lehetőségek a gondolkodás fejlődését eredményezhetik.
- A komplexitás elvének érvényesítésére törekszünk a tanulási folyamatban.
- Kiemelten fontosnak tartjuk a cselekvéses tanulást és az óvodás gyermekek képességeinek fejlesztését.
- Minden gyermeki kérdésre válaszolunk. Arra törekszünk, hogy a gyermekek is tudjanak válaszolni kérdéseinkre. Fontos számunkra, hogy ne csak felelgetésre épüljön a kapcsolat, hanem érzelmekre, értelemre alapozott közös beszélgetésre, amelyben a kölcsönösség, az empátia, az érdeklődő tanulni vágyás is jelen van. Fontos, hogy gyermekeink értékelő-, ítéloképessége is fejlődjön a véleménycserékben.
- Egyéni képességekhez mért fejlesztő játékaikkal segítjük a játékos tanulást, a szükséges differenciált fejlesztés megvalósítását. A fejlesztés indirekt módon történik.
- A szülőkkel való együttnevelés során felhívjuk figyelmüket, hogy ők is a játékot tekintsék az elsődleges tanulási lehetőségnek, az ismeretszerzésre. Sokféle együttesen átélt élményt biztosítsanak, a gyermeki kérdésekre adjanak választ, olyan feltételeket is teremtsenek, amelyek alkalmasak a gyermeki önmegvalósításra (pl.: új játék vagy bármi, ami készíthető önálló felfedezésre).
- Lehetőséget kínálunk a gyermekek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömét, teljesítménykényszer nélkül gyakorolhatják az egyes tevékenységeket.
- A szülőkkel folyamatosan együttműködve segítjük a gyermekek képességeinek fejlődését.
- Szociálisan hátrányos helyzetű gyermekeink esetében hangsúlyozzuk a preventív szűrésre épülő korrekciós fejlesztést, felzárkóztatást, a hátrányok kompenzálását.
- Nagy figyelmet szentelünk az eltérő fejlődésű gyermekek – tehetséges, sajátos nevelési igényű gyermekek - tanulási képességeinek fejlesztésére.
- A tanulás irányítása során, személyre szabott pozitív értékeléssel segítjük a gyermekek teljes személyiségének fejlődését.

A tanulás lehetséges formái:

- utánzás, mintakövetés
- spontán játékos tapasztalatszerzés
- játékos, cselekvéses tanulás,
- kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés,

Képességfejlesztési lehetőségek a tanulásban

Fejlődnek

- értelmi képességeik: emlékezetük, figyelmük, logikus gondolkodásuk, analízisük – szintézis, fogalomalkotásuk, ok – okozati összefüggések felfedezésének képessége, érzékelésük, feladattartásuk, feladattudatuk,
- mozgásuk, finommotorikájuk,
- verbális képességeik, beszédkultúrájuk,
- ítélőképességük,
- percepciójuk,
- közösségi érzésük, emocionalitásuk, akarati tulajdonságaik, önfegyelmük, kitartásuk,
- a gyermekek szívesen vesznek részt együttes tapasztalatok, élmények szervezésében,
- hozzászoknak a reális értékelési módhoz,
- önállóságuk, kitartásuk, feladat- és szabálytudatuk, kommunikációs képességeik.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén

- Folyamatosan fejlődnek a gyermekek tanuláshoz szükséges képességei. Különösen jelentős a változás a térpercepció fejlődésében, a téri tájékozódásban, a testséma kialakulásában. Megjelenik a szándékos figyelem, növekszik a figyelem tartalma, terjedelme. Az önkéntelen emlékezeti bevésés, felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés, felidézés – kezdetben a fejlesztő játékok révén, később a tanulás más területein is. Ahogy növekszik és mélyül a tapasztalás, úgy nő a megőrzés időtartama.
- Fejlődik feladattudatuk a feladatok megértésében, a feladattartásban, az önállóságban és kitartásban. Egyre több szabályt értenek és képesek ezekhez alkalmazkodni. Ismerik a viselkedés alapvető szabályait.
- A gyermekek egyéni képességeiknek megfelelően tudnak következtetni, ítéleteket alkotni, összefüggéseket felfedezni.
- Bizonyos feladatokat önállóan el tudnak végezni. A foglalkozásokon kialakult forma szerint tudnak viselkedni, helyes testtartással ülni, jelentkezni, türelmesen végighallgatni egymást.
- Tudják kölcsönös megértéssel, segítőkészséggel értékelni egymás megoldását. Érdeklődéssel, aktívan vesznek részt a tanulási folyamatban.

6. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ ÉS EGÉSZSÉGES GYERMEKEK EGYÜTTNEVELÉSE AZ ÓVODÁBAN

79

A kiemelt figyelmet igénylő, a „másság” fogalmi kategóriájába beletartozók:

- az életkori sajátosságokból adódó másság,
- a testi és pszichés jellemzők mássága,
- **a szükségletek, igények mássága,**
- a nemzetiségi hovatartozás következtében fellépő másság,
- a szociokulturális háttér következtében megmutatkozó másság,
- a tehetség mássága,
- a zavar a fejlődésben,
- **a magatartás- és a viselkedés-problémák következtében fellépő másság is,**
- Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján: mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd

Különleges bánásmódot igénylő gyermek: (2011. évi CXC törvény 4.§ 13. pontja alapján)

”kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló:

a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló,:

aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,

ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló,

b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló,”

6.1. AZ EGYÜTTNEVELÉS INDÍTÉKAI, CÉLJA

Az együttnevelés természetes élethelyzetből indul ki: elismeri a heterogén adottságokat, képességeket, az azokhoz történő egyéni alkalmazkodás szükségességét. **Az egyenlő jogokat hangsúlyozza, toleranciára, humanizmusra nevel azzal, hogy partnerséget kíván kialakítani a kiemelt figyelmet igénylő és az egészséges gyermekek között.**

A személyes bánásmód és a differenciálás módszerének alkalmazásával biztosítjuk minden gyermek számára az életkornak megfelelő, ideális fejlődést. A tehetséges, a sajátos nevelési igényű, a halmozottan hátrányos és a hátrányos helyzetű gyermekek szükségletei egymás mellett, egyenértékűen kapnak kielégítést az óvodai nevelőmunka során.

Célja:

- Az egészséges és különleges bánásmódot igénylő gyermekek együttnevelése, képességfejlesztése, az eltérő képességű gyermekek egészséges, harmonikus személyiségfejlesztése,
- közös és kiscsoportos tevékenységeken keresztül a tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése, a gyermekek együttnevelésével a segítőkészség, tolerancia kialakítása,
- **az egymás elfogadása, az egészséges gyermekek közvetítésével pozitív befolyásoló modell nyújtása a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek számára.**
- a közösségi életbe való beilleszkedés segítése, szocializálódás,
- a társas viselkedés szabályainak elsajátítása az egyenletes ütemben fejlődő gyermekek közvetítésével,
- képességeinek, személyiségének optimális kibontakoztatása.
- **az ember, mint érték megtapasztalása,**
- empátia, segítőkészség kialakítása, interiorizálása

A gyermekek egész nap együtt tevékenykednek. Az életkori és a teljesítménybeli heterogenitás alapján biztosítjuk az egymáshoz való alkalmazkodást, az egymás közti kooperációt, kölcsönös segítségnyújtást, a viselkedés és együttélés szabályainak elsajátítását.

Csak a megélt tapasztalatokon keresztül alakulhatnak ki azok a viselkedési, együttélési szokások, amelyek lehetővé teszik a sikeres beilleszkedést, elfogadást.

6.2. ÓVODAPEDAGÓGUSI FELADATAINK A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK ESETÉBEN

Az óvodapedagógus attitűdje legyen:

- **empatikus, elfogadó, támogató,**
- **személyre szóló pedagógiai hatásokat érvényesítő,**
- **értékeket, erősségeket hangsúlyozó és elfogadtató,**
- **kommunikációja, tevékenysége pedagógiai optimizmust tükröz.**

A fejlesztés elengedhetetlen feltételei:

- a gyermeki személyiségfejlődés szakaszainak, jellemzőinek, pontos ismerete,
- az egyes gyermekek személyiségének, fejlődési jellemzőinek, eltérő fejlődési ütemének, fejlettségi szintjének ismerete,
- az alkalmazott fejlesztő játékban rejlő lehetőségek pontos ismerete,
- az egyes fejlesztési területek közötti integráció lehetőségeinek ismerete, a fejlesztés komplexitása,
- helyzetfelismerő képesség, tudatos (indirekt) jelenlét
- a tevékenységek szervezése egyéni, illetve kisebb csoportos formában történjen, így lehetővé válik az egyes gyermekek fejlődésének viszonylag szoros követése, segítése, egyénre szabott fejlesztése.

A pedagógiai programban foglaltak és a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztésének elvei összhangba kerüljenek

1.1 6.2.1. BEFOGADÓ NEVELÉS

- Minden gyermek más, alapvető joga, hogy sajátos szükségleteinek, állapotának megfelelően segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához. Különbözőségük miatt hasonlóan társaikhoz az egyéni bánásmódot alkalmazzuk, a részfunkciók fejlesztésén túl az általános személyiségfejlesztést tekintjük feladatunknak.
- Óvónői attitűdök a befogadó nevelés képességéhez: szociális érzékenység, empátia, másság elfogadása, a különbségek kezelésének képessége.
- Az óvónők szakmai kompetenciája: gazdag módszertani repertoár kialakítása a sokféleség kezeléséhez.
- Támogató környezet az óvodán belül és kívül.
- Felfogásunk szerint, minden kisgyerek fejleszthető.
- **Nevelésünkben alapvető követelmény a gyermeki jogok védelme.**
- **Feladatunk, hogy az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez.**
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztése a számukra megfelelő területeken valósuljon meg, a nevelésük, a fejlesztésük ne terhelje túl őket.
- **Feladatunk a feltétel nélküli szeretet, az ilyen szeretet nem nézi a gyermek külsejét, előnyös és hátrányos tulajdonságait, fogyatékoságait, független a vele szemben támasztott követelményektől, és független viselkedésétől is. A feltétel nélküli szeretet segít megérteni a gyermeket, megérteni viselkedését, indítékait, s mindez a szilárd kapcsolat alapja.**

6.2.2. A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK

Munkánk eredményes, ha

- a prevenció során meg tudjuk akadályozni a veszélyeztettség kialakulását,
- egyedi probléma esetén segíteni tudunk,
- a hátrányos helyzetben lévő családokkal jól működünk együtt,
- differenciált bánásmóddal kompenzálni tudjuk a gyermek hátrányait (humánus, megértés, támaszkodás, szeretet),
- a gyermekvédelemmel foglalkozó szakemberek segítségével szükség esetén a gyermeket biztonságba, megnyugtató környezetbe helyezhetjük,
- a rászoruló családok bizalommal fordulnak a tagóvodához problémáik megoldásához való segítségadásért.

A gyermekek joga, hogy személyiség jogait, különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési, családi élethez és magánélethez való jogát az óvoda tiszteletben tartsa. A kisgyermeket megilleti a társadalom által nyújtott védelem és a segítségre vonatkozó jog is.

A szociálisan vagy más okból hátrányos helyzetű családok és gyermekeik pedagógiai módszerekkel való segítésének lehetőségei tagóvodáinkban:

- mozgásfejlesztés
- személyes bánásmód.
- differenciált fejlesztés csoportjában.
- nyelvi illetve logopédiai fejlesztés, részképesség hiány korrigálása.
- pszichológus személyes segítése a szülők számára is
- zavart szenvedett képességek fejlődését támogatjuk, megsegítjük.

1.2 6.2.3. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Természetesnek vesszük és értéként kezeljük a különböző, sokszínű kulturális hátteret, gondolkodásmódot, másságot.

Elutasítjuk a hátrányos megkülönböztetést bármilyen okból, így különösen a gyermek vagy hozzátartozói bőrszíne neme, vallása, nemzetiségi hovatartozása, politikai vagy más véleménye, nemzetiségi, etnikai vagy társadalmi származása, vagyoni és jövedelmi helyzete, kora, cselekvőképességének hiánya vagy korlátozottsága, születési vagy egyéb helyzete miatt.

1.3 6.2.4. TEHETSÉGGONDOZÁS

Szemléletünk szerint minden gyermek tehetséges valamiben.

- A tehetség három legfontosabb összetevője: képességek, kreativitás, motiváció.
- Az egyéni képességek kibontakoztatását, a kreatív önkifejezés lehetőségét támogatjuk.
- Érzelmi biztonságban, ingergazdag környezetben a szabad játék és a korai tanulás feltételeit biztosítjuk.
- A tehetséges gyermekek felismerését, differenciált, egyéni fejlesztését a tevékenységek szervezésével a gyermekek saját aktivitására támaszkodva segítjük.
- Az érdeklődésüknek megfelelő speciális területeken való elmélyüléshez a feltételeket biztosítjuk. A családdal együttműködve különös gondot fordítunk arra, hogy szocializációjukat segítsük, hiszen a társak, a környezet elismerése elősegítik a tehetség kibontakozását.

6.2.5. NEMZETISÉGI FELADATOK

A nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése keretében biztosítjuk a kisebbségi önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését.

A gyermekek sajátos kultúrájából és családi életviteléből adódó másságra tekintettel a személyiség fejlesztése differenciált módszerekkel vezet eredményhez.

Fontosnak tartjuk a korai prevenciót az egészséges életmód, az érzelmi, az értelmi nevelés, a szocializáció területén, együttműködve a családi és társadalmi környezettel a hátrányok csökkentése érdekében.

- Az egészséges életmódra nevelés szokásainak kialakítása, a szociális hátrányból eredő hiányok kompenzálása. A higiénia, a táplálkozási szokások, a pihenés, edzés, mentálhigiénét biztosító szemléletének megalapozása.
- Az érzelmi élet gazdagítása, a kezdeti gátlások feloldása mintakövetéses tanulással, egyéni élmények átélésével.
- Az értelmi képességek területén mutatkozó esetleges eltérések kiegyenlítése, az iskolai élethez szükséges személyiségjegyek és részképességek fejlesztése.
- Az esetleges veszélyeztetettség miatt kiemelt feladatnak tekintjük az együttműködést a szűkebb és tágabb környezettel

Multikulturális nevelés

A más országból itt tartózkodó családok gyermekei óvodai nevelésének alapelveiben az integrált nevelés szemléletét, céljait és feladatait érvényesítjük.

Természetesen vesszük és értékékként kezeljük a másságot, a sokszínű, sokféle kulturális háttérű szükségleteket, igényeket és gondolkodásmódokat.

Tiszteletben tartjuk saját nyelvüket, **ugyanakkor a gyermekekkel való közös játéka és az óvoda más tevékenységformái közben elsajátítják a magyar nyelvet.** A felnőttek beszédmintája és a differenciálás, az egyéni képességek fejlesztése ezen a területen is hangsúlyos. Az együttes tevékenységek során arra törekszünk, hogy oldott, feszültségmentes környezetben növeljük a gyermekek beszédbátorságát, nyelvi és nonverbális kifejezőképességüket.

Fontos célunk: Hazánk értékeihez való pozitív kötődés kialakítása.

KAPCSOLATTARTÁS A CSALÁDDAL, SZAKMAI SZERVEZETEKSEL

A befogadás és beilleszkedés tekintetében kitüntetett szerepet kap a szülői házzal való pozitív kapcsolattartás, együttműködés. Elsősorban a család igényeinek és szükségleteinek megismerésére törekszünk, ugyanakkor segítséget kell nyújtanunk abban, hogy ők is megismerjék és értsék nevelési törekvéseinket.

Az óvoda a családdal való együttérzéssel támogatja a problémák megoldását. Rámutat a gyermek nevelése során átélhető örömeire, támogatja és megerősíti a szülőt nevelői szerepében, és a kölcsönös bizalom kiépülése után javasol lehetőségeket a változtatásra. Munkánk során mindannyian ügyelünk arra, hogy a rászoruló gyermekek és szülei ne érezzék ezt a segítségnyújtást diszkriminációnak.

A nyitott óvoda intézménye minden család felé bizalmat áraszt. Nyitott óvoda működtetése konkrét és közös programokkal, együttes tevékenységek szervezésével mélyíti a kapcsolatot. Az óvoda minden dolgozója egységes magatartásformát képviselve, tapintatosan közelít a család felé elfogadja helyzetüket, és támogatja őket problémáik megoldásában.

Együtműködésünk – a gyermek szükségleteinek megfelelően – természetes módon kiterjed a családsegítő, családgondozó, a gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatásokra, a szakmai szervezetekre, szakemberekre (fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, logopédus, konduktor, pszichológus, gyermekorvos, védőnő).

Az együttműködés formái: családlátogatás közösen más szakemberekkel, családdal közös beszoktatás, szülői értekezletek, szülői klubok, szülőkkel közös kirándulások, szülőkkel közös rendezvények (pl.: közös mozgásos tevékenységek), előadások, fogadóórák, egyéni beszélgetések, kerekasztal beszélgetések a szülőkkel és más szakemberekkel, nyíltnapok, hospitálások, szűrővizsgálatok, életmód tanácsok, egészséges életmód programok, játszó- és munka délutánok stb.

6.2.6. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEK NEVELÉSÉNEK IRÁNYELVE

Általános elvek:

- Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik.
- A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akarat erő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.
- A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.
- A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.
- Az integrált óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint.
- A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.
- A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszhetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai- orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.
- A rehabilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés elsősorban gyógypedagógiai kompetencia.
- Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek fogyatékoságának, pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktor, óvodapedagógus, pszichológus, orvos együttműködése szükséges.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

- A hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával,
- Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- A fogyatékoság típusa, súlyossága.
- A fogyatékoság kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje,
- korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődés menete
- A gyermek
  - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
  - képességei, kialakult készségei,
  - kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
  - családi háttere.

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára (saját állományú utazó gyógypedagógus hálózat által)

- a sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- az egyéni szükségletekhez igazodó környezet,
- az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata,
- a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához.
- az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával

Az óvodánkban megvalósuló integrált nevelés

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése. Az együttnevelést vállaló intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget.

- Módszertani ajánlásának kiegészítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe veszi a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,
- külön gondot fordít arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,
- a befogadó óvoda vezetője támogatja az óvodapedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, egyenlő hozzáférése a foglalkozásokhoz, önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

- Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása.
- A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

Az együttnevelés feltételei

Az együttnevelés a gyermekek együttműködésére épül. A nevelés team – munkában valósul meg. Ennek tagjai: szűkebb team esetén a szülők, óvodapedagógusok, gyógypedagógus(ok), fejlesztőpedagógus(ok), dajkák; tágabb team esetében kiegészül külső segítő szakemberekkel, akik vizsgálják, fejlesztik a gyermeket.

Fontos a tagok közötti kapcsolattartás, folyamatos együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek eredményes nevelése érdekében. A szülőkkel való kapcsolattartás folyamatos, a szakemberek segítik a családi nevelést.

A sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelését

- Az Alapító Okirat deklarálja és
- a mindenkorli vonatkozó jogszabályok szabályozzák.

Személyi feltételek

Sajátos nevelési igényű gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakvéleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás-szabályozási zavarral) küzd.

Az ellátás személyi feltétele: szakirányú végzettségű gyógypedagógus

Diagnózis alapján lehet:

- enyhe értelmi fogyatékos, tanulásban akadályozott,
- középsúlyos értelmi fogyatékos, értelmileg akadályozott,
- mozgásában akadályozott, mozgásszervi fogyatékos, mozgáskorlátozott,
- érzékszervi fogyatékos, látássérült (aliglátó, gyengénlátó),
- érzékszervei fogyatékos, hallássérült (nagyothalló, coclea implantált),
- beszéd fogyatékos/súlyos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek
- autizmus spektrum zavarral küzdő
- egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás szabályozási zavarral) küzdő

Az egyes tagóvodákba felvehető, sajátos nevelési igényű gyermekek sérülési típusonkénti megoszlása az Alapító Okiratban kerül megfogalmazásra.

A sajátos nevelési igényű gyermek ellátásának feltétele minden esetben:

Felvételének feltételei:

- Szakértői vélemény, amely javasolja számára az együttnevelést, és leírja, hogy kerületi önkormányzati intézményben integráltan nevelhető. (Ennek kiállítója: Megyei vagy országos szintű szakértői bizottság)
- Képes legyen társaival kooperálni, együttműködni.
- Követelmény, hogy a többi gyermek fejlődésére ne gyakoroljon negatív hatást, ne veszélyeztesse testi épségüket, lehetővé tegye számukra a harmonikus személyiségfejlődést.
- A beszoktatási idő alatt, amelynek kezdő és záró időpontjáról, a tapasztalatokról az intézmény feljegyzést vezet, a szülővel egyeztetett formában (1hónap) bebizonyosodjon, hogy ez a nevelési helyzet legalkalmasabb számára, gondozási igénye így valósítható meg legeredményesebben. (Amennyiben óvodánk feltételrendszere nem biztosítja a gyermek eredményes fejlődését, a Szakértői Bizottság segítségével keressük a megfelelő intézményi elhelyezést számára.).
- A sajátos nevelési igényű gyermek szülei segítik a gyermek beilleszkedését, a sikeres integrációt, az esetlegesen felmerülő problémák megoldását.

Nem tartjuk a sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelését megvalósíthatónak a következő esetekben:

- Súlyos beilleszkedési, magatartási nehézségek esetén, amely veszélyezteti a többi gyermek testi épségét, nem biztosítja harmonikus személyiségfejlődését.
- Ha a sajátos nevelési igényű gyermek külön felügyeletet, egy felnőtt állandó, csak rá irányuló figyelmét igényli, mivel a jelenlegi személyi feltételekkel ezt nem tudjuk biztosítani.
- Ha nem tud minimális szinten együttműködni, kooperálni társaival.

Óvodapedagógusok

A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
- a foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

Gyógypedagógusok

A sajátos nevelési igényű gyermek óvodai integrációját szakirányú végzettségű gyógypedagógus segíti

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,
- javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
- együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
- segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,
- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,
- részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,
- részt vesz az óvodai foglalkozások és tevékenységek adaptációjában.

Tárgyi feltételek

- Speciális eszközök, módszerek, terápiás módszerek alkalmazása.
- Fejlesztő szobá/k/, ahol a multiszenzoriális fejlesztés megvalósítható.

A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése

Nevelőmunkánkban a gyermekek aktuális tevékenységeiből indulunk ki, amelyek azonosak az ép, egészséges gyermekek tevékenységi területeivel. A különleges bánásmód a csoportban differenciált fejlesztésben valósul meg.

Valamennyi gyermek esetében elsődleges tevékenység a játék, mint életkori sajátosság és a személyiségfejlesztés leghatékonyabb eszköze.

A csoportos fejlesztésen, nevelésen kívül a gyermekek egyéni, illetve kiscsoportos fejlesztésben is részesülnek. Ezt a komplex gyógypedagógiai, multiszenzoriális fejlesztést a gyógypedagógus(ok) végzi(k). Az együttnevelés, fejlesztés tervét a gyógypedagógus irányításával dolgozza ki az óvodapedagógus, amelyet a Szakértői véleményben leírtakra és saját megfigyeléseinkre, vizsgálatainkra alapoz.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének ütemezéséről a gyógypedagógus és az óvodapedagógus is külön fejlesztési tervet készít, a szakértői bizottság véleménye, a tanév eleji vizsgálatok, megfigyelések alapján.

Az együttnevelés feladatai

A gyermekek beszoktatása, visszaszoktatása team – munkában valósul meg.

A gyógypedagógusok segítik az óvodapedagógusok munkáját, aktívan részt vesznek a szemléletformálásban, a másság elfogadásának segítésében.

A nevelési év eleji vizsgálatok során a gyógypedagógusok feltérképezik a gyermekek képességeit. Ez komplex logopédiai- gyógypedagógiai vizsgálat, magában foglalja a beszédértés, beszédészlelés, szókincs, grammatika, artikuláció, kifejezőképesség, nagy- és finommotorika vizsgálatát.

A fejlesztési tervet az óvodapedagógus készíti el, a szakértői bizottság véleménye, a nevelési év eleji vizsgálatok, megfigyelések alapján.

Fő területei: a pedagógiai programunkban megfogalmazott területek.

- Az egészséges életmód alakítása
- Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés
- Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés
- Játék
- Verselés, mesélés,
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
- Mozgás
- Külső világ tevékeny megismerése.
- Munka jellegű tevékenység

A csoporton belül kiemelt területek: mozgás – ritmus – kommunikáció / beszéd / anyanyelvi nevelés. Az óvodapedagógusok differenciált fejlesztése igazodik az életkori sajátosságokhoz és a gyermek fejlettségi szintjéhez, ezt a Fejlődési naplóban dokumentáljuk.

Nagy hangsúlyt fektetünk a csoporton belüli együttműködés kialakítására.

A gyógypedagógus bekapcsolódásának módjai:

- az óvodapedagógus kezdeményezéseibe bevonja, segíti a SNI gyermeket,
- csoporton belül, egyénileg foglalkozik a SNI gyermekkel,
- csoporton belül, mikro csoportos formában foglalkozik a SNI gyermekkel, amelybe az egészséges gyermekeket is bevonja.

Az egyéni / mikro csoportos gyógypedagógiai - logopédiai fejlesztést a szakirányú végzettségű gyógypedagógus végzi. Ez mindig komplex fejlesztés /mozgás, beszédértés, -észlelés, szókincs, grammatika, kifejezőkészség, artikuláció, diszlexia prevenció stb. /

A terápia felépítése, súlypontjai igazodnak a gyermek sérüléséhez, annak súlyosságához, fejlettségi szintjéhez, személyiségéhez. Dokumentálása az Egyéni fejlődési lapon történik. A gyermekek fejlődését félévkor, év végén értékeli, s megbeszéljük a szülőkkel. A nevelési év végén meghatározzuk a következő év kiemelt feladatait is.

Tanköteles korba lépő gyermekeinknek egyénileg, a szülővel közösen keressük meg a megfelelő általános iskolát.

6.2.5. A SÉRÜLÉSSPECIFIKUS FEJLESZTÉS LEHETŐSÉGEI, MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek esetében:

- Kiemelt feladat a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése, a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés.
- Az óvodában biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és életteret, mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét. Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció és terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést az óvodai foglalkozások körébe kell beépíteni.
- Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat. Óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja, az óvodai nevelés valamennyi területén.

Mozgásfejlesztés

- Óvodáskorban előtérbe kerül az életkori sajátosságoknak megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel.
- A mozgásfejlesztésben hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata kialakításának is.

Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése

- A meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve szükséges az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés. A sérülés függvényében szükség lehet az egészségüggyel való kapcsolattartásra, pl. inkontinencia kérdésének megoldásában.

Játéktevékenység

- A mozgáskorlátozott gyermeket a játéktevékenységében akadályozhatja bizonytalan testtartása, a helyzet- és helyváltoztatás, az eszközhasználat nehezítettsége, a téri tájékozódás terén fellépő nehézségek stb. Szükség lehet a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására.
- Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

Nyelvi fejlesztés

- A mozgáskorlátozottsághoz társulhatnak beszédzavarok, kommunikációs problémák.
- A szókincs szegényesebb lehet, a különböző kognitív funkciók érintettsége akadályozhatja versek, mondókák megtanulását, a mozgászavarok hatással lehetnek a nonverbális kommunikációra, légzésproblémák állhatnak fenn, súlyos esetben beszédképtelenség is előfordulhat. Emiatt fontos feladat a mozgáskorlátozott gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködésre.

Éneklés, zenei nevelés

- Artikulációs problémák, légzésproblémák, a vitálkapacitás beszűkülése, ritmus és tempó érzékelésének nehezítettsége állhat fenn, ami pl. felső végtag érintettség esetén kiegészülhet az eszközhasználat nehezítettségével.
- Az óvodás életkor kiemelt tevékenysége az éneklés, így a mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésébe is beépítendő. Pozitív hatása előnyösen befolyásolhatja a mozgásfejlődést is (pl. elősegíti a test ellazulását), társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést.
- A tevékenységek végzése közben szükséges lehet speciális testhelyzet felvétele, esetleg a gyermek állapota által meghatározott adaptált eszközök (hangszerek) használata.

Rajzolás, kézügyesség fejlesztése

- Felső végtag érintettség, izomtónus fokozódása, gyenge izomzat, a törzs- és fejkontroll hiánya stb. okozhat problémát ezen a területen.
- Fontos a kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítését célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együttmozgások leépítése, szükséges lehet adaptált eszközök használata, esetleg az eszközök rögzítése, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.
- Minden tevékenység során kiemelt feladat a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése.
- A mozgáskorlátozott gyermek eltérő tapasztalatokkal rendelkezik, észlelési problémái, testséma-zavarai lehetnek, kevesebb ismerettel rendelkezhet az őt körülvevő világról. Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

A látássérült gyermek esetében:

- A látássérült gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából lehetnek: vakok, aliglátók és gyengénlátók. A speciális, gyermekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóros tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.
- A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.
- Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiéniét, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

- Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.
- A gyengénlátó gyermekek főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebbről, kisebb térben tudják azt használni.
- Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátor kompenzatív működésének is.
- Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.
- A gyengénlátó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:
A gyengénlátó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

A fejlesztés területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.
- Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése
- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

A hallássérült gyermek esetében:

- A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.
- A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése.
- A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például kognitív és pszichés állapot, szociokulturális környezet korai és optimális pedoaudiológiai ellátástól stb.).
- Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik.
- Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A fejlesztés feladatai:

- A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek.
- Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével vagy a nélkül), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.
- A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.
- A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.
- A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.
- Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével.
- Fejlesztettségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától. A család aktív együttműködésétől. A minél korábban végzett hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai habilitációs és rehabilitációs fejlesztés, szülői támogatás, foglalkozás – valamint azzal párhuzamosan –, az audiológiai gondozás eredményezi a nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását.
- Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségi óvoda, szükség esetén logopédiai csoport). Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje a speciális pedagógiai megsegítés.

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek esetében:

- Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárscsoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermek esetében:

- A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermekek sérülése általában már az óvodáskort megelőzően, közvetlenül szülés után vagy kora gyermekkorban felismerhető. A jól szervezett és hatékony korai fejlesztés jelentősen segítheti az óvodai beilleszkedést és az óvodaérettség elérését. Óvodába lépéskor jellemző a bizonytalan nagymozgás, ügyetlen manipuláció, előfordulhatnak sztereotip

mozgások. Beszédértés gyenge, sok esetben a kommunikáció súlyosan akadályozott. Sérült a figyelem, a motiváció, az emlékezet és a kintartás.

- A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében a kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés kellő időt, alkalmat kell, hogy biztosítson:
  - az alapmozgások, manipuláció kialakítására, fejlesztésére,
  - a minimális kontaktus, kooperációs készség, valamint a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére, a gyermek egyéni szükségleteinek megfelelően a szóbeli kommunikációt kiegészítő, illetve helyettesítő módszerek, eszközök alkalmazásával történő fejlesztésére,
  - a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókinccs bővítésére,
  - az alapvető önkiszolgálási szokások alakítására,
  - az adekvát játékhasználat elsajátítására, a kognitív funkciók fejlesztésére.

Ezek kialakításánál kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek.

A fejlesztés során a csoportos foglalkozásokon törekedni kell a megfelelő motiváció fenntartására, a csoportban az egymáshoz való közeledésre, az egymás melletti tevékenykedés fejlesztésére.

Beszéd fogyatékos gyermek esetében:

- Beszéd fogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő.
- A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája illetve a beszéd problémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.
- Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít. A beszéd fogyatékos gyermek óvodai nevelését megelőzheti a korai fejlesztés.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében,

- a beszédértés és észlelés nehézségében,
  - kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókinccs, grammatikai fejletlenség),
  - a beszéd szerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága),
  - a beszéd szervi működés gyengeségében,
  - a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában,
  - az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai),
  - a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.
- A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképesség zavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

- A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján.
- A gyermek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyük lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.
- Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában.
- A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését.
- A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkal való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.
- Azoknál a beszéd fogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszéd fogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek esetében:

- A normalitás övezetébe tartozó értelmi összteljesítményük mellett megjelenő teljesítmény és viselkedészavaraik a pszichikus képességek egyenetlen fejlődésének következtében alakulnak ki, és gyakran mutatnak az idegrendszeri folyamatok diszharmonikus szerveződéséből eredő együttjárást.
- Minthogy gyakran élnek át kudarchelyzetet, az elvárások iránti közömbösség, elutasítás, illetve önértékelési zavarok, különböző jellegű beilleszkedési problémák alakulhatnak ki.
- Ezek a sajátosságok az életkor előrehaladásával a társadalmi beilleszkedés szempontjából fokozott veszélyeztetettséget idézhetnek elő.
- Az idegrendszer csökkent terhelhetőségének jelei a pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek esetében abban is megmutatkozik,
  - hogy általában fáradékonyabbak,
  - a meteorológiai változásokra érzékenyebbek,
  - az átlagnál, nehezebben tűrhetnek zajokat,
  - viselik el a várakozás, kivárás okozta feszültséget,
  - aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak, gyakrabban van szükségük pihenésre, szünetre, esetleg egyedüllétre, támasznyújtásra, fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, érthető és követhető szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

- A pszichés fejlődés zavarainak egyik alcsoportját alkotják azok a sajátos nevelési igényű gyermekek, akik nagyfokú impulzivitással, a célirányos, tartós figyelem zavarával küzdenek.
- Jellemzői: szóródó, terelhető figyelem, hosszabb ideig nem képes összpontosítani, komplex feladatokra nem képesek szervezett választ adni, az elterelő ingereket gátolni, az impulzivitás következtében kialakuló meggondolatlan viselkedés, eseteként düh, haragreakciók, motoros nyugtalanság (babrálás, széken hintázás, ülőhely elhagyása, stb.), megkezdett tevékenység befejezetlensége, ingersorozatok hibás kivitelezése, én-bizonytalanság, másodlagos pszichés tünetek.
- A fejlesztés célja a figyelemszabályozás és a viselkedés egyensúlyának megteremtése.
- A fejlesztés feladatai: team munka keretében gyógypedagógiai, pszichológiai, szakorvosi együttműködés, speciális figyelem-tréning, a figyelem tartósságát biztosító környezeti feltételek megteremtése, fokozott egyéni bánásmód, az önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztése, feladatok idői struktúrájának megtervezése és kivitelezése, motiválás, sikerélmény biztosítása.
- A pszichés fejlődés zavarai körébe tartoznak továbbá a szocio-adaptív folyamatok zavarainak következtében kialakuló viselkedésszervezési problémák, amelyek az érzelmi kontroll, ön,- vagy mások felé irányuló agresszió, a szorongás, az én-szabályozás gyengeségében az alkalmazkodóképesség, a célirányos viselkedés, az önszervezés, valamint a metakogníció eltérő fejlődésében mutatkozik meg.
- Minthogy a magatartás jellemzőkben hasonlóság figyelhető meg, szükséges hangsúlyozni, hogy ezeknek háttérében elsődlegesen idegrendszer működési zavar, az ún. végrehajtó funkciók zavara és nem környezeti ártalom húzódik meg.
- A fejlesztés célja a közösségi szabályokhoz alkalmazkodó, szervezett viselkedés kialakítása, a szélsőséges megnyilvánulások leépítése, az önkontroll, az érzelmi egyensúly megteremtése.
- A fejlesztés feladata a fejlesztési cél alá rendelt szempontok figyelembevételével történik.
- Eszközei lehetnek: a figyelem és egyéb kognitív képességek fejlesztése, a mindennapi tevékenységek végzéséhez idői keretek rendszeres alkalmazása, önértékelési képesség fejlesztése, sikerélmény biztosítása, pozitív megerősítés, jutalmazási technikák bevonása.
- Együttműködés a családdal és más szakemberekkel, a fejlődés segítése gyakori pozitív visszajelzésekkel, a sikerélmény biztosítása.

Autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek esetében:

- Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az állapot háttérében az idegrendszer fejlődési zavara áll. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil.
- Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi fogyatékossgal együtt járva. A fejlődési zavar átlagos, vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést,

megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülés-specifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van. Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésettiséget mutat. A központi probléma azonban nem a megkésett fejlődés, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. Az alapvető problémák közé tartozhat a nyelvhasználat színvonalától függetlenül, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

- Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő rehabilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. Ennek eredményeként a nembeszélő, vagy megkésett beszédfejlődésű gyermek (ha mentális szintje megengedi) óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott mennyiségű, de célszerűen használt augmentált - vizuálisan segített - kommunikációs eszköztárral. A gyermek a szociális interakció csecsemőkori fejlődési szintjének megfelelő egyes képességeket segítségével használhat, és a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges viselkedéselemekkel képességeitől függően rendelkezhet.
- A korai speciális terápia hiányában ezek lesznek az óvodai fejlesztés fő céljai, kiegészítve a viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakításával (pl. szobatisztaság, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel.
- A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív rehabilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen az egész óvodában töltött idő - különösen a természetes élethelyzetek - használandóak a fejlesztésre.
- Az óvodai fejlesztés alapját a megyei szakértői bizottság vizsgálatai, Szakértői véleménye határozza meg. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember és gyógypedagógiai asszisztens jelenléte szükséges.

6.2.6. GYERMEKVÉDELEM

A gyermekvédelmi törvény értelmében a közoktatási intézmények, különösen a nevelési-oktatási intézmények, a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatokat látnak el.

Mindez összefügg azzal, hogy az óvodában olyan légkört kell kialakítani, amely eleve kizárja annak a lehetőségét, hogy bármely gyermek, valamely oknál fogva hátrányos, kizáró helyzetbe kerüljön.

A gyermekvédelem összetett tevékenység. Szemléleti alapja a személyiségfejlődés egészét segítő pedagógiai szemlélet.

Csak az a gyermekvédelem lehet hatékony, amelyik a helyi körülmények és az ezekből kialakuló helyi problémák ismeretére építi stratégiáját, intézményrendszerét és módszereit.

A titoktartási kötelezettség minden családot érintő kérdésben érvényesül

Az óvodai gyermekvédelem célja:

- A prevenció, a gyermekek hátrányos helyzetének csökkentése és a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve segítségnyújtás a már kialakult veszélyeztetettség megszüntetése érdekében.
- Együttműködés a különböző szakemberekkel, a gyermekek jogainak és érdekeinek minél szélesebb körű érvényesítése okán.

Az óvodavezető feladatai:

Az óvodavezető egyszemélyi felelőse a tagóvodákban folyó gyermekvédelmi munka megszervezésének, ellátásának és koordinálásának.

Az Egyesített Óvodában a pedagógiai asszisztensek segítik a gyermekvédelmi munkát.

Minden óvodapedagógus egyben saját csoportja elsősorú gyermekvédelmi felelőse, ezért közös feladatunk:

- a mindenkori érvényben lévő gyermekvédelmi törvény ismerete,
- saját gyermekcsoportban a veszélyeztetettség felismerése, az okok feltárása, nyilvántartásba vétel,
- a veszélyeztető okok változásának figyelemmel kísérése,
- az óvodapedagógus segítő közreműködése (segélyezésre javaslat, az ehhez szükséges környezettanulmányok elkészítése, térítéscsökkentésre javaslattevés, szociális ügyek intézésének segítése),
- családgondozás, a családokban bekövetkező minden változás azonnali leereagálása, szükséges segítségnyújtás, illetve megoldások közös keresése szülői igény szerint,
- a tagóvoda-vezető és a gyermekvédelmi felelős tájékoztatása a gyermekeket veszélyeztető körülményekről,
- feltárni mindazon körülményeket, amelyek a gyermekek fejlődését hátrányosan befolyásolják,
- sajátos eszközeinkkel, a nyugalom, a bizalom, a szeretet légkörével ellensúlyozni a gyermekek kiszolgáltatottságát, az egyes gyermekek bármilyen hátrányait,
- az óvónőnek jelzési kötelezettsége van, ha azt tapasztalja, hogy a gyermek emberi méltósága sérül, mert bántalmazták, (fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal), vagy elhanyagolják.

Jelzési kötelezettség:

óvodapedagógus > gyermekvédelmi felelős > tagóvoda-vezető > intézményvezető > felsőbb szervek

Tagóvoda-vezető feladatai:

- Óvodai szinten összefogja a gyermekvédelmi munkát.
- A kapott jelzéseket, információkat ellenőrzi.
- Gyermekvédelmi ügyekben segíti a csoportban dolgozó óvodapedagógusokat és az óvodai gyermekvédelmi felelőst.

- Kapcsolatot tart a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményekkel.
- Szükség esetén azonnal intézkedik.
- A megtett intézkedésekről tájékoztatja az Egyesített Óvoda vezetőjét.
- A tagóvodában az étkezési kedvezményben részesülők nyilvántartása.

Óvodapedagógusok feladatai:

- Minden év elején felméri a csoportba járó gyermekek családi és szociális helyzetét.
- Probléma esetén jelez a gyermekvédelmi felelősnek és a tagóvoda-vezetőnek.
- Családlátogatást végez szükség szerint többször is.
- A törvényes adatközlést biztosítja intézkedés esetén.
- Segíti a HH, HHH gyermekeket.
- Részt vesz az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában, szükség esetén javasolja a soron kívüli szűrést.
- Figyelemmel kíséri a gyermekek rendszeres óvodalátogatását, szükség esetén a jelzi a hiányzást.
- A családokat év elején tájékoztatjuk az óvodai gyermekvédelmi felelős személyéről és a vele való kapcsolattartási lehetőségekről.

Minden óvodapedagógust és alkalmazottat titoktartás kötelez a gyermekkel és családjával kapcsolatban a mindenkorai törvényi szabályok szerint. Ez minden olyan tényre, adatra, információra vonatkozik, amelyről hivatásának ellátása során szerez tudomást.

Pedagógiai asszisztens/Gyermekvédelmi felelős feladatai:

- A gyermekvédelemmel kapcsolatos adminisztrációt, nyilvántartást és statisztikát vezet.
- Tagóvodai szinten nyilvántartja a HH, HHH, védelembe vett gyermekeket.
- Folyamatos kapcsolatot tart a nevelőtestület tagjaival.
- A törvényi változásokat, rendelkezéseket nyomon követi → naprakészen informál.
- Véleményével, javaslataival segíti az óvodavezető, tagóvoda-vezető munkáját.
- Folyamatosan képezi magát.
- Kapcsolatot tart a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményekkel:
Gyermekjóléti Központtal és Családsegítő Szolgálattal veszélyeztetettség, anyagi támogatás szükségessége esetén

Hátrányos helyzetű gyermekek azok, akiknek alapvető szükségleteinek kielégítési lehetőségei korlátozottak. Családjá, szűkebb társadalmi környezeté az átlaghoz képest negatív eltérést mutat, elsősorban szociális és kulturális téren. Mindez azonban még nem veszélyezteti egészséges személyiségfejlődését, de az optimális fejlődési lehetőség akadályozott.

Kialakulásához vezető tényezők: alacsony jövedelmi, fogyasztási szint, rossz lakáskörülmények, a szülő alacsony iskolázottsági, műveltségi szintje. Következménye lehet a gyermek esélyegyenlőtlensége.

Amennyiben a hátrányok halmozódnak, és a család helyzete nem változik, a gyermek halmozottan hátrányos helyzetűvé válik, ami gyakran veszélyeztetettséghez vezet.

Veszélyeztetett gyermekek azok, akik testi, lelki, erkölcsi és értelmi fejlődését a szülő vagy a gondozó környezet nem biztosítja, ami a személyiségfejlődésben torzulást idézhet elő. A gyermek egészséges személyiségfejlődése akadályozott.

A gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok:

- nevelési hiányosságok, elhanyagoló nevelés,
- antiszociális környezet,
- rossz lakásviszonyok,
- egészségügyi okok,
- rossz anyagi helyzet,
- megromlott családi kapcsolat,
- a családban a devianciák halmozott előfordulása.

Következmény lehet: a gyermek egészséges személyiségfejlődésének sérülése, deviáns magatartásformák kialakulása.

Az óvoda köteles jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a Gyermekjóléti Központ és a Családsegítő Szolgálat felé, illetve kötelessége hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása, vagy egyéb más veszélyeztető ok fennállása, illetve a gyermek ön maga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében a gyermekvédelemben dolgozó személyek, szervek, intézmények és hatóságok kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni.

A jelzőrendszer tagjai e kötelezettségüket írásban – krízishelyzet esetén utólagosan – kell, hogy teljesítsék. A Gyermekjóléti Központ és Családsegítő Szolgálat a tett intézkedésről tájékoztatni köteles a jelzéstevőt.

7. AZ ÓVODA ÜNNEPEI, HAGYOMÁNYAI

Az ünnepek jelentős alkalmak a gyermekek és az óvoda életében. A közös élmény erejével megteremtjük a hagyományokat, és közel hozzuk szűkebb és tágabb környezetünk eseményeit.

Az ünnepekkel közvetítjük nemzeti és egyetemes kultúránk értékeit, a jeles napok kapcsán a természeti ünnepeket, felidézük a népi hagyományokat.

A hagyományok ápolásával pozitív irányba alakítjuk a gyermekek társadalomhoz, természethez való viszonyát, esztétikai érzékének fejlődését, kultúránk megismerését. Hisszük és valljuk, hogy az ünneplés pedagógiai szempontból sajátos eszköz a gyermekek nevelésében.

Célunk:

A közös élmények átélésének biztosítása, amelyben a hagyományok, ünnepi szokások, megismerése, a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek meglapozása érvényesül.

Óvodapedagógusi feladataink

- Az ünnepek előkészületeivel, a várakozással, a sokféle tevékenységgel, az ötletek kidolgozásával teret nyújtunk a gyermekek egymás közötti, a gyermek-felnőtt, felnőtt-felnőtt és az óvoda-család közti együttműködés gyakorlására.
- Kialakított hagyományainkkal, ünnepeinkkel óvodánk arculatának megteremtésére törekszünk.
- Az együttes készülődéssel, az öröm érzésének előidézésével segítjük, hogy közösségi életünk formálódjon.
- Az ünnephez, jeles naphoz, hagyományhoz illő környezetet teremtünk díszítéssel, amelyet közösen a gyermekekkel együtt végzünk.
- Az érzelmi ráhangolódást biztosítjuk az aktuális mesékkel, versekkel, dalokkal, játékokkal.

Ünnepeink:

- Nemzeti ünnepek: március 15.
március 16. (a magyar zászló és címer napja)
június 4. (a nemzeti összetartozás napja)
augusztus 20.
- jeles napok,
- hagyományos ünnepek, néphagyományok
- a tagóvodák sajátos hagyományai.

8. AZ ÓVODÁBA ÉS AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

8.1. AZ ÓVODÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

- A gyermekek felvételét a XXII. Kerületi Egyesített Óvoda vezetősége végzi.
- Augusztus 31. minden 3. életévét betöltő gyermek óvodaköteles.

8.2. AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermek többsége az óvodáskor végére, hat - hét éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet, belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodából iskolássá érik.

8.3. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Testi érettség:

- megfelelő testi fejlettség és egészségi állapot,
- súly, magasság,
- mozgásszervek, idegrendszer, érzékszervek épsége,
- a beszéd érthetősége,
- megfelelő egészségi állapot,

- teherbíró képesség,
- az izmok kellő fejlettsége,
- finommotorikája megfelelő fejlettségű,
- mozgását, viselkedését, testi szükségleteit szándékosan irányítani tudja.

Szociális érettség összetevői:

- szociális érzékenység: annak igénye, hogy másokkal kapcsolatba lépjen, a kapcsolat megteremtésének képessége. Együttműködési képesség, gyermek - gyermekkel, gyermek – felnőttel,
- a közösség igénye és az abba való beilleszkedés készsége,
- szabálytudat kialakulása,
- a felnőtt irányításának elfogadása,
- a közösségért végzett munka igényének kialakulása,
- testséma kialakulása,
- érzelmi kiegyensúlyozottság,
- teljesítményen keresztül történő önérvényesítés, önállóság,
- vizuális és akusztikus differenciálásra képesség,
- feladattudat, feladattartás, önálló helyzet- és feladat-megoldásra való képesség,
- növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és az átvitele fejlett,
- fejlett a szándékos, folyamatos figyelem, szándékos megőrzés, szándékos felidézés,
- érzékelés, észlelés differenciált,
- téri észlelése és tájékozódása megfelelő.

Értelmi fejlettség:

- elemi, fogalmi gondolkodás kialakulása,
- anyanyelvi fejlettsége megfelelő,
- beszédfigyelme kialakult,
- időrendiség felismerésére képes,
- ok - okozati összefüggések megértése.

A gyermekek iskolai felvételéről az óvodai szakvélemény, esetenként a Pedagógiai Szakszolgálat Tagintézményeinek Szakértői véleménye alapján az óvodavezető dönt.

9. A PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK, FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE

Célunk:

Pedagógia Programunk megvalósításához a tárgyi, környezeti feltételek megfelelőségének elérése.

Feladatunk

- Korszerű, az európai normáknak megfelelő minőségű eszközök beszerzése,
- a játék és egyéb fejlesztő eszközök kiválasztásánál a tudatos, életkornak megfelelő képességfejlesztés érvényesítése,
- az inkluzív neveléshez szükséges kötelező eszközök beszerzése a sérülés típusának megfelelően,
- az elhasználdott eszközök, berendezési tárgyak folyamatos cseréje, baleset és munkavédelmi szempontból havonkénti felülvizsgálata.

A programunk megvalósításához szükséges tárgyi erőforrások biztosításában, beszerzésében a következő alapelveket érvényesítjük:

- az eszközök feleljenek meg a minőségügyi szabványnak,
- a gyermekbútorok alkalmazkodjanak a gyermekek testméretéhez,
- a játékeszközök beszerzésénél elsődleges szempont a minőség, a balesetmentes környezeti tényezők biztosítása.

Az Egyesített Óvoda intézményei rendelkeznek a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról 2. sz.(1) mellékletében meghatározott minimális eszköz és felszerelésjegyzékben előírtakkal. Ez alól kivételt képez az integrációs nevelés tárgyi szükségleteinek folyamatos fejlesztése a sérülésnek megfelelően. Az eszközök karbantartása, folyamatos elhasználódás következtében pótlása állandó feladatunk.

A PEDAGÓGIAI PROGRAM NYILVÁNOSSÁGA, SZÜLÖK TÁJÉKOZTATÁSA

A pedagógiai program nyilvános. Annak érdekében, hogy a szülők a pedagógiai programot szabadon megtekinthessék, az intézmény vezetője, tagóvoda-vezetője gondoskodik arról, hogy a Pedagógiai Program papír alapú példányai közül

- egy példány az óvodapedagógusok részére átadásra kerüljön, akik a szülők részére a szülői értekezletek alkalmával biztosítják a pedagógiai programba való betekintést,
- elektronikus úton is elérhető legyen az intézmény honlapján. (www.ovoda22.hu)

10. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

- törvényi változás
- szervezeti átalakítás,
- egyéb érdekegyeztető fórum módosító javaslata.
- a program beváltását figyelemmel kísérő ellenőrzést, értékelést követő módosítási javaslat esetén.

A programmódosítás előterjesztésének előírásai:

- írásbeli előterjesztés az Egyesített Óvoda vezetőjének
- írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek
- szóbeli nevelőtestületi előterjesztés, véleménykérés, döntés az elfogadásáról.

Abban az esetben hívunk össze a program módosításával kapcsolatos nevelőtestületi értekezletet, ha a nevelőtestületi érdekegyeztető fórum, valamint a szülők közösségét képviselő fórum előterjesztésében a módosítást a tagok legalább 50%- a plusz 1 fő kéri.

PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK SZABÁLYOZÓI

1. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. Törvény
2. 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról
3. 20/2012. (VIII. 31.) EMMI- rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról.
4. Nemzetiség óvodai nevelésének irányelve
17/2013.(III.1.) EMMI- rendelet
5. 32/2012. (X. 8.) EMMI- rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
6. 20/2012. (VII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról.
7. 26/1997.(IX.3.) NM rendelet az iskola egészségügyi ellátásról.
8. A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve, és a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásának irányelve 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet.
9. Gyermeki Jogok Egyezménye 1991. évi LXIV. Törvény
10. Gyermekvédelemről és a gyámügyi igazgatásról 1997. évi XXXI. törvény
11. A XXII. kerületi Önkormányzat Intézkedési Terve
12. A XXII. Kerületi Egyesített Óvoda Alapító Okirat
13. A XXII. Kerületi Egyesített Óvoda SZMSZ

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Pedagógiai Lexikon, Akadémiai Kiadó, Budapest 1976.
2. Porkolábné dr. Balogh Katalin-Dr. Páli Judit-Pintér Éva-Szaitzné Gregorits Anna: Komplex prevenciók Óvodai program, Bp. 1996.
3. Pöcze Gábor – Horváth Attila: Közoktatási Önellenzési Kézikönyv, Pedagógus-továbbképzési Módszertani és Információs Központ, COMENIUS Igazgatóság, 2001.
4. Tevékenységközpontú Óvodai Nevelési Program, Fabula Humán Szolgáltató Bt. Miskolc, 1998
5. Dr. Gáspár László: Neveléelmélet, Okker Kiadó
6. Mérei F.-V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan, Gondolat Budapest, 1978
7. Forrai Katalin: Ének az óvodában, Editio Musica Budapest, 1974
8. Balászné Szűcs Judit: Miből lesz a cserebogár?, Alex-typo Budapest, 1992
9. Dr. Tótszöllősyné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában, FER-CO Kft. Budapest, 1994.
10. Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel, Szolnok, 1997
11. Dr. Hegyi Ildikó: Fejlődési lépcsőfokok óvodáskorban, Okker 1998
12. Dr. Hegyi Ildikó: Siker és kudarc a pedagógus munkájában, Okker 1996
13. Strauszné Simonyi Erzsébet: Az iskolai gyermekvédelem helye a gyermekvédelem rendszerében, FPI 1998
14. Zilahi Józsefné – Stöckert Károlyné – Dr. Ráczné: Óvodai nevelés játékkal, mesével, Budapest, 1997
15. Láng Judit: Differenciált egyéni bánásmód
16. Rózsáné Czigány Enikő: A széleskorhatárú integrált óvoda működésének koncepciója 1992.
17. Rózsáné Czigány Enikő: A fejlesztés lehetséges módszerei az integrációs nevelésben, Hajdúböszörményi Óvóképző Főiskola 1995.
18. Törzsök Béla: Aranygyűrű, Játékdalok – népi mondókák alapján – óvodás és kisiskolás gyermekek számára
19. Labanc Györgyi szerk.: Óvodások környezeti nevelése Alapítvány a Magyarországi Környezeti Nevelésért, 2004.
20. Tág a világ – versek, mesék 5-7 éveseknek (szerk.: Ákossy Eszter és Tarbay Ede) Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004.
21. Tág a világ – Egészséges életmódra nevelés játékosan, Mozgásfejlesztés játékosan 5-7 éveseknek (írta: Bukovicsné Nagy Judit és Pers Júlia) Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004.
22. Tág a világ – Anyanyelv játékosan 5-7 éveseknek (írta: Farkas Annamária – Gönczöl Andrea) Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004.
23. Tág a világ – Művészetek játékosan 3-7 éveseknek (írta: D. Kovács Júlia – Kőhegyi Margit), Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004.
24. Fonay Tiborné – Kissné Takács Erika – Rákóczi Zoltánné: A gyermek megismerésének első lépései
25. Kissné Takács Erika – Rákóczi Zoltánné: Testi érettség, motoros képességek
26. Kissné Takács Erika – Rákóczi Zoltánné: Értelmi képességek
27. Kissné Takács Erika – Miskolcziné Borsos Anikó – Rákóczi Zoltánné: Érzelmi-akarati képességek